

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

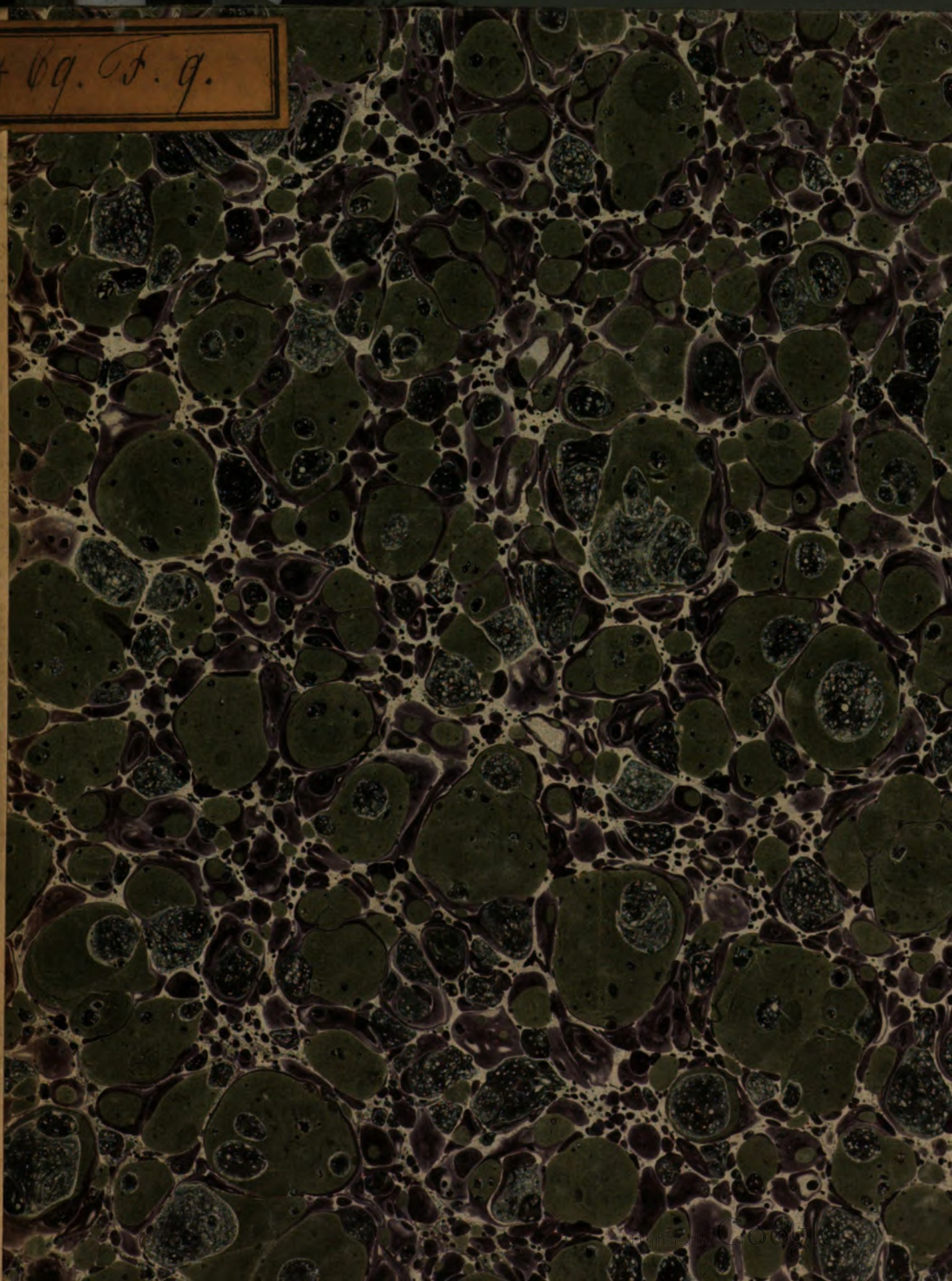
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

* 69. F. 9.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

*69.F.9

* 69. + 9.

FONS CHYMICVS

Id est:

VERA AVRI ET ARGENTI

Conficiendi, ex naturalis Philosophiæ

Venis Scaturiens ratio, ut olim ita & nunc à multis ejus
artis Ignaris & Zoilis quidem impetita, Apologetice
tamen acriter defensa.

*à Michaële Potier, Philosopho Hermetico Dog-
matico vero & fundamentali.*

Ad Augustissimum & Inviētissimum Romanorum Im-
peratorem FERDINANDVM II.

Nec non

Potentissimum Regem Hungariæ & Bohemiæ
FERDINANDVM III.

Veritas patefacta triumphat.

COLONIÆ,
Apud Constantinum Munich.

ANNO 1637.

Cum Gratia & Privilegio S. C. M. speciali.

SALVĒ
FERDINANDE RO-
MANORVM IMPERATOR,
SEMPER AVGVSTE, INVICTISSIME,

Salve Et

FERDINANDĒ ERNĚSTE
REX HVNGARIAE ET BOHEMIAE
POTENTISSIME, &c.

Irabitur CÆSAREA, ET REGIA MAIESTAS VESTRA, cur offeram Apologiam, cū huiusmodi scripta soleant esse calumniarum conviciorumque plena; sed non mirabitur, si spectet subiecti magnificentiam, quæ tantō Imperatore, & Rege digna. Quid igitur? quid summum ET ULTIMUM BONUM IN NATURA, concernens medicinam antiquorum philosophorum universalem non tantū ad convertendum argentum vivum, omniaque metalla imperfectiora in aurum optimum & probatissimum, verū etiam ad persanandum corpora humana, eaque citō ac tutō ab omnibus morbis naturalibus liberandum, inque supremum sanitatis gradum restituendum usque ad ultimum vitæ terminum. Hoc inquam subiectum est, ADEOQUE IMPERATORIUM ET REGIUM, UT IN RERUM NATURA CÆSARĒ, ET REGIÆ MAIESTATI VESTRÆ MAJUS OFFERRI NEQUEAT. Quid enim post sacrosanctam Theologiam & cognitionem DEI excellentius esse potest, quā non modō thesaurum auri & argenti possidere inexhaustum: Verū etiam (quod majus) posse uti sanitate integrā usque ad præfixum à DEO vitæ finem? Ego vires & virtutes lapidis philo-

)(2

philo-

DEDICATIO.

philosophorum prædicare nolo, nec opus. Omnes antiquâ fide philosophi pro me loquuntur, quoties non modò confitentur, sed etiam profitentur, lapidem philosophorum rectè præparatum producere auri non solum millefies mille millia talenta, imò sine fine, aut aliquo numero, sed etiam (quod longè majus) diros istos & planè desperatos morbos, nempe podagram, lepram, hydropisim, paralytim, caducum, omnesque morbos naturales radicitus tollere, nec pati ampliòs manere, & in summa omnem infirmitatem à causis naturalibus in corpore humano ortam percurare, & hominem à cunctis morbis præservare usque ad ultimum vitæ terminum, multaque id genus alia miranda præstare, quæ hic brevitatís ergò prætereo, & causam dedicationis addo; quæ hæc est; Annus abhinc ferè quadragesimus agitur, quò studio lapidis antiquorum philosophorum continuè insudavi, DEUMQUE omnium bonorum Datorem (ut ipsi philosophi frequenter monent) intimè rogavi, ut hoc naturæ secretum mihi seruo suo indigno benignè aperire dignaretur; tandem exauditus verâ Scientiam è vero naturæ & philosophorum CONSENSU didici. Priùs quidem erat in votis, quòd hoc arcanum velim scire solus, & porrò planè nemini revelare; verùm, cùm postea per clarum ac invariabilem naturæ & philosophorum CONSENSUM edoctus viderim, atque etiam ex admiranda lapidis philosophici effectione considerârim, sumptus ad hoc opus elaborandum non ita viles esse, uti mihi antea persuaseram, votum mutare decrevi; nec in eo malè me fecisse, causam habeo triplicem. *Prior est*, quia jam è veris naturæ principiis scio, eum, qui vult hoc opus aggredi & perficere, oportere esse divitem, eumque, qui non habet divitias, opus ad finem operari non posse. Quod planum facio testibus philosophis: Geber in prima parte summæ perfectionis cap. 7. ubi scribit, qualem oporteat esse artificem, sic ait: *Hæc scientia non benè convenit pauperi vel indigenti, sed potius est ei inimica & adversaria.* Lullius: *Hoc magisterium requirit divitias ad habendum potestatem faciendi.* Albertus Magnus: *Ars nostra non valet pauperibus.* Arnoldus in Rosario: *Hoc magisterium requirit divitias.* Isacus Hollandus: *Si pauper fueris, opus persequi non poteris; ars enim ista inimica pauperibus, sumptus magnus est, opusque paucâ materia fieri nequit.* Avicenna: *Non pertinet hoc magisterium nisi ad reges & altiores & repletos divitijs: quia hoc magisterium est sumptuosum.* Ergò qui non habet divitias, quomodo operabitur? Hactenùs philosophi. Multus essem, si omnia omnium philosophorum dicta harmonica huc transcribere vellem, sufficiant hæc è philosophis fide dignissimis producta. Hinc altera

altera causa mutandi mei voti est , quia ipse medijs ad hoc opus *perficiendum* requisitis destitutor. *Causa tertia* , quòd idèd mihi necesum sit, hoc secretum revelare alteri. Atque hinc certò mihi conclusum habui, DEUM ita rem omnem disposuisse, ut, quod ipse me scire voluit, alter à me sciret adeòque Sapientissimus rerum Conditor ex operibus suis, quæ in naturam plantavit, tantò ardentius coleretur. Certum quippe est, DEUM mihi hoc talentum non concedidisse in cum finem, ut illud absconderem & in terram defoderem, sed ut fortiori locarem ad ejus gloriam & proximi utilitatem. Quod, cùm ita consideratiùs mecum expenderem, DEO libenter parui; ne tandem audirem horrendam illam vocem; *Inutilem servum eijcite in tenebras exteriores illic erit fletus & stridor dentium.* Atque ut in hoc tantò alacriùs operam meam præstarem, Stimulum mihi addidit Ecclesiastes per hæc verba: *Sapientia abscondita & thesaurus invisus, quæ utilitas in utroque? Melior est, qui cælat insipientiam suam, quàm homo, qui abscondit sapientiam suam.* Hermes Trismegistus Philosophorum pater quoque mihi calcar, his verbis: *Ego autem nisi judicij diem, aut animæ damnationem, ob absconsioneis hujus scientia metuerem, nihil de hac scientia patefacerem, nec cuiquam revelarem: Volui verò debitum fidelius reddere, ut author fidei mihi largiri dignatus esset.* Optimè dicit philosophus : Ad quid enim ferviret cuiquam ingens thesaurus, si cum perpetuò vellet in arca oclusum tenere ac tandem secum contumulari ? Id profectò esset non modò fatuum, verùm etiam impium. Fatuum, quia tali modò ipse sibi injurius esset: Impium, quòd nemini benefacere vellet. Est enim quater infelix, & homo non homo, qui multa tenet, non vultque docere. Cùm ergò permagnum hoc naturæ mysterium non absque evidenti & gravi causa, neque ex aliqua animi levitate alteri revelare decreverim, sed id facere necessitate constringar, & imprimis ex mandato DEI jubear, nemo, qui animi est ingenui, id vitio mihi vertet; quippe cuius, quod suum est, alteri communicare licet; & quò melius, eò communicabilius. Nec etiam boni viri candor malè mihi interpretabitur, si pro longis meis sudoribus & canis inde contractis capillis cupiam honestè remunerari. In omni enim vocatione honesta par est & æquum, ut, qui laboravit, ferat etiam suorum laborum præmia. Dann ein Arbeiter ist seiner Exerse wehr. Hoc nimirum est, quod mordet alchymistas impostores; præcipuè verò, quia antehac libros in lucem dedi, in quibus alchymistas fallitatis accuso & taxo, bonosque viros ab eorum imposturis dehortor, meque

- in scriptis meis omnibus impostoribus posthac terrori fore declaro. Hoc, cum illi maleferiati videant tendere ad suum interitum, nomen & famam meam hinc inde falsò suppressere & imposturas suas hinc inde pro vero lapidis philosophorum arcano divendere conantur. Exemplò. Doctor quidam medicus inter heroicas personas sparsit libellum, in quo statuit, materiam lapidis philosophorum esse ova gallinarum; falsum suum libellum multis philosophorum scripturis colorando, verus ut appareat; ita nimirum pseudophilosophi prætexunt & obtinent ubique scripturas philosophorum, sed perpetam & in adultero sensu, fucum ut lectionis philosophorum imperitis obducant & imposturis suis fidem parent: Et sanè hanc suam vafricie multos ad suas imposturas movent & alliciunt. Nùm autem hoc sit proximum suum diligere sicut seipsum, & agere christianè, bonis judicandum relinquo: meò quidem judiciò melius foret, nemini obesse, quàm nulli prodesse posse. Sed & hoc pestilimum, quòd Doctor ille medicus etiam quasi jurejurando affirmare nil vereatur, se praxin expensis suis expertum esse, & vidisse esse veram: quàm enim enormiter ferietur à vero, clarum est & pulchrum legere apud Comitem Bernhardum in libri sui germanici parte secundâ, ubi bonus Trevisanus etiam cum Doctore quodam in ovis gallinarum operatus est; tandem verò illuminatus è fonte naturæ contra suum Doctorem ita concludit: *Nullares extranea, qua non ex metallis composita seu orta, potens est, ipsa metalla perficere seu eorum transmutationem facere novam.* Hæc veri philosophi verba ad naturam formata si magnus ille Doctor ovorum rectè inspexisset, forsàn errorem suum correxisset. Ecquid enim metallis cum ovis gallinarum est, aut fuit unquam, aut foret etiam commune, cum ova gallinarum metalla non agnoscant? siquidem omnia, ex quibus metalla non nascuntur, cum metallis nullam habent concordantiam seu cognationem radicalem. Si ergò metalla ex ovis gallinarum non nascuntur, nec ova ex metallis oriuntur, manifestum est, quòd ova gallinarum sint extra regnum minerale metallicum posita, ac proinde extranea; atque sic per consequens nequaquam metallorum radix: Si autem non radix: *Quis igitur* (inquit idem Trevisanus) *adèò presumptuosus, ut credat, se metallum perficere posse, taleque reddere, quale desideramus, aliò qu. piam extraneò, in quo nulla radicalis habetur commixtio?* Quàm ergò fraudulentè & insidiosè hic Doctor ovorum affirmet, se praxin lapidis philosophorum ad convertenda metalla in aurum expensis suis expertum esse & vidisse esse veram,

ram, ex modò allegatis veri philosophi dictis cum natura concordantibus, plusquam clarum evadit. Novi alium hujusmodi sophistam, qui, nescio quâ obsecratione divinâ, ex fratris Basilij Valentini scriptis sibi certò persuadet, materias & operationes requiri multivarias ante ipsius lapidis compositionem : quinimò pusat, se in hoc suo sensu adeò firmum esse & inconcussam, ut planè neminem illuminari judicet, nisi qui necessariò multivarijs suis materijs & operationibus assentitur : imò etiam ipsum Comitem Bernhardum, ceterosque philosophos omnes rejicit, & præter unum Basilium nullum agnoscit philosophum ; cum tamen manifestissimâ veritate naturæ ac philosophorum superatus sit, quòd in elaboranda hac medicina, una tantum materia sufficiat ab operis exordio usque ad ejus finem : omnis autem materiarum multitudo variæ tantquam res ad hanc artem prorsus inutilis, repudietur. Vtrumque sophistam hùc nominatim posuissim : sed quia nomina sunt odiosa, factis mihi fuit, hòc meò scriptò bonos viros ab eorum imposturis dehortari. Ita nimirum impostores (cum prorsus nihil sciant) magnificis tamen verbis venditant se Magnatibus pro ipsis Gebris & Raymundis. Hujusmodi novus jam exsurgit impostor, qui quoque materiam lapidis philosophorum veram evertere, & locò ejus falsam, utpote *rorem majalem*, bonis viris persuadere, meque propter veritatem naturæ & philosophorum falsò infamare tentavit, idque nullò aliò fine, quàm ut imposturas suas bonis viris itidem pro ipso lapidis philosophorum Universali tantò pretiosius divendere possit ; Hominibus autem persuadere, quòd lapis philosophorum fiat ex rore majali, est impostura manifestissima, quæ quoque nullis causis & argumentis naturæ & philosophorum defendi potest. Ita adversarius meus manifestè contra naturam & philosophos pugnancia docet. Literas ad Nobilem quendam virum scriptas vidi, legi, risi ; Denique *innocentia* meâ incaluit, & hæc pauca apud Cæsaream, & Regiam Majestatem vestram dicere vel fundere jussit, quamvis neglectim ; quid enim accuratè in illud opus, quem ego infra meam INNOCENTIAM existimo, imò infra iram ? me calumniæ ejus petunt, non tangunt. Etsi verò non tangant, cum hoc me componerem, & velut includerem in eodem campo ? quem & vincere inglorium, & à quo atteri sordidum esset. In literis invidiam & convitia ubique video, doctrinæ veræ non guttam ; Unde an responderem, jure dubitavi ; persuaderi tamen mihi passus sum, ut respondeam ; sive quia publicè interest tam enormes impostores reprimi & retin.

DEDICATIO.

& retundi; five quia meâ, tam effrenas calumnias & mendacia levi manu abstergi, quibus hic impostor me aspergit. Impostor inquam. Dicit enim nec causas, nec argumenta, nec dicta, nec facta, sed tantum falsam suam opinionem testatur per tales, qui tanti non sunt, ut eorum testimonia hac in causa pro legitimis citentur. Iis enim tota natura & universus philosophorum chorus adversatur; ipsa etiam Ratio & sanus intellectus dictitant, cum lapis philosophorum imperfectiora metalla non transmutet in aliud, quam in aurum vel argentum, quod necessario ejus materia radicalis non possit esse alia, quam metallica; quippe omnium naturalissimum esse, ex determinato fieri determinatum, omnes philosophi unâ mente confirmant. Hinc ergo tantum veritati obstreperet nebulo, quantum & honori meo detrahit. Quæ ratio præcipue me movit, ut hanc Apologiam rescriberem, ne quis silentium meum in consensum duceret; & crederet approbata nobis, quæ non videret refutata. Sed fecimus tamen non ad calumniandum, sed tantum ad malum impositionem & falsam diffamationem repellendam; id est, ad confirmandum veram & refellendum contraria. Ecur non liceat? Si enim adversario meo fas calumniari & mentiri, fas & mihi defendere & vera dicere. Famam tueri, & propulsare injuriam, cuius licet; & quod magis culpâ omni vacat, eò liberior loquitur & calidiùs honorem suum à calumnijs defendit: quippe calidè honorem suum defendere excusat. provocatum esse. Etenim si in bestiis naturalis est propensio ad sui defensionem, cur non liceat mihi defensio, qui sum homo, qui que nil magis, quam bonus esse desidero? Homo sum, ac quidem ferme septuagenarius, acerbè ferit pectus meum, ita per ora hominum falsè traduci, non habitâ ratione, quod in nihilo unquam offenderim, unde jure infamari merear. Peccator quidem sum, & nihil humani à me alienum esse puto. Quis enim vel sapientissimus nunquam ulla in re offendit? nemo in hoc mundo sine peccatis dici meretur. *Quis* (inquit Hebræus sapiens) *poteſt dicere, mundū eſt cor meum. purus ſum à peccato?* Ita nec ego: Ad virtutis tamen gradum ab incunte ætate anhelavi, & adhuc etiam atque anhelō, & pietati studio quantum pro viribus à Deo mihi concessis possum, cupioque indies in melius resurgere; atque hoc præcipuum caput est & subiectum meum. Vnde & hoc apertâ fronte, bonâque conscientia gloriari possum, quod in mentem meam nunquam subintraverit ulla decipiendi voluntas, nec unquam subintratura sit quamdiu spiravero. Quâ-
rum ad revelationem discipulis meis præstitam, DEVM, naturam & philo-
sophos

Sophos omnes confessor, me in hoc fecisse sicuti verum philosophum & virum pietatis optimè condecet; atque ita, ut nihil eis in sancta hujus artis scientia desiderari possit; imò hanc revelationem me non ex proprio cerebello, aut vana opinione, conjectura, phantasia seu alio quodam sophisticationis figmento aut pigmento, sed ex ipsissimo naturæ ac philosophorum consensu, adedque ex reali scientia præstitisse, testantur, abundè discipulorum meorum Confessiones juramentis, manibus, atque sigillis munitæ. Quàm autem mihi servetur fides, hæc Apologia dicet. Spero autem, bonos viros præstituros esse, quæ conceptis verbis sese facturos, sanctè jurarunt. Qui autem arcanum sibi sub fide silentij perpetui commissum effudit in alium, & sic fidem datam violavit, ipse viderit, quid deo & Magistratui rationem reposcenti respondeat, præsertim quando tam gravia adsunt juramenta de nunquam propalando hoc arcano in alium, etiam in minimo. Hæc omnia ad Cæsaream, & Regiam Majestatem vestram, & ad suum tribunal humilimè defero, ut judicet tamen, non ut vindicet: Nam mihi purgatio sola proposita est, non ultio; & avertere plagam volui, non inferre. Sed à discipulis meis sanctè promissa mihi servari, jure, meritòque peto; atque propterea, & in hunc ipsum præcipuè finem, Cæsareæ, & Regiæ Majestatis vestræ fidem imploro. Adversarium meum quod attinet, Reipublicæ ut plurimum interesset, si boni ab injuria calumniantium protegerentur, & impostores pro suis meritis punirentur, aut ad minimum illis interdiceretur ut posthàc abstinerent bonis viris imponere; hæc enim ratione tolleretur *abusus, & maneret substantia*. Ut enim à vero philosopho in Respublicas ingentia commoda redundare possunt: ita ab impostoribus Reipublicæ gravissima damna inferuntur. Unde ars lapidis philosophorum, quæ per se est *laudatissima & innocentissima*, ferè omnibus invisa fit, & ille, qui artem potest, recedere, & sic innocens pro nocentibus falsi argui cogitur; atque adeò dignis viâ ad veram artis scientiam præcluditur. Ex hac enim Apologia etiam puerò decenni, nedum adulto; & in philosophis nostris versato, quàm manifestissimè patet, quòd omnes, qui in materia non debita, aut etiam in minimo contra naturam docent, manifesti deceptores sint, meritò puniendi & arcendi. Etenim non solum infimæ sortis homines, sed etiam Reges & Magnates ab istis agyrtis decepti sunt per émentitos & sophisticos Procesus, in quibus plurimi vitam, tempus, sumptusque frustra impenderunt. Verùm Cæsareæ, & Regiæ Majestati ve-

))((

stræ

Et nimis longâ cōmemoratione & quærimoniâ molestus sum. Jam ergo vela contracturus, Inviētissime Imperator, & Rex Potentissimè, ad Vos revertor. Novit Cæsarea, & Regia Majestas Vestra, doctis viris priscâ solennitatem ac consuetudinem esse, ut suas lucubrationes Magnatibus viris ac Mecœnaribus inscribere consueverint, partim quod gratiam ac benevolentiam eorum sibi conciliare queant, partim quod præsidium adversus injuriam malorum hominum quærant, sibi que parent. Eòdem ergo studiò atq; exēplò, Imperator & Rex magne in præsentia impulsus ego, meam hancce qualem cunq; Apologiam Cæsareæ, & Regiæ Majestati Vestræ nuncupare constitui. Cùm enim Cæsarea, & Regia Majestas Vestra sit Universi Imperij Romani CAPUT, etiâ inter omnes digna est, cui hoc opus tanquam DEO tutelari dedicaretur. Et hujus dedicationis causam habeo triplicem: *Prior est*, ob summam pietatem, virtutem & auctoritatem, quas in Cæsarea, & Regia Majestate Vestra elucere vident omnes pij; *Deinde*, quia literarum monumentis proditum video, *Democritum sua chymica Constantino Imperatori, Heliodorum sua chymica Theodosio Imperatori, Stephanum sua chymica Eractio Cæsari dedicasse, Michaëlem Psellum opera sua chymica Imperatori Constantino Duca inscripsisse*, ut tot olim nobilissimos & clarissimos philosophos atque illustres nominis viros, imò etiam Reges præteream, qui hujus artis non modò scriptores extiterunt, & sic nobis eorum posteris ad hanc nobilissimam artē indagandam lampada tradiderunt, Verùm etiam medicinam hancce corporum metallicorum & humanorū Universalem suis ipsis manibus fecerunt. Quoniam ergo non modò doctissimi hujus artis indagatores, sed etiam Summi & Potentissimi Reges hujus artis cognitione delectati sunt, ac in ea studiorum palæstra laboribus indefessis versati, quis non viderit, tam insignem & nobilem Scientiam Cæsareæ, & Regiæ Majestati Vestræ maximè competere? Imprimis verò cùm lapis antiquorum philosophorum sit medicina Universalis, id est imperatrix & regina omnium aliarum medicinarum, quæ sub cælo sunt, eò quod (uti dictum) non solum argentum vivum, omniaque imperfectiora metalla in aurum naturalissimum ac in omni proba constantissimum transmutat, idque in abundantia magna & admiranda, sed etiam (quod majus) corpora humana subito & quasi miraculosè ab omnibus infirmitatibus desperatis (excipio morbos, qui sunt innata pœna divina; quippe illorum curatio in natura non quærenda) liberat, persanat, & resurgere facit. Tertia dedicationis causa est, quod Cæsarea, & Regia Majestas V.

cunctis

D E D I C A T I O .

eundis eximiis & præclaris artibus faveat & patrocinetur; per quod nõ
leve pondus, neq; parvam æstimationē huic Apologiæ accessuram esse,
penitus mihi persuadeo, postquam Cæs. & Reg. M. V. auspiciò evulga-
ta est. His ita mecum consideratis, Cæsareæ, & Regiæ Majestati Vestræ
hanc Apologiam, eâ; quâ par est, reverentiâ, dico consecroque, ac ean-
dem ex hoc veritatis conflictu (fundamentis naturæ & philosopho-
rum perspectis) Clementissimè judicandam humillimè offero, spe op-
timâ fretus, à Cæsareâ, & Regia Majestate Vestra, me hujus nobilissimæ
Scienciæ hermeticæ Philosophum contra morsus vitiligatorum & ha-
biturum Patrocinium, & in pijs sincerisque meis conatibus Clemen-
tissimam Promotionem. Quamobrem Cæsaream, & Regiam Maje-
statem Vestram hisce demissè & suppliciter oro, ut Apologiam hanc
tanquam *μνημόνιον* & piæ affectionis meæ pignus fronte serenâ susci-
pere, meque demissimum clientulum Cæsareâ, & Regiâ Vestrâ gratiâ &
favore complecti, clementissimè dignetur. DEUS OPT. MAX. Cæsar-
eam, & Regiam Majestatem Vestram unâ cum Serenissima Imperatri-
ce, & Regina, omnibusque Vestris Imperio Romano quàm diutissimè
felicissimè incolumem atque superstitem conservet ac tueatur. Dab.
Coloniæ Agrippinæ, Anno à Christo nato 1631.

CÆSAREÆ, ET REGIÆ MAJESTATIS VESTRÆ

*Devotissimus humilimueque
clientulus*

*Michaël Potler, Philosophus
hermeticus, dogmaticus, vete-
rum ac fundamentalis.*

MICHAEL POTIER,
Candido Lectori salutem.

N tibi Apologiam nostram, mi Lector, adversus alchymistam impostorem & famæ nostræ detractorem. Nōdsc me, aut alium vis? Apologiam lege, quæ depingit ingenij mei affectus, judicij, imō & vitæ, non vana opinio istic; alibi fucus & impostura habitat; hic candor & veritas, & non nisi nativus ille Naturæ & philosophorum consensus, qui fallere nequit. Unde hoc testor, hoc profiteor, mali juris, mali moris ille, quisquis aliam mentem mihi affingit ex sua mente. Deus retribuat detractori meo, quod mendaci suâ lingvâ meretur. Sum enim ego philosophus in hac arte lapidis philosophorum dogmaticus, verus ac fundamentalis, rumpatur ut vitiligatori meo venter. Sum inquam, cum Deo dico: Et quidquid calumniator obijciat, bona mea fama etiam post mortem vivet. Non possum aliter docere, neque debeo, quàm uti Natura & philosophi præscribunt; & si aliter facerem, impostor essem uti meus adversarius. Dan wer diß Geheimnuß offenbahren will/vnd gibt sich darfür auß/ daß ers offenbahren könne/ der muß nicht fahren noch handeln wie er will nach seinem kopff vnd Gurdüncken: Dan das were auff das Eyß oder Sant gebawet/ sondern er muß dem gesetzten Fels nachfolgen/ alda die Natur vnd alle wahre philosophi zusammen treffen. Vnd wen ich anders lehrere / als die Natur vnd alle wahre philosophi lehren/ so hette mein adversarius Ursach mich zu tadlen: Nun aber kan er ja nicht sagen/ daß ich außserhalb dieser beyder Consent ichres was gelehret habe. Darumb/ er wolle/ oder wolle nicht/ so muß er doch/ auch ohn seinem Danck bekennen/ daß meine Offenbahrung nicht auß meinem Gehirn herkomme / sondern einig vnd allein in der Natur vnd philosophis, vnd demnach in dieser beyder Consent fundiret vnd gegründet sey. Nun bekennen je alle wahre philosophi einhelliglich / daß die Wahrheit einig vnd allein daselbst sein müsse / alda die Natur vnd philosophi zusammen treffen vnd concordieren. Warumb belege ich dan mein adversarius anders / als vmb

A

meiner

metner reinen philosophia willen? Diemeiler nu ein solches thut / so folget
notwendig / daß sein falsch Zeugnuß nirgend anders herühre / als auß lau-
ter bösen affecten. Quidquid enim discipulus meus à me habet in hac arte
magna lapidis philosophorum, illud non ex me, sed ex ipsissimo, claro,
& infallibili naturæ & philosophorum consensu habet, teste suo ipsius
juramentò, manu atque sigillò, quod penes me servatur vel in ipso origi-
nali, vel in copia testata, quò testatior esset pœna improborum. Quid
autem ego possum, si nemo artem ad naturæ & philosophorum postulata
prosequitur. Ego feci quod natura & philosophi me facere jubent, faciat
& alius quod fides data jubet, sic ab utraque parte quisque sibi laudem pa-
rabit. Qui aliter de me credit, ignoranter errat; mentitur impudenter qui
dicit. Interim verò quod hic dicimus, neminem id lædat, ostendimus no-
stram innocentiam, & id quidem jure naturæ & philosophorum, qui no-
stri sunt defensores, & fallere non docent. Et nos stare ac fulgere in hac
arte, ex hac Apologia patebit. quod, si quis neget se videre, is in philoso-
phorum lectione aut planè peregrinus est, aut manifestus veritatis oppug-
nator, quam philosophi omnes fortissimis naturæ præsidij propugnant.
Quod adversarij mei imposturas detego, & veritatem naturæ ac philoso-
phorum restituo, mei officij, & ex usu hominum est, atque ad hoc norma
Christianæ charitatis me obligat: Ut enim in nullo periculosius menda-
cium est, quàm in eo, qui se falsò medicum profiteretur: ita in nullo major
est impostura, quàm in eo, qui se venditat pro philosopho in hac arte, cum
tamen ejus planè sit rudis & ignarus, ac ne quidem sciat, quænam sit illa
natura, ad quam philosophi nos proscienda hac arte remittunt; & licet
aliqui sciant, nimia tamen sapientiâ desipientes naturam illam sequendam
esse, stultissimè negant, nihil aliud prætendentes miscelli, quàm quòd illis
natura nimis vilis simplexque videatur; cum tamen omnes philosophi veri
& naturales nobis illam ipsam naturam vnicè & immediatè sequendam
commendent; imò passim in suis libris ferè ad ravim usque nos ad illam
sequendam commoneant atque cohortentur; quinetiam conclamitent,
quod præter simplicis naturæ imitationem, hanc artem assequi, sit impos-
sibile. Hoc, quia sophistæ vilipendunt, necessariò ad falsas materias &
Processus, & sic consequenter ad talia, quæ natura negat, se convertunt;
unde ex falsis falsa procedere necessum est. Sic enim certè nati sumus, ut,
quæ in oculis posita sunt bona naturæ, eorum vim non admodum ani-
madvertamus, atque adeò plerunque sensim obrepente satietate, fasti-
diamus: quæ verò longè à natura remora sunt & absunt, ea vehemen-
ter

et & anxie expectamus. quorum antagonista meo certe posterius usque nunc venisse, video; atque eo magis, quia vult alios docere lapidem philosophorum adtransmutanda metalla in aurum ex rore majali, utpote ex illo, quod non est aurum; non considerans impostor hic illud Aristotelis; *omnium naturalissimum esse, ex determinato generari determinatum*. Ita nimirum Alchymista cum naturam ignorent, nec ejus mandata sequi sciant, necessario novam naturam, & sic per consequens novam materiam suae stultitiae congruentem confingunt, atque adeo ex dato proposito homines imposturarum incautos decipiunt; imò adhuc suis imposturis & falsis inventis, quae pomposa specie pro Cræsi divitijs & aureis montibus ingenti pecuniae summa divendunt, inter summos philosophos, qui artem sciverunt, censeferi volunt; cum tamen hujus artis tam periti sint, quam asinus lyrae. Quam ergo conscientiosè hujusmodi nebulones agant, ex eorum falsis materijs & Processibus liquidò satis constat. quod fit, quia omnia naturae placita aspernantur, verosque philosophos, qui nos pro consequenda arte vera ad solam naturam ejusque possibilitatem relegant, planè rejiciunt, & suo more, quae ipsis non probantur, contemnunt. Hi nimirum sunt, quibus tantum illud arridet, quod suum est, sicuti stultis sua clava & tintinnabula placent. Quod si verò verus naturae-peritus se ipsis opponat, tanquam mures in pice haerentes ad asylum ignorantiae, propriam experientiam, confugiunt, cum tamen ratione naturae manifestum sit, quòd turpiter & temerè mentiantur. Exemplò sit meus adversarius, qui verae materiae lapidis philosophorum ignarus, ex falsa lapidem philosophorum promittit, nempe ex rore majali, suamque hanc opinionem stabilire conatur per tales, qui inter philosophos huius artis veros minimè censendi sunt: Fatendum enim est ex ipso naturae lumine, nihil notius, nihil magis obvium, nihil magis domesticum, nihilque naturalius esse, quam ex quolibet generabili, generari suum simile, utpote ex homine hominem; & ita ex auro aurum. quod, qui negat, non est philosophus. Omnes enim philosophi ei reclamant & unà concordia è veris naturae principijs affirmant, *esse in Sole & Mercurio, utpote in natura metallica, quidquid quarunt sapientes*. Hinc philosophi omnes aquas tangenti adhaerentes è suo vireto philosophico prorsus eliminant, & materiam lapidis philosophorum è solo regno minerali metallico peti jubent, uti postea in ipso refutationis discursu fusiùs monstrabitur. Dixi supra, omnia in hoc scripto esse casta, & nihil à scopo veritatis abesse. quod hic iterum ita esse, affirmo; Sola enim naturae atque philosophorum auctoritate nituntur; horum consensum mihi comitem & adiutorem adversus hostem meum duco; nec irretio quenquam verborum argutijs,

sed simpliciter tantum & solâ naturæ ac philosophorum autoritate loquor, ut nulla adversario meo possit esse reclamandi causa. Solus enim naturæ & philosophorum consensus contra omnes contradicentes victor existit, contra illum, qui philosophatur, contra torrentem nititur. Ipsam quoque artem posui sine defectu; ita tamen, ut prophanos & indignos latere & sapientiæ locus esse possit, ne a finis, id est seignibus in Hesperidum hortos ruditer irruentibus electissimæ præbeantur lactucæ, cum ipsis sufficiant cardui. Dan ob ich wol gern das Geheimniß mit klaren vnd offenbahren Worten anhero gesetzt hette/will mir doch solchs nit gebühren vmb der unwürdigen willen/auff daß ich nicht schwere Sünde zu begeben/Ursach sey / vnd Gottes Zorn auff mich laden möge. Auch were es je Sünd vnd Schand / daß man solchen schlimmen Vögelen / wie die betriegerische Alchymisten sind/das muß ins Maul stieße/vnd liesse sie selbst nicht darnach fliehen / wie ich vnd alle andere für mir gethan haben. Ego præter modum agendi nihil reticui; idque necessario. Dum enim adversarium meum refello, natura & philosophorum veritatem in apicem sistere cogor; unde dum hoc facio, simul innocentiam meam ostendo, ac simul memet ab injuria defendo, & sic per consequens errantes in viam rectam reduco, quod præstare non possem, si artem ignorarem. Nam malè sibi conscius Apologiam conscribere nequit: Id enim maximè curandum in Apologia conscribenda, ut nil aliud, quàm puram putam veritatem contineat, nec in aliud intentâ sit, quàm ut nos purgemus, adversario satisfaciamus; nec tamen ei etiam in minimo injuriam inferamus, nisi quoddam injuriam nobis illatam in eum jure naturæ regeramus. Hinc etiam nihil dicere volui, quod natura & philosophi non maximè comprobenz atque confirment, eò sine, ut, quàm hactenus falsò traductus fuerim à malevola ista lingua, candido lectori ultro ac sponte pateat. Mentiatur jam homo ille adversus me ut lubet, suis tamen mendacijs amodò nihil efficiet: Ut enim ignis paleam exurit, aurum nitidius reddit; sic ista mendacia vanum aut vacuum aliquem absumunt, verâ virtute gravem illustrant. Materiam ostendi apertè, artem ipsam rectè propter indignos, idque ob certas causas, quarum in protestatione ad discipulos meos facta est commemoratio. Proinde, bone Lector, si tibi quædam videbuntur obscuriora, & captum tuum superare, cogitare debbis, nullam artem sine interprete percipi posse: Laboriosè enim, maleque disci, quod non cognoscitur, in hoc omnes unâ mente consentiunt. Necesse ergo, ut philosophum habeas qui te in hoc artificio ipse philosophus celebratissimus doceat, rarè ars hæc sine magistro discitur. Est enim hæc scientia donum DEI altissimi, & nisi Deus per ingenium bonum, vel per amicum

amicum fidelem alicui revelârit , difficile cognoscitur. Nam nos omnes Gebri sumus , non omnes Lullij esse possumus; & licet Lullius vir subtilis ingenij fuit, tamen si ab Arnolodo de Villanova artem non accepisset , certè similis fuisset aliorum , qui illam cum difficultate inquirunt; siquidem & Arnoldus artem ab amico accepisse , confitetur. Apud philosophos etiam artem tardè vel nunquam invenies : quia philosophi nihil ordine & continuò orationis contextu dixerunt , sed pro more suo ὕστερον πρότερον & πρότερον ὕστερον, id est, priora posterius , posteriora prius , superiora inferius , inferiora superius posuerunt, & sæpissimè scortea pro aueis substituerunt, adeòque quod verum & sincrum est , p̄t capitula diversa sparserunt. Testatur hoc Geber, hisce verbis: *Non tradidimus scientiam nostram sermonis continuatione ; sed sparsimus eam in diversis capitulis; & hoc idèd, quia tam dignus, quàm indignus, si continuatim fuisset tradita, usurparet indigne* : Sæpissimè quoque rem unam varijs nominibus appellant , & multis ambagibus atque circumlocutionibus regunt, ut indignos lateat, quod & ipsi fatentur philosophi, quoties ita & similiter aiunt: *Multiplicate nomina, variate & novate verba ; nisi enim id fiat, pueri sapientiam nostram deridebunt.* Materiam dedì, artem ipsam mihi reservo, donec venerit ille, qui tam incomparabili revelatione sit dignus; & quamvis facem dederim ad artem inveniendam clariorem, quàm ullus philosophorum ante me fecit , non tamen timeo ; ut quis artem ex hoc scripto tam facile concipere possit; est enim donum, quod Deus, cui vult, largitur, cui non vult, subtrahit. Affirmo etiam, ad consequendum artem, non vulgare, sed summum requiri iudicium & admirandum artificium, quandoquidem elaboratio ejus non simplex est, sed valde multiplex propter gradus & colores nostros mysticos & apertos. Non plus tamen alienare te difficultas debet , quàm invitare atque allectare multiplex & admiranda, quæ inde efflorescit & promanat U T I L I T A S. Et quid præclarum atque singulare sine sudore partum? *Die arbeit ist wol schlecht vnd etn, fâltig / es hat aber ein subtil vnd fleißig nachdenken ehe man zum wahren ende kömpt.* Annis etiam opus est antequam hujus artis dispositio vera noscatur. Plures etiam, crede mihi, considerationes in hac arte magna latent, quàm ut quis eam sine doctore fideli facile assequi valeat, quemadmodum ipse fateberis vltro cum ipsum N U C L E U M, in quo totius artis cardo princeps versatur, me docente audiveris. Scio, non defuturos, qui ægrè ferent , quod materiam lapidis philosophorum tam clarè divulgârim; maximè verò, quod & artem ipsam revelare offeram, Verum qui sunt illi?

mali & invidi, qui ipsi nil nisi malum præstare valent. Atque hæc primaria istorum ars & veluti professio est; & sicut simiæ nulli bono usui sunt, nisi ut saltent, mordeant, risum moveant: sic nostri isti agyrtæ. Abite in vestras tenebras vos mali, vos invidi. De eo, quod per Deum gratiam ipse indefessio meo studio inveni, disponendi mihi libertas. Petrus non sibi soli servabat pisces captos, sed dividebat cum sociis: ita & fontes nostri deriventur foras, *modo non singulare juramentum silentij perpetui obstat.* Minime enim ferendum est, inquirendis naturæ arcanis pijs & probis viris viam ocludere, qui non opum, cum paucò contenti sat diuites sint, sed admirandorum Dei operum justò desiderio ad ejusdem artis cognitionem alliciuntur. Dedit hoc talentum Deus ut non nobis tantum, sed etiam proximo nostro prodesset. Et profectò qui prodesse nolit citra suum incommodum, perinde mihi videtur ut ille, qui fontem, scatentem obtegit, aut solem obradiantem prohibeat, aut lumen recuset de suo lumine accendere, aut viam erranti comiter monstrare, grauetur. Scio etiam, me apud multos in futurum gratiam: quia hoc meo scripto cautiores facti sibi amodo ab impostoribus cavebunt, præsertim cum viderint suò locò decem notas quibus alchymistas, qui se obtrulerint, clarè videre & cognoscere poterunt. Non possum placere & displicere omnibus, malis enim simul & bonis placere, quis potest? odium vitare, & gratiam mereri, difficile. Materiam sub omnium aspectum subjeci, sed nec fecisse pœnitet. Mori enim me malim quàm ut patiar, me infamari præter meum meritum. Ego met mihi, sibi quisque charus. Imò licet etiam toti mundo aperirem oculos ad artem (quod tamen absit) minus curarem, quàm jacturam honoris facere; quippe calumniam vitare, melius est, quàm tacere, nec honorem suum defendere. Quis enim imponet mihi necessitatem patiendi, ut quis me hinc inde blasphemet immerito, & se pro vero Philosopho venditet, ut sic audacter decipere possit? ut enim non possum sufferre, ut quis honori meo detrahat: ita non possum ferre illum, qui se gloriatur philosophum, cum scitè in hac arte philosophari minimè possit. Ut enim debet non sumere citharam, qui canendi est imperitus: ita non debet in hac philosophia quid quam profiteri, quod est falsum, atque ita proximum suum ex dato proposito deludere. In hac Apologia materiam ad artem requisitam quisque videt; at verò quid tum? habita materiâ, non statim habetur modus agendi. Mihi & intelligenti, non incipientibus scripsi; ita liber meus vivit dignis, indignis est mortuus; idque ad exemplum Aristotelis, qui, cum ab Alexandro redargutus esset de æditione librorum acroamaticorum respondit, libros ejus esse editos & non editos. Sic neque potest hoc

arca-

arcanum lapidis philosophorum intelligi, nisi ab ijs, qui mihi docenti præ-
 sentes dederint operam: Dico præsentis: Tyrones enim cum ducum suo-
 rum facta coram intuentur, longe perfectius artem bellicam, quam solis
 libris legendis discunt. Ut enim probatus liber animum legentis delectat,
 ita viva vox magis nos afficit, quam lecta in libris & mura. Legendi sem-
 per est occasio, at non audiendi. Et verò millecuplò unâ horâ posunt disci
 in hac arte sancta, quam totâ vitâ absque doctore fideli. Consulo itaque,
 ut ad hanc artem cerò ac citò sciendum accedas, dum adhuc inter vivos
 moratur, qui artem vivam (non ut alchymistæ, qui cæcis volunt præire,
 cum ipsi cæci sint, sed ut verum Philosophum & virum pietatis condecet)
 rectè revelare potest. Tantum de mentis meæ declaratione. Jam ad illum
 reverramur, cujus causâ hîc loquimur. Quid ait ille: Cavetè à Potier, pra-
 ctica est multiplex. Dij deæque illum perdant nequam; Egone sudores
 meos penè quadragesennes gratis omninò darem: tam fatuum & delirum
 non invenies, qui nolit hanc artem scire gratis. Unde igitur vivam? frustra
 studui? quid ergò vult ille? quid? An idèd huic impostori impostor sum,
 quia pro sudoribus meis longinquis præmium mihi reponi volo: heu inju-
 stum ubique non inen! heu ingratum & improbum, qui beneficium scit
 sumere, & reddere nescit! Quid Seneca? Sapiens omnia exan inabit se-
 cum, quantum accepit, à quo, quando, vbi, quomodo. Itaque negat ut ait
 porrò, quenquam scire gratiam referre; NISI SAPIENTEM. Hæc notet
 qui mihi invidet pro benefactis merita. Præterea si Alexander Magnus
 doctori suo Aristoteli talenta octoginta ob physicam animalium dono
 dederat, ut Athenæus librò nonò author est, neque minore liberalitate re-
 liquam doctoris philosophiam profecutus erat, cur non præmiò donari
 mereatur, qui thesaurum auri & sanitatis monstrat infinitum? Si Egyptij
 adèd fuerunt studiosi virtutis, ut brutis etiam animalibus gratitudinem
 pro beneficijs acceptis ostenderint, cur non geramus animum gratum
 erga hominem de nobis optimè meritum, cujus causâ bruta animalia
 sunt facta? Si Artaxerces Mnemon gratò animò accepit aquam à rustico
 ambabus manibus oblatam, & ei mille daricos & aureum cantharum do-
 navit, quanto magis gratiesse debemus erga illum, qui nobis revelavit non
 solum auri & argenti fontem inexhaustum, sed etiam (quod multo maius),
 medicinam pro corpore humano universalem? Quod si quando pro flore
 Tulipan, pro adamante, margarita, aliave re nauci datur ingens pecuniæ
 summa, quid causæ est, cur quis non mereatur sibi dari præmium pro
 scientia lapidis Philosophorum, cum lapis rectè præparatus, sit miracu-
 lum naturæ, cui pecunia, quantumvis omnium maxima, imò omnes
 mundi

mundi divitiæ æquivalere nequeunt? Qui pro rectè factis præmium recipit, ejus practica non est multiplex, sed simplex, justa, æqua atque omni rationi consentanea; qui verò manifestas imposturas vendit, illius practica est multiplex: quia sibi corradit pecunias per fraudes & fallacias multiplices. Impostor ille multiplex Apologiam hanc inspiciat & respiciat, videbit, si modo oculos habet, practicam apud me esse simplicem: quia hujus practicam multiplicem in defraudandis bonis viris detegit per naturæ & philosophorum consensum simplicem. Ex falsa enim materia liquidò concluditur, quòd adversarius meus sit impostor, & sibi pecunias quærat per practicam multiplicem; & qui id non videt, aut etiam in minimo negat, cum procùl, imò longissimè à metis veritatis abesse, omnes philosophi vnâ mente confirmant, quoties ajunt, hanc artem sine naturæ imitatione assequi, esse impossibile. Ita nimirum omnes impostores bonos viros decipere, atque argentò emungere præstunt, & nihilominus tantà impudentiâ sunt, ut illum, qui veram materiam verumque agendi modum juxta verum ac infallibilem naturæ atque philosophorum ductum revelare potest, impostorem appellare non erubescant, non erubescant inquam: illis enim naturæ & philosophorum consensus ubique contradicit, me autem tam firmum facit in materia & agendi modo, ut à nulla Suada de veritate divelli possim, ad exemplum Bernhardi Trevisani, quem Barbarinus de sententia detrudere frustra tentavit. Ecquæ autem fuit hujus constantiæ causa? quia Bernardus itidem in natura fundatus & firmatus erat, & sic apud simplicem naturæ & philosophorum consensum permanserat: Et quidem in hoc fecit philosophicè: Etenim in hac arte rectè philosophari, est naturam imitari, omniaque dicta ad naturæ possibilitatem metiri: quia in solo naturæ & philosophorum consensu est veritatis vis atque autoritas plena, quæ neminem etiam in minimo dubitare permittit. *Dan die Natur vnd philosophi zeigen einen gewissen Grund der warheit / daran Niemand zweifeln kan / er wölle dan der einfältigen vnd purheytern Warheit halsstarriglich widerstreben.* Sophistæ verò non possunt non errare: quippe hæc duo; naturam sequi, & naturam non sequi, ex diametro pugnantia sunt. Qui naturam sequitur, ille exequitur philosophorum mandata; qui verò naturam non sequitur, illum errare oportet, uti testantur philosophi omnes in universum: quia non datâ causâ verâ, verus non datur effectus. *Also istts mit mir auch: Dan das Behemnuß / das ich meinen discipulis offenbahret / hab ich nicht auß den Fingern gezogen / oder selbst erdacht / noch von den fablerischen Alchymisten genommen / sondern auß dem einigen C O N S E N S U naturæ & philo-*

philosophorum rein vnd lauter / ohn zusatz. Drumß folgt hieraus nothwendig / daß ich meinen discipulis das warhafftige Geheimniß des Steins der vralten weysen offenbaret / vnd also recht gehandelt habe / dan die Natur vnd alle wahre philosophi, auch meiner discipulorum hände vnd sigilla geben mir dessen zeugniß. Idipsum adversarius meus quoque præstet, si potest, at non potest, nec poterit unquam, etsi practicam suam multiplicem, atque iterum multiplicem intenderit. Miror ergo, cur tam perficiat fit frontis, ut nihilominus audeat ipse se præferre summis illis philosophis, qui nos pro scienda materia vera, veroque procedendi modo ad solam naturam ejusque possibilitatem remittunt; non autem ut è proprio cerebro materias & processus falsos ementiamur, aut *aliquid* contra naturam tentemus: quippe contra naturam quicquam tentare, est manifestissime errare. Quis autem ex hac Apologia non viderit, id maxime fieri ab impostoribus? Hinc nostrâ philosophiâ nihil contemptius: haud quidem propter artem, quæ per se est verissima & innocentissima; sed propter impostores; qui hinc inde suis Receptis Cræsi divitias, quinimò montes aureos etiam Magnatibus pollicentur, cum tamen tandem pro magna numerata pecunia inde nil nisi ridiculus mus prodeat, id est omnium impensorum perditio ac temporis & laborum pænitudo. Hi nimirum sunt, qui posunt homines altò suspendere nasò: sed nec immeritò; vulgè enim mundus decipi, nec audire, quod sancta natura præscribit; Licet etiam tot signis declararet quid velit, obsurdescunt tamen homines nescio quomodo; nec ea, quæ à natura monentur, audiunt. Blenni & buccones ad culmina honorum veniunt, meliora & altiora ingenia arcentur. Vadat ergò sicut vadit, culpa mea non est, si quis decipitur, aut ad sophisticationes revertitur. Volenti non fit injuria. Interim hujusmodi sceleratis impostoribus, quibus nulla alia cura, quàm fallendi, & fallendo divitum nares emungendi, inhibendas esse imposturas, Res publicæ utile existimârim. Minimè autem ferendum est, inquirendis naturæ arcanis pijs & probis viris viam occludere, qui non opum, cum paucò contenti sat divites sint, sed admirandorum DEI operum justò desiderio ad ejusdem artis cognitionem alliciuntur. Quod autem ad impostores attinet, quorum intentio non est alia, quàm decipi, etc, reperio sanè ex lege christianæ dilectionis, illos arcendos esse & procul pellendos, *ut sic tollatur abusus & maneat substantia, ut sic separentur palea à granis in area, & mali pisces à bonis in rete.* Quomodo autem posthac impostores à vero philosopho rectè separari possint, monstratur suò locò per decem NOTAS à philosophorum præceptis in principijs naturæ fundatissimis,

mis, quicumque in ijs examinatus, etiam in minimo aliter senserit, illum à tuo limine procul pelle, impostor est indubitarus, à legitimo & prudentissimo Magistratu puniendus. Quare Senatores prudentissimi, Patres Patriæ, Rebus publicis vestris consulite & ejusmodi jnutilia corporis Reipublicæ membra recidite, impostorumque ignavum pceus & scarabeos à præsepibus veri philosophi, qui hancce divino-naturalissimam scientiam alteri rectè tradere potest, arcete; vestrà etiam tutelâ & patrociniò verum hujus artis Philosophum à viperinis istis vitiligatoribus salvum atque tutum præstate. Comparabitishòc ipsò Rerumpublicarum vestratum ornamentum, & subditis vestris cavebitis, ne bona sua in hujusmodi alchymistas impostores impendant. Hoc ita, ut fieret semper precatus sum à Deo, & adhuc precor. Sed hic liceat obliquè scire, quamobrem adversarius meus me imposturæ suspectum facere conetur? Scientiam meam falsam esse dicit, non alià de causa, quam quia discipulorum meorum adhuc nemo artem fecit: verum ut alibi, ita & hic absurdus est, & inficitiam suam prodit. *Quidem ego possum, si quis opus vel non incipit, vel capturn ex paupertate relinquit, vel alijs negotijs implicitus ab opere detinetur*. Ego feci quod debui teste manu atque sigillo, alter faciat idem, sic opus benè ceder. *Junior da ich noch mit andern im Winterstand war/hatte ich auch gemeint/es könnte das werck so etwa mit Wartenhaw/oder sonst so mit drey Rechenpfennig getrauffertcht werden / jez aber /weil mich die Natur vnd philosophi anderst informiret vnd zu rechtem Verstand gebracht haben / erkenne ich meine vorige Blindtheit/vnd kan wol sehen/das eben der defectus rerum die einige Ursache ist/warumb ihr so gahr wenig gehört werden/so den lapidem philosophorum zu gewünschttem End gebracht haben: dan es gehört mehr darzu als drey pfennig / oder als ein pahre Schue zum Tang.* Ita nimirum ex falso concluso me infamare contendit adversarius meus, si dem ut suis imposturis apud rerum incautos venetur, non considerat fatuus quid Geber dicat in prima parte libri primi summæ perfectionis, ubi scribit de impedimentis quibus impediuntur artifices, quò minùs verum hujus artis finem adipiscantur. Et quì posset illa considerasse adversarius meus, cum forsàn nunquam legit, aut si legit, legit ut canis è Nilo bibit. Adversarius meus ubique sapit asophum & tantum differt à philosopho, quantum vivus à mortuo. Sed hic vicissim interrogandus esset adversarius meus, num sit ullus mortalium, qui ex suo rore majali, de quo sibi tantoperè plaudat, fecerit lapidem philosophorum ad transmutanda metalla in aurum? Si dicit, mentitur: quia à causa falsa, ad effe-

ctum

Tum verum, non datur sequela. Scio, qui totum octennium in rore
 majali hæsit, nonnullis etiam scyphos & cantharos aureos ex opere
 suo promissit, sed in aqua hæsit: Tandem enim totò suò labore, & vigilijs
 consecutus est artifex meram imposturam, hominum risum & ludi-
 brium, id est, NIHIL. Tantundem & adversarij mei discipuli ex suo
 rore majali expectabant; Et licet ipsorum magister iterum iterumque
 testimonium producat ex Ambrosij Calepini dictionario; & discipuli
 mille hujusmodi testimonia à præceptore suo petant, nihilominus ta-
 men lanam petent ab asino, & concionem à mortuo, & ipsi rorem maja-
 lem in mortario tundent. Ego adversarium meum non criminor, sed cri-
 minor ab adversario, quando falsò infamior; nec illi facio injuriam,
 quando confirmo vera & refello contraria. Scripsi quidem, fateor, ca-
 lidè, sed irritatus conuitijs & famæ mendaciò læsus, atque in hoc quidem
 maximè sum excusandus. Quis enim adeò patiens, qui non excandescat,
 se infamari innoxium? Tu tacitus temet interroga, bone lector, te excu-
 te, tecum considera, nùm ita infamari velis præter omne meritum? Con-
 sultat etiam infamator animum suum, an quod mihi fecit, velit sibi fieri, &
 quantoperè commoveretur simili injurià lacesitus? Imbecilla & molli-
 cula animalcula cum tanguntur, lædi se putant, & mures ac mustelæ, si
 manum admoveris, ora & dentes obvertunt. Ignosce, pie lector,
 hominis hujus malitia versat & coquit mentem meam senem, quæ
 aliàs (teste illò, qui me quidem vel extremis lineis nôrit) ad pacem solet
 esse pronissima: Mihi enim altercari molestum est, & audiendi sum
 insolitus: Sed malitiam hujus hominis detegere, ac simul innocentiam
 meam ostendere, ratio & necessitas jubent. Quod reliquum, injuriam
 mihi illatam DEO commendo; cum enim ille sit omnis injuriæ ultor ju-
 stus, utique meam causam ulciscetur, quando ei visum erit oportunum:
 jmd DEUS jam adversarium meum ultuse est, dum ejus malitiam, & inno-
 centiam meam detexit. Prædica mea non est multiplex, sed simplex in
 simplicis naturæ & philosophorum consensu fundata; apud adversarium
 verò maximè est multiplex è multiplici phantasia conficta: Ille enim ex
 suo rore majali scyphos, cantharos, jmd & montes aureos promissit;
 nunc autem toram ejus philosophiam murem ridiculum ostendere, hæc
 Apologia probat. Interim tu, bone lector, ne hoc te lædar, quòd im-
 postores læsi: apertè, fateor, nectamen nominatim. Sed ille, quicumque
 est, prius prodar & accuset se, quàm me. Si accusatori meo adhuc

infamire lubet, habebit me cum sano helleborismo paratum ut capite purgato sapiat, hoc est feret à me responsum suis meritis dignum; idque non ab alchymista, qui mentitur & decipit, nec à puero, qui adhuc trochis, globulis aut nucibus ludit, neque à scriptore rerum & verborum inope, sed à philosopho, qui illum vivis coloribus depictum toti mundo conspicuum dare potest: imò quamprimum impostor ille contra hanc meam Apologiam in natura & philosophis fundatissimam saltem, mutire cœperit, habebit me in sui confusionem promptum & impigrum nisi in eis consilij mors importuna aut aliud serium intercurrit. Quamvis ego solidam hanc Apologiam puto, & quæ non metuit Saturninum aliquem dentem. Candidam esse experiemini omnes vos candidæ mentes; quare non opus, blenno & bucconi isti plura respondere; & si fecero, quid evincam? Causa mea facilis apud bonos & æquos est: apud istos qui mala libidine nos incurrunt, non ampliùs me probabo. Contra scribi hoc quærunt, ut iterum possint contra scribere, & elicere, quæ nunquam Marte suo invenire potuissent. Interim autem peto accusatus, falsum & mendacem meum accusatorem vinculis retineri, donec coram delecta literatorum judicum corona causam dixerit, quare mihi innocenti hinc inde infamiam conflare intentarit. Nam infamare infontem, scelus est, carceribus & capite puniendum, & lege diuinâ sancitum, ut calumniator idem patiatur, quod reus, si convictus fuerit, & jure: ut enim innocens, si accusatus fuerit, absolvi potest: ita nocens, si convictus fuerit, condemnari potest. Satis & nimis in istum, lector amice, erit tempus, quò hominem hunc malitiæ suæ pigebit, pudebit, pœnitebit. Sit jam protervus quandiu volueri; nos cum Demostene decretum habemus, calumniantium maledicta bonis factis diluere. Hæc omnia sunt, pie lector, quæ in sinum tuum fundere, INNOCENTIA JUSSIT, ut, quid ego aut ille simus, videas: Tempus etiam aperiet, & tunc magis cum non ero. Suum cuique decus posteritas rependet. Ordinem, aut curam aut liam in stilo expectas: à me frustra rem, non elegantiam stili curo. Profluunt mihi ex liquido quodam canali aperti pectoris & sermonis proletarij, quæ scribo.

Deus & boni favete.

MICHAEL.

MICHAELIS POTIER, PHILOSOPHI
Hermetici clarissimi, ad Dominos
discipulos suos.

PROTESTATIO.

Voniam nihil tam bonum, quò mali non abutantur male; nec quicquam tam sanctum, quod homines impij non audeant profanare, EGO MICHAEL POTIER hic coram DEO & sanctis ejus ANGELIS TESTOR ET PROTESTOR, me hanc refutationem & respectivè Apologiam non scripsisse eà mente; quòd sacrum hoc naturæ mysterium lapidis antiquorum philosophorum velim profanari: sed quicquid hac in re feci, id feci necessitate coactus ad defendendū meum honorem contra viperam illam; quæ hactenus venenò suò & blasphemà suà lingua nomen & famam meam obscurare cōnata est, atque eadem manu vos ab hujus nebulonis erroribus in viam rectam reducendum; idque propter honorem & gloriā DEI, quam hac in re præcipuè quæro. Quamobrem vos obsecro per salutare NOMEN DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI; obsecro inquam; PER PIETATEM ET JURAMENTUM, quod DEO; philosophis & mihi sanctè jurastis; cavete permagnum hoc arcānum naturæ profanare, ne causa sitis malorum, quæ inde manare possunt. Utenim hæc scientia vobis potest esse ad salutem per usum pium; ita vicissim potest esse ad æternam damnationem per abusum: quia si magnum hoc arcānum naturæ profanaretur, hæc talia incommoda inde nascerentur: insipiens sapienti; idiota philosopho; pauper diviti; inferior superiori similis foret; nulla à subditis obedientia principibus præstaretur, mundus ruinam inde pateretur; periret omnis agricultura, negotiationes, & quicquid necessarium est in conservationem vitæ humanæ, nemo laborare vellet, cum se tantis opibus refertum videret, necessitudinem contemneret, alter in alterum sæviret, & ita in omni civili societate omnium rerum confusio, & fœda servitus ac tyrannis existeret, multa quæ alia inde orirentur incommoda: ille verò, per quem divinum hoc naturæ secretum

vulgò manifestatum esset, proculdubiò æternas lueret pœnas; quia ipse causa esset omnium malorum, quæ ex auri & argenti abundantia provenirent. quod absit ab omni pia mente. Adde quòd arcana publicara vilescunt. Mementote Aristotelis in epistola ad Alexandrum sic scribentis: Causa quidem, quare tibi revelem secretum meum figuratè, tecum loquens ænigmatibus atque signis est, quia timeo nimium, ne liber præsentium in manus deveniat malorum & in potestatem arrogantium, & sic perveniret ad illos ultimum bonum & arcanum divinum, quò summus Deus eos judicavit indignos. Ego sanè si aliter facerem, transgressor divinæ gratiæ & fractor cælestis sigilli essem, nec occultator revelationis. Eapropter tibi sub attestazione divini judicii delege sacramentum eòdem modò, quò mihi revelatum est. Hucusque Aristoteles. Cùm etiam ad ineffabilis hujus operis finem perveneritis, cavete bellis civilibus ferre suffragia ex hac arte: Id enim est contra institutum philosophiæ, quæ civilibus controversijs, bellicisque rebus implicari prohibet, nisi fortè contra alienos à fide Christiana tyrannos; quod & ipsum tamen exemplò Raymundi Lullij malè cessisse, palàm est: Cùm enim Eduardo regi Anglorum sex miliones auri ad bellum adversus Turcam & infideles suscipiendum ex hac arte suppeditasset, rex tantà vi auri non solum contra fidem præmissi adversus Galliarum regem bellò motò abusus est, sed & artificem ejus largitionisquæ auctorem, propterea quod esset ab eo postea violatæ fidei redargutus, persecutus est. Lullius, qui proculdubiò, ut ex circumstantijs conjicitur, vorum fecerat, se adeptà arte contra infideles pro Christi gloria & ecclesiâ usurum; quoniam hâc viâ non succederat, aliâ certiori & sanctiori tentat, magnòque Zelò ipse in Africam transfretans Bogiæ, Tunisiique evangelium prædicavit, ubi tandem martyriò coronatus annò octuagesimò ætatis suæ fatis concessit, sicut in ejus vita legitur. Clauit annò 1311 natus in ciuitate Palma, quæ sita est in Majorica. Ab hoc exemplo discite, & prudentes estote sicuti serpentes, & simplices sicuti columbæ; in futura prospectum intendite, &, quæ ex huius arcani profanatione contingere possunt, animis vestris ponderate. Nam qui prudens est, non dicit, non putabam hoc fuisse futurum: quia non dubitat, sed caver. Quæ hic dico, piâ mente considerate. Quàm enim sanctè Supremum Numen, salutem & honorem vestrum juraueritis, quod mihi fidem datam servare velitis tam in danda parte lapidis philosophici, quàm in tenendo si-

leniò

sentio perpetuo & reliquis, ipsi nôstis, manus etiam atque sigilla vestra testantur. Præstare ergò quæ conceptis verbis vos facturos sanctè jurastis, & cavete frangere fidem, ne in iram & maledictionem Dei incurratis, & mihi ex vi vestrarum obligationum causam præbeat is meditandi adversus vos actionem fidei non servatæ apud magnum nostrum Cæsarem. Non tamen quòd istud ita à me dictum accipi velim, quasi vobis hoc verbò velim minari & malum moliri, sed tantùm antè vobis denuntiatio periculum in casu non servatæ fidei. Fidem ergò mihi servate, & cavete à perjurio; De me sic vobis promitto atque confirmo, ità me amet Fides; quinimò amorem meum erga vos jam re ipsa comprobo dum vos ab erroribus in viam rectam revoco: Amorem inquam, nam certè si neque vos amarem, neque vestri curà tangerer, haud unquam vos ab impostoribus seductos in viam rectam reducerem, sed vos in vestris erroribus mori sivistem. Unde Christo Servatori nostro gratias ago, quòd me vobis vivum ac sospitem huc usque clementissimè conservavit. Estote ergo vicissim grati & considerate quòd juramentum sanctum Deo præstitistis non vos violatores fidei datæ aliquando fore. Facite ergò juramentum ad rem conferatis; Deus enim se illud non patitur. Amorem meum, uti modò dixi, vobis vicissim polliceor, modò promissa servaveritis uti viros bonos condecet: quin etiam præstituri sitis, quæ viros fidei condecet, non mihi datur ulla dubitatio. Materiam & artem lapidis philosophorum quòd attinet, nemo mortalium potuit, nec in posterum poterit fidelius omnia describere, quàm à me in hac refutatione & respective Apologia factum est. Materiam apertè posuit è claro naturæ philosophorum consensu, artem verò figuratè propter indignos. Nucleum in quo totius operis cardò versatur, mihi & dignis reservavi juxta veterem parœmiam; Pugil' clarus retinet artificium princeps pro se, ut cæteris excellat. Ein guter Sechsteister behält das beste Stück für sich / auff daß er Meister bleibe. quòd, nisi fecissem, quare cæteris excelleremus? vos autem punctus ille Oherdyrzygodyamyfa non latet. Videtis etiam, Apologiam hanc notam aut vestigium non habere, quòd non sit maximè authenticum, imò quòd non ex ipsis simo naturæ & philosophorum pectore fluat. Cum enim Apologiz proprium sit, vera continere, ut ei contradici nequeat nisi falsè, nihil dicere volui, quòd ipsisima natura & philosophi non maximè comprobent:

proben:

probent atque confirmant. Legite, relegite, considerate, comperietis, quàm hæcenus falsò traductus fuerim ab isto logodædalo, qui vos mendaciis suis à scopo veritatis ad sua sophismata abduxit, & sic bonam intentionem suâ mendaci lingvâ malitiosè impedivit. Valete in Christo Ihesu & virtuti vestræ addictum beneficium etiam obstringite.

Ad Dominum Auctorem
VIRVM NOBILEM, DOMINVM
MICHAELEM POTIER, PHILOSOPHVM HERMETICVM
 eminentissimum, clarissimum, acutissimum, maximeque dogmaticum & fundamentalem, parentis loco æternum honorandum.

Evolvunt multi Chymicos sine fine libellos,
 Nec dena attingunt post quoque lustra scopum;
 Nunc huc, nunc illuc, incertis passibus acti,
 Quos labyrinthi flexibus ire patet.
 Sunt alij invidiâ tacti, qui cuncta recondunt,
 Offusis tenebris, impediunt quæ bonos,
 Scilicet ut soli sapiant, soli que putentur,
 Esse sophi quæis nil, quàm sua sponsa placet.
 Tincturam veram multis è millibus unus
 Si vis perfectè nôsse, parare tibi;
 En MICHAEL POTIER *sophia LUX*, alter & HERMES,
 Hæc librò monstrat materiam atque modum.
 Lumen natura sequitur, ductumque sophorum,
 Errores pellit, pseudochymista, tuos.
 O utinam Chymici sat honoris, amoris haberent,
 Quæis dignè hæc raram prosequerentur avem!
 Ergo legas tanti ducis, relegasque libellum,
 Gratus pro dono, commoda plura feres.
 Quod loquor: inuenies Potier sine fraude locutum,
 Ecce liber præsens, omnia certa dabit.

Amoris, honoris, & pia recordationis ergò faciebat
 A. S. R. veræ philosophiæ hermeticæ studiosus.

ANTE-

IN OPVS *ἑρμητικὸν καὶ φιλοσοφικὸν* HERMETICO-PHILO-
SOPHICVM NOBILIS, CLARISSIMI ET CELEBERRIMI DOMINI
Michaelis Potier Philosophi hermetici eminentissimi
acutissimi & huius ætatis primarij.

FVnde triumphales hilari de pectore plausus
Beator amando, frequens grates ter mille Tonanti
Solue saplex; quoniam forte virtute sat inter-
Myriades hominum Michaelē Potier auxit
Cui Deus infudit vires inquirere grandes
Arcani causas lapidis; quem turba virorum
Regia prudentum per tot discrimina rerum
Ausibus Herculeis tendit fugiendū amore
Quam dudum veri fluitans comprehendere. Plaudē
Tu Michael Potier: tandem secreto latentis.
Isacidi Chymici lapidis, ductore Polorum
Mirificē pandis victor nigrore remotō
Fictitiosq; tua pulsa umbone Cabala
Palladiō Chymicos: Impostor territus acrem
Socratici vultum Potier, frustra omnia frendens,
Sic fugit, vt galliconum stupefacta Leena
Tu clarē cupidis abstrusa deuia turmis
Mystica natura cœlesti lance propinas,
Naturā varios monstrante modos, operandi
Materiamq; tibi veram, mensēq; Sophorum,
Quos hominum nemo tam dira frontis in alto
Iudicio, Sophia audebit pugnare Camœnis
Hactenus à prima nascentis origine mundi
Nemo fuit, qui tam celebri miracula scalp̃ro
Abdita Phœbei Ducis, hac depinxit in arte
Quam Michael Potier, clarus, fidusq; Magister,
Hydra fuge Alcidem, gressus remopete profani,
Potier adest, fatuus, terror, sapientibus Hermēs,
Cujus in attentam Ferrandi Cæsaris aurem
Arte laboratus mirā liber aureus ibit.

C

Perge

*Perge igitur Doctor depromere pectore dotes:
Atq; Chymistarum errores depellere vanos,
Vt Potius nomen passim per secula viuas.*

*Ioannes Vogelpost L.L.C. Domino suo & amico summè Venerando,
Æternæ officiorum cultu prosequendo honoris & amoris ergo. f.*

ANTE QVAM ADYTVM HOC VERÆ PHILOSO-
BHIÆ HERMETICÆ IN GREDIARIS, CHRISTIANE CON-
date, sequentem precationem theosophicam ad fontem Sapientiæ:
Christum Opt. Max. tibi continuè commendatam habeto.

DA CHRISTE ut sapiam, quia tu SAPIENTIA Patris
Solus es, & tecum qui sapit, ille sapit:
Quis dabit in tanta mihi nam caligine lucem,
Vt capiam vera dulce salutis iter?
Ad te confugio, qui LUX mortalibus ipsa es,
Per quem senserunt cuncta creata diem,
Da mihi natura Lumen, tenebrasque repelle,
Spiritus illustret pectora nostra tuus.
Non equidem fateor tantò sum dignus honore.
Sum miser, & multo crimine Christe reus:
Sed tamen in fuso confido sanguine, cuius
Purgabit sordes guttula parva meas.
Si mihi des vitam, cur non quoque commoda vita:
Cuncta tua nobis pro bonitate dares?
A Patre quin etiam quæcunque rogabimus, inquis
Nos accepturos Nomine certa tuò.
Non mihi quero lucrum, vanam non arrogo laudem;
Et laus & lucrum tu mihi solus eris.
Sed neque divitiis dedèris, quas mirer avarus,
Cuncta cadunt, firmas non habet orbis opes.
Aspira cæptis, mentem cælestibus imple
Ignibus, ac umbris aufer ab arte graves,
Nil eris obscurum, facile in penetralia ducar
Natura, monstras si mihi Christe viam.
Ipse feram magnas laudem tibi prænna grates:
Nil homo majus enim quod tibi reddat, habet.

MICHA-

MICHAELIS POTIER, PHILOSOPHI HERMETICI
 APOLOGIA HERMETICO-PHILOSOPHICA CONTRA

ALCHYMISTAM IMPOSTOREM, QVI, DVM HINC INDE FALSO
 sparſit, quòd ros majalis eſſet lapidis philoſophici materia vera, Michaë-
 lem Potier philoſophum in hac arte verum, fraudis ſuſpectum facere co-
 natus eſt, fidem ut ſibi apud rerum incautos pararet. Hunc, dùm autor re-
 futat, veram materiam lapidis philoſophorum nullò planè verborum in-

volucrò teſtam, ſed omni detractà veſte nudam omnium oculis
 ſubjicit, ac ſimul innocentiam ſuam probat, ut, quàm haſte-
 nùs falſò traductus fuerit à malevola iſta lingua,

ubivis ultrò ac ſponte pateat.

NVper, cùm aliquod tempus Lipſiæ in orarer, donec ſeſe in hiſce iti-
 nerum periculis bona redeundi ad penates offerret occaſio, ab a-
 mico quodam Nobili literæ ad me venerunt, ex quibus intellexi, al-
 chymistam quendam fanaticum eſſe, qui bonis viris hinc inde perſuadet,
 lapidem ſeu univerſale philoſophorum confici non poſſe, niſi ex aqua ſeu
 rore majali; & pro erroneæ ſuæ opinionis confirmatione teſtes adducit, qui
 minimè cenſentur philoſophi hermetici, utpotè Meurerum, Guilielmum
 Inſulanum, Torrentium, Dienheim & hujusmodi, imò & Calepinum, qui
 in ſuo dictionario derivat vocabulum, *aqua*, quaſi à qua omnia. Hi nimirum
 ſunt teſtes, quos fanaticus ille pro ſtabilienda ſua opinione producit. quod
 tamen non ita accipi velim, quaſi cujuſquam laudem coner imminuere.
 Sunt enim viri docti & in ſua arte clari, ſed tanti ponderis non ſunt in hac
 arte lapidis philoſophorum, ut nos à veritate naturæ & verorum philoſo-
 phorum valeant dejicere, quod modò, Deò danæ, per clarum & in-
 victum naturæ atque philoſophorum conſenſum probabimus, ſed
 ſtylò currenti & proletariò, quia cura mihi eſt non verborum, ſed
 rerum, propter quæ verba ſunt inventa. Antequam autem ad rem ipſam
 deveniamus, omnium primò ſciendum eſt, quot ſint principia, ex quibus
 omnis ſcientia diſcitur & cognoscitur? Ad quod reſpondetur, duo tan-
 tùm dari rerum cognoscendarum principia. **NATURALE & SUPER-
 NATURALE.** Naturale dicitur, quòd homo, conſtitutus intra naturæ
 terminos diſcit in ſchola naturæ è libro naturæ, colluſtratus lumine
 naturæ. Supernaturale verò, quòd homo diſcit evectus ſupra naturæ ter-
 minos in ſchola Gratiæ vel Gloriæ, è libro ſcripturæ, illuſtratus lumine
 Gratiæ. Hæc duo nimirum ſunt principia, ex quibus omnes ſcientiæ cog-
 noſcuntur & demonſtrantur. Diftingvendum itaque inter cognitionem

C 2

ſcien-

scientiæ naturalis & supernaturalis. Nam hæc ex principiis supernaturalibus, illa ex naturalibus procedit. Verbi gratiâ: Si scientia sit naturalis, utique cognoscenda & demonstranda erit ex principiis naturalibus; si verò supernaturalis, ex principiis supernaturalibus, ut sic seruetur ordo cuiusque scientiæ in suo genere. Cùm ergò scientia lapidis philosophici sit naturalis, adedque natura in generatione rerum ordinaria sit fons, unde philosophus in hac arte principia & conclusiones haurire & petere debet, rectè sic inferimus: Omnis scientia naturalis habet suam essentiam ex principio naturali. Atqui scientiam lapidis Philosophici esse naturalem, imò omnium naturalissimam, testatur universa philosophorum hermeticorum corona. Ergò habebit suam essentiam ex principio naturali, ac proinde ex principio naturali cognoscetur atque demonstrabitur: quia modus cognoscendi sequitur modum essendi. Nec scientia nostra profundius, nec altius, neque remotius exquirenda est, quàm ex principio naturali. Et hoc ipsum maximè innuit Geber, his discretis verbis: *Qui principia naturalia in seipso ignoraverit, hic jam multum remotus est ab hac arte: quoniam non habet radicem veram, super quam intentionem suam fundet.* Rectè. Quod enim ex hisce principiis veris & naturalibus educitur, id falsum esse nequit quia falsum produci à vero, est impossibile: Non enim verum à falso, sed verum à vero producit, eò quòd veritas veritatem parit, & verum vero consonat. Hinc Arnoldus in Rosario: *Omnes extra naturam operantes (addo & docentes) deceptores sunt, & in re non debita operantur* (adedque nec docent.) Hucusque naturam, ex qua scientia lapidis philosophici cognoscenda est atque demonstranda breviter definiisse sufficiat, quod quidem fecimus, in eum præcipuè finem, ne fortè quis ignorans putet scientiam nostram acquiri miraculosè, seu per illicita media. Absit hoc cogitare. Descendit enim omne donum bonum & perfectum à Patre Luminum, sine quo nihil boni possumus facere. Et quia hæc scientia est donum Dei, etiam omnes philosophi veri & naturales jubent inquisitores pro consequenda hac scientia Deum precari pro illuminatione intellectus. Imò quòd scientia lapidis philosophici non acquiratur miraculosè, sed maximè naturaliter, id ipsum attenditur ex verbis Raymundi Lullij: *Non credas fili, quòd hoc magisterium per aliquod miraculum fiat, ut fatui putant, imò sit secundum cursum naturæ per artem notam, de qua certum habemus operationem, qua nobis attulit desiderium per preparationem.* Optimè dicit philosophus, ac quidem secundum naturam omniumque verorum philosophorum consensum, qui est, quòd omne opus, quod non procedit secundum naturæ cursum seu ordinem, falsum sit, & contra naturam

naturæ possibilitatem. Hinc ergo cuius animus est, neminem decipere, sed omnia certa dare, ille solam naturæ viam sequitur. Natura enim est via recta, per quam hætenus omnes ducti sunt philosophi ad veram & genuinam huius artis scientiam. Hos autem, quos citat blennus ille, planè repudiamus & approbatos philosophos in hac arte hermetica requirimus; imò neque ijs etiam ad stipulamur in omnibus. Sola natura est nostra regula, cum qua, quod consonum, acceptamus, quod dissonum, rejicimus; idq; facimus ex ipso philosophorum mandato, qui passim in suis scriptis hos jubent dicta sua ad naturam ejusque possibilitatem metiri, & ex naturæ eorumque ipsorum consensu veritatem cognoscere. Hujus fidem nobis faciant tres tantum philosophi testes omni exceptione majores. Bernhardus Comes Trevisanus in epistola ad Thomam de Bononia: *Oportet vos philosophorum dicta intelligere ad naturæ possibilitatem.* idem ibidem: *In legendis philosophorum libris naturæ possibilitatem imprimis considera.* idem in sui libri germanici parte secunda: *Alle wahre philosophi haben ihr Thun vnd lassen mit der Natur/ vnd nicht wider die Natur angestellt.* Arnoldus in Rosario: *secundum naturam sit tua imaginatio.* idem ibidem: *Omnes extra naturam operantes, deceptores sunt, & in re non debita laborant.* Philosophus in Tractatu de Sulphure: *Quidquid legeris, id semper ad naturæ possibilitatem confer, nec tentes aliquid contra naturam.* Ecce per hosce philosophos jam te constriatum & impeditum teneo: Ex ijs enim, quod opinio tua de re majali sit falsa, ingenter efflorescit & redundat, si modò oculos intellectus Rationis aperueris & naturæ possibilitatem rectè contemplatus fueris. Quod enim omnia sint ad naturæ possibilitatem applicanda, vt eliciatur verum, & rejiciatur falsum, planum facit idem philosophus in Tractatu de Sulphure per hæc verba: *Inquisitor bonus omnia ad naturæ possibilitatem applicare debet; si cum natura non conveniunt, omittenda sunt.* Ex hisce philosophi verbis claret apertissime, quod ergo per oppositum, si dicta philosophorum cum natura conveniunt, accipienda sint; si verò non, rejicienda. ita nimirum faciendum, ut semper scientia nostra certum & immotum habeat principium per leges naturæ invariabiles, certas ac evidentes. Non Mevterum, non Guilielmum Insulanum, non Torrentium aliosvè moramur, nec quid dicatur, sed quàm rectè dicatur, spectamus, veritatemque omnibus auctoritatibus anteponimus. Amicus Plato, sed amicior veritas. Quamvis viri docti mihi sint chari, nihilominus veritati, quam semper amo, nihil anteponam. Atque in hoc quidem exemplum Aristotelis sequendum mihi proposui, qui librò primò Ethicorum, cap. 6. Platoniam rejecturus sen-

rentiam; *Praestat*, inquit, atque aded oportet etiam si a veritate nos adductos esse, ut pra illa vel nostra ipsorummet decreta evertere non dubitemus. Rectè dicit philosophus. Nam philosopho pulchrum est, non aliena tantum, sed etiam sua reprehendere, si reprehensione digna sint. Verum ad rem: Ex allegatis ergò philosophorum dictis patet, opinionem de aqua seu rore majali delirantium esse potius, quam philosophantium. Quòd si enim naturam ejusque possibilitatem interrogatum adirem, nùm in aqua seu rore majali esset lapis seu tinctura philosophorum ad conuertendum argentura vivum, omniaque imperfectiora metalla in aurum? Ab ipsa natura responsum ferrem; Abi fatue, in aqua seu rore majali non potest esse lapis philosophorum ad tingenda metalla in aurum; sed unicujusque formæ proprium est, generare tale, quale ipsum est, & non ultra suam speciem. Proinde si lapidem fatemur perficere metalla in aurum, ab auro quoque ipsum lapidem statuamus provenire, necesse est: sin aliter sapimus, nihil sapimus, & helleborò indigemus. Cum enim forma auri soli auro insit, manifestum est, nullam aliam rem esse sub cælo, quæ hanc generandi proprietatem & potestatem sibi vindicare queat. Deus enim Conditor meus (inquit natura) cuilibet rei statim à condito mundo proprium indidit semen, ex quo Ego natura deo subordinata genero aliud simile in eadem specie & forma, quàm simile illud prius extiterat; & nisi bardus aut truncus sis, præterque figuram hominis nihil habeas, utique fateberis, me aliter agere non posse: quia à deo mihi non est aliter impositum & concessum, quàm ex quovis generabili generare suum simile. Ecce fatue, habes responsum à natura omni philosopho naturali charum. Quicunque enim opinantur, lapidem seu universale philosophorum ex aqua seu rore majali cõficiendum esse, non minus à naturæ legibus recedere videntur, quàm qui ex arbore hominem, ex homine leonem, formicam, aut aliud quippiam alienius enasci putant. Non quidem inficiamur, panspermiam inesse in materia prima indefinita seu indeterminata, ut sunt quatuor elementa; sed id omninò negamus in materia finita seu determinata, ut sunt illa, quæ ex elementis jam generata, composita, & ad certam speciem deducta sunt: In hisce siquidem natura conservat leges à deo præscriptas, amatque ordinem in conservatione specierum. Et quò videas, ex quolibet determinato fieri suum determinatum præcisè & immediatè, contemplare quæso naturam in regulari rerum generatione, comperies, ne deum quidem, qui tamen est naturæ conditor sapientissimus, voluisse, ut ex homine generaretur elephas, vel ex elephante

phante homo; sed vigore verbi sui (Genes. ôs primô) ordinâsse, & præcepisse, ut ex quolibet simili generaretur suum simile, utpôtè ex homine homo, ex elephante elephas, & sic ordinariè per singulas rerum species: Ratio autem perspicua hujus est, quia DEUS est solius ordinis in còservatione specierum, non autem confusionis autor & amator. Et, si hoc verum est, ut est; quia DEUS, qui *ἀβραλέρτα* est, & mentiri non potest, id dixit: Unde igitur tu DEUM & naturam superabis? An dices, te creâsse aliam naturam? aliumvè in rebus generandis generandi modum? absit: natura non à te, sed tu à natura dependes; natura verò à sapientissimo & optimo DEI decreto. DEUS autem est ens independens: Hoc nemo physicorum negare potest. Ergò potius summa cum animi submissione, & intima gratiarum actione acquiescamus in unica natura, quâ DEUS nobis viam rectam ad quævis generabilia monstrat, ne graviter in EVM peccemus, & proluitione pœnarum incurramus in delirium & dementiam, corrigere, redarguere & superare conantes naturam, quam DEUS sapientissimô & insuperabili suô consiliô fecit, ordinavit & sancivit, præcepitq; ut non mutaremus consilia ejus. Quid si hâc vnicâ naturâ non contenti sumus, verbum illud sanctum: *ΠΡΟΔΥΝΑΤ ΕΝΕΜΟΝΟΝ ΕΝΕΜΟΝΟΝ ΕΝΕΜΟΝΟΝ*, mutare tentamus; adeoque nos supra DEVM, cujus verbum est sanctum, perpetuum, immutabile & æternum, cui nos minimum etiam jota vel addere vel detrachere prohibemur, extollimus. Ex his ergò omnibus iterum animô firmô atque constanti docemus, quòd solum aurum & argentum vivum vulgi sint, & manent materia, ex qua lapis philosophorum conficitur ad convertenda metalla & argentum vivum in aurum; & qui aliter docet, non meretur appellari physicus; quia hâc ratione peccat contra manifestissima principia physicæ, super quam tota nostra operatio fundari debet. Nam certè, si aurum & argentum vivum vulgi è magisterio nostro removeantur, labent omnia, & ruant in nihilum, oportet: Impossibile siquidem est in hac arte, ut bonô peragantur exitu, quæ malô sunt principiô inchoata. Est quidem aqua seu ros majalis unum ex elementis, ac quidem secundum in ordine; Verùm inde inferri non potest, quod debet inferri, nimirum quod lapis seu Uniuersale philosophorum ad transmutanda metalla in aurum inde fieri possit: quia elementa sunt omnium rerum materia remota, & tantum in eum finem creata, ut generabilia foveant, & in actum specificum producant. Omnis enim res à DEO ad ulteriorem sui similis propagationem semine prædita, est materia rei nascendæ propinqua;

pinqua; semen verò rei indè proximè nascendæ materia proxima seu propinquissima; & hoc immediatè. Nam lex naturæ vult, vt omnis generatio ordinaria fiat ex natura proxima, non ex remota. quod multùm probare, non est opus. indies enim ex rebus productis clarè videmus & cognoscimus, *sola virtute seminis fieri omnia*. Semen autem haberi non potest, nisi ex corpore in suo quodque genere, putà semen ad generandum hominem, ex homine, ad generandum leonem, ex leone; & sic porrò per totam naturam; unde necessariò aurum erit materia illa, ex qua semen seu prima materia lapidis philosophorù elicitur. Et si fortè credere nò lueris quòd lapis philosophorum fiat ex natura metallica, eas ad Prologum correctionis fatuorum, ut fatuus corrigaris in sapientem. Omnes etiam philosophi testantur, quòd lapis philosophorum sit querendus in solo *Sole & Mercurio*, & non in alia natura quavis. Profectò neganti hoc aduersantur & reclamant natura, ratio, sanus intellectus, & sine exceptione philosophi omnes, quorum autoritates in natura fundatissimæ suis locis producentur. Cùm ergò omne simile generet sibi simile ex materia simili præexistente, firmiter tenendum est, nihil generare vltra suam speciem; & ita per consequens, aurum industriâ sagacis artificis, qui scit naturam promoveri, generare aurum; non autem aquam seu rorem majalem, vel simile quoddam elementum esse materiam lapidis philosophorum. *Stultum enim est*, ait Geber, *querere in re, quòd in ea non est*; & quidem rectè: Quod enim causa non habet, non potest effectui communicare: Ex falso enim nil nisi falsum sequitur, ex vero, nil nisi verum, ut constat ex logicis. Nec obstat, quod fanatici obtendunt, lapidem philosophorum esse medicinam universalem; ideoque materiam ejus necessariò oportere esse universalem ex quatuor elementis desumendam: rationes istæ nil contra veritatem naturæ & philosophorum efficiunt: quia non sunt rationes veræ, sed tantùm fanaticæ & fictæ, quæ nihil probant in hoc nostro philosophiæ foro. Principia, per quæ nos probamus, debent esse immutabilia, ac quidem ipsa natura, ad quam philosophi nos immediatè remittunt. Neque etiam lapis philosophorum ideo dicitur medicina universalis, quòd omnia transmutet & vegetet, quæ sub globo cælesti visuntur: sed tantùm ideo dicitur medicina universalis, quia omnibus morbis in corpore humano naturaliter ortis medetur, & argentum vivum, omniaque imperfectiora metalla universaliter tingit & convertit in aurum. Pseudographemata ergò & casu nuce non emenda, imò planè *abusiva* & impossibilia omnia, quæ alchymistæ fanatici somniant de aqua seu rore majali, seu de rore minerali, quem metallici vocant

Berg.

Bergschwaden. Multos deliros vidi, sed qui magis deliraret, quàm Phormio hic, vidi neminem. Non solùm enim recta Ratio, sed & natura & philosophi ipsi, quàm absurda & erronea sit huius fanatici opinio, abundè testantur. Ratio quidem, quia (ut antea dictum) quod causa non habet, non potest effectui dare. Ubi enim principium est falsum, falsum etiam inde sequi finem, negari non potest: quia ex falso nil nisi falsum sequitur. Idem ex natura cognosci atque probari potest. Etenim natura non permittit, lapidem philosophorum ad convertenda metalla in aurum ex alia confici materia, quàm quæ sit immediatè è regno minerali metallico desumpta, siquidem nulla res extranea, quæ ex Mercurio minerali non sumpsit originem, potens est & sufficiens ipsa imperfectiora metalla perficere, vel eorum transmutationem facere novam, uti rectè testatur Bacho nomine philosophorum omnium: Et ne possit aliqua deinceps oriri dubitatio, subdit idem philosophus hæc verba: *Quare admirandum est, quòd aliquis prudens suam fundat intentionem super animalia, sive vegetabilia; sive elementa, quæ valdè sunt remota, cùm inveniantur mineralia satis propinqua; nec credendum omnino, quòd aliquis Philosophorum posuerit artem in predictis remotis, nisi similitudinariè.* Sieh die sem mie der Natur concordierendem Spruch nach / ist alles was nicht auß dem regno minerali metallico genommen / falsch vnd verworffen / vnd machet aller deren Weißheit zu nichte / welche da fälschlich fürgeben / der lapis philosophorum stecke im gemeinem Wasser / Magensthan / oder sonst in etniger Materia / welche die Hände nereq: dan also spricht Arnoldus in Rosario recte / vnd auß dem Grund der Natur: *Philosophi non curant de aquis tangenti adherentibus & huiusmodi humiditatibus, vnd Bernhardus Trevisanus in epistola ad Thomam de Bononia: Ad corpora non pertinet aqua in solutionibus, quæ tñ in congelationibus non permanet; & tandem Mercurius est huiusmodi, & non aquæ sortes, seu quàm fatui existimant aquam mercurialem limpida & diaphana.* Idem ibidem: *Errant quoque illi qui sic putant, aquam limpida transparentem ex Mercurio extrahere, & ex illo multa mira operari.* Et paulò pòst. *Quam citò enim Mercurius à sua prima natura permutatur, tam citò prohibetur ingredi opus nostrum philosophicum. quoniam perdidit naturam spermaticeam, & naturam metallorum.* Vnd der philosophus der Zwölff Tractátlein sagt im sehtenten Tractat also: *Aqua nostra, aqua est, non madefaciens manus.* Item in dialogo Mercurij, Alchymistæ & Naturæ: *Natura inquit: Sciso, quòd est mihi unus tantum talis filius, unus ex septem est, & primus est: & paulò pòst: A qua est, & non madefacit.* Infinitus essem, si omnia omnium philosophorum testimonia ad assertionem meam contra te probantia huc transcribere

D

vel-

vellem, hæc ex ore quatuor optimorum testium sapienti sufficiant: Exiis enim notum est, quid veritatis contineat opinio tua, cum dicis, lapidem philosophorum fieri non posse, nisi ex aqua seu rore majali, utpote ex materia manus madefaciente. Dan auß diesen Sprüchen der philosophorum, so mit der Natur vnd dero Wichtigkeit übereinstimmen / bfindestu klärllich / wie ein trefflicher philosophus du sehest / scilicet. Quare ergo me apud bonos viros nullò meò meritò in diffidentiam adducis? me inquam, qui nihil falsi docui? ô iscarior, erro, tympanotriba, stentor, impostor, quid absque scientia doces? Vnd wie kan der lapis philosophorum in aquis manus madefacientibus sein / da doch alle wahre philosophi einhelliglich schliessen vnd sagen / *Naturalissimum operum esse, generate tale, quale ipsum est, ut planta plantam, vacca vaccam, &c.* Item, *Omni generationem veram fieri ex convenientibus & proximis in natura?* Dieser Natur nach / wie kan der lapis philosophorum anderst worauß gemacht werden als auß dem Sole & Mercurio? Ita enim assertionem meam probant omnes philosophi, quoties ita & in simili sensu loquuntur: *Est in sole & Mercurio, quicquid quarunt sapientes.* Quid? Ego falsam tuam opinionem clarò naturæ & philosophorum omnium consensui anteponerem? apage impostor; Unus naturæ & philosophorum consensus plus autoritatis & fidei habet apud sapientem, quam quinquaginta mille impostores. Drum b bleib nur daheim mit deiner kahlen Opinion / vnd laß mich vnbelogen / vnd die leuth vnbetrogen; du kanst der Natur vnd philosophorum consensum nicht zum Eignen machen. Dan der Natur vnd philosophorum consensus ist so heil / klar / vnd starck / daß er alle deine Sophisterey verdimckelt / blendet / darnider schlegt / vnd dich zum Eignen machet. Et quodcunque te verras, semper natura & philosophi tibi adversantur, nisi obedias eorum consensui. An ergò adhuc malitiosè dicēs; Michael potier est impostor; quia cum omnibus veris philosophiis docet, lapidem philosophorum esse in Sole & Mercurio? Nomen illud infamiae in te rectorqueo, nequam & in sinum tuū regero falsidice: quia tota natura & philosophi mecum sunt, tibi verò ubique contrarij Quid? Audi atque attende, quid sibi velit philosophus in duodecim Tractatibus, quando è vero naturæ & philosophorum consensu sic inquit: *i cupis metallum (quæ est nostra intentio) ulterius, quam natura fecit, in virtute promovere, naturam te accipere oportet metallicam; & hoc in mare & fœmina, alias nil efficies.* Si enim intendis ex herbis creare metallum, laborabis in vanum, sicut etiam ex cane vel bestia lignum non produces. Addo; hinc nec ex rore majali, aurum produces. Audis grandis sophe? tu inquam, qui in natura sequenda refractariuses, nec ullis rationibus

ribus naturæ aut exemplis philosophorum ad naturam formatis ab opinione falsa vis abduci: Hæc philosophi verba iterum iterumque clarè demonstrant, quòd non possit esse materia vera, nisi quæ sit immediatè è regno minerali metallico petita, & arte præparata ad potentiam tingendi. Dico ad potentiam tingendi præparata: *Dan / wie man siehet / so erschaffe zwar die Natur das Gold vnd gibt ihm seine natürliche güldene Gestalt vnd Vollkommenheit / lest aber dasselbig also / vnd nimbt nichts weiter mie ihm für / biß nachmals die Kunst hinzutömyt / vnd durch die Natur den Menschen vnderwenset / wie er das Gold durch natürliche Volgè der Kunst weit besser / kräftiger vnd thätiger machen sol / als es zuvor in seiner eintseitigè perfection gewesen.* Licet ergò Sol vulgi non sit Sol philosophorum actus, est tamen potentiâ per præparationem philosophicam: Aurum enim se habet ad lapidem seu tincturam philosophorum, sicut potètia ad actum, & sicut imperfectum ad perfectum, & sicut materia ad formam, & sicut non esse ad esse. Hoc verum esse, testantur philosophi, quoties in hunc & similem sensum loquuntur: *Corpora metallorum vulgaria per naturam solam in mineris absoluta, sunt mortua & ita virium expertia, ut imperfecta perficere nequeant: VERUM, (nota) si PER ARTEM ad decuplam, vigecuplam, trigecuplam, centuplam, millecuplam, centies millecuplam, vel millies millecuplam sue perfectionis multiplicationem adducantur, eatenus tingunt in infinitum, cum demùm seu spiritus subtilissimus penetrantia, tingentia, plusquam perfecta, vivaque facti sunt respectu vulgarium.* Atque in hoc quidem perrectè loquuntur philosophi, & secundum naturam, ejusque possibilitatem, & sanum intellectum, cum quo natura, ejusque possibilitas semper convenire debent, uti rectè docet philosophus in Tractatu de Sulphure. Tu verò cum tuo rore majali agis contra ipsissima principia naturæ: atque adedò contra philosophos, & sic pro tertio contra ipsius lapidis philosophici definitionem. Quòd agas contra principia naturæ, manifestat syllogismus sequens.

Quicquid habet auri vulgaris veram formam naturalem, ex auro vulgari procedit, At metallum in aurum transmutatum habet auri vulgaris veram formam naturalem,

Ergo ex auro vulgari procedit.

Propositio negari non potest: Nam unde unaqueq; res habet suam formam naturalem, inde etiam suam habet essentiam & originem; quia forma dat esse rei; jam verò, cum metallum in aurum transmutatum habeat suam formam naturalem ab auro vulgari, habebit etiam inde, quod est consequens, suam essentiam & originem; adedòq; theorema illud philosophicum:

Omne simile producit suum simile, inviolatum manet. Et quia natura, inordinaria, nobis quotidie ob oculos versante, rerum propagatione, id constanter tuetur & observat, ideo omnes veri philosophi omnes suas operationes cum natura instituant, nec contra ejus ordinem quicquam tentant, aut tentare jubent, sed naturam tanquam suam magistram maximè venerantur & imitantur, atque, ut similiter faciant artis inquisitores, constanter moneant: Qui verò negat ex simili simile produci, hunc indignum censent in eorum cœtu ac numero reponi; siquidem iis, quæ natura præscribit, non acquiescit, sed sibi novam naturam, & novam materiam querit, propterea etiam invenit novum recensque nihil, ut rectè ait philosophus in Tractatu de sulphure.

Assumptionem confirmat cum ratio, tum experientia rerum magistra: Quicquid enim auri vulgaris proprietates, virtutes & operationes habet, habebit etiam necessario ejus formam cum illæ non nisi à sola forma procedunt, tanquam à causa sui proxima, & absolute necessaria. Dico à causa sui absolute necessaria: quia inter *ὀψία*, *δύναμις*, & *τέλειος* nexus est adamantinus. Adeoque hinc rectè loquitur Aristoteles de formis agens lib. 4. Metaphys. dùm inquit: *Quicquid facit operationes oculi, est oculus*. Quod autem metallum per lapidem philosophicum in aurum transmutatum omnes auri naturalis proprietates, virtutes & operationes habeat, omnium verorum philosophorum scripta unanimiter contestantur, & per experientiam plus satis sæpe comprobatum est.

Quoniam ergo ex consecutione necessaria simplex conclusio efficitur, consequens est irrefutabile, quod aurum vulgare sit causa efficiens tincturæ, & radix seu principium formale ipsius elixiris: quia aurum imprimet ejus materiæ formam auri, sine qua elixir non perficitur, nec metalla imperfecta convertuntur in aurum; quia à sola forma totus dependet effectus. Quod peroptimè notandum, cum enim omne simile producat ex suo simili, necesse erit, tincturam hanc fore metallicam, & formam ejus à forma auri procedere, ut alibi diximus: quoniam causa nihil dare potest effectui, quod ipsa non habet formaliter vel virtualiter seu eminenter: quia qualis causa, talis effectus. Unde porro consequitur, quod *aurum nostrum*, quò nempe metalla imperfectiora & argentum vivum transmutamus in aurum, quamvis non sit aurum vulgare, hoc tamen non obstante, ex auro vulgari, utpotè ex sua propria radice, & causa formante, procedat: Nam omne generans tale est, quale est id, quod generatur, in causis nimirum univocis, secundum similitudinem propriam & realem, ut, cum homo generat hominem, leo leonem &c. Hoc, quod verum

rum sit, manifestatur ab effectibus, ex quibus semper cognoscitur, quæ sit illorum causa: quia effectus immediatus est evidens probatio suæ causæ, tam in naturalibus, quam in naturaliter artificialibus, juxta aphorismum philosophorum: *Ex fine cujusque generationis resultat principium ejus.* Nam semper generatio ordinaria ut incipit, ita finit, hoc est forma finis representat formam principij: quia, uti modo dixi, effectus immediatus est signum *αποδείκνυ* suæ causæ.

Ex quibus ulterius sequitur, quod aurum vulgare & aurum philosophorum sint relata, & qui h. rum unum subtrahit, perdat & alterum: quippe natura propria naturam semper per alteram respicit.

Hinc porro fluit consectarium, quod aurum sit causa lapidis philosophici & metalli in aurum transmutati: quia causa causæ est etiam causa causati sicut avus causa est filij & nepotis, Quia si non esset efficiens, non esset effectum, si non esset causa, non esset causatum, ob naturæ dependentiam. Si itaque duo necessaria sunt, efficiens & effectum, causa & causatum, unita quidem sunt invicem, sic tamen ut unum præcedat, alterum verò sequatur: præcedens quidem aurum vulgare, tanquam efficiens; sequens verò, nempe lapis seu aurum philosophorum, id, quod est effectum: quia finis est primus in intentione, & ultimus in executione: illò modò est causa, hòc modò est effectum. Dico autem effectum, ratione sui termini: Nam aliàs effectum propriè est metallum transmutatum, utpotè finis, cujus causa sit lapis seu aurum philosophorum: Ut enim finis oratoris est, persuadere dicendo; medici, curare sanando: sic finis philosophiæ nostræ est perficere imperfecta metalla transmutando. Verum, ut ex isthoc diverticulo in viam revertamur, concludimus, quod aurum vulgare, & metallum conversum in aurum, convenientia sint: Alterum enim alterius consentaneum esse, dignoscitur ex utriusque forma vel eminentia, quia omnis effectus arguit suam causam.

Quamvis etiam ad hoc nostrum opus sit eligendum corpus optimum quia natura dictat in omnibus rebus generabilibus, quod meliora semper sint propinquiora generationi, quam quæ sunt pejora & sic remotiora; dicente Morienò, *hujus operis radicem esse in inquisitione specierum, quæ sunt meliores: ad hoc magisterium: Nihilominus tamen plus quam evidētissimum est, quod aurum nostrum ex auro vulgari procedat. Quomodo autem id fiat & peragatur, hoc opus, hic labor est, hic certè non vulgare, sed summum requiritur ingenium, summaque subtilitas. Ego sane ad hoc quomodo consequendum, si nescirem, quàmvis pene septuagenarium sum, Athenas proficiscer.*

Sed fortè prætendes, aurum non posse resolvi propter summam suam perfectionem. Ad hoc responderetur, aurum maxime dissolvi posse: Ratio: quia est compositum: Nam quod est compositum, illud est dissolubile. Intellige autem aurum resolvi debere resolutione philosophicâ, non vulgari & sophisticâ: Resolutio enim vulgaris ad artem nostram nihil conducit.

At obijcies, multos, qui hanc artem quaerunt, negare, quod aurum vulgare sit materia lapidis. Respond. Aurum vulgare excludi à multis artibus inquisitoribus, non impugnamus; id ipsum verò ab artis veram scientiam possidentibus ullò modò excludi, purè & absolutè negamus. Præterea: Multitudo errantium errori tuo non parit patrocinium: Nam error multorum veritati non præjudicat. Multa nescientes de multis dubitare, necesse est. Quinimò talis est connexio auri vulgaris & auri philosophorum, ut posterius sine priori esse nequeat, cum prius sine posteriori esse queat.

Quibus ita positis, iterùm asserimus, tincturam auri fieri ex auro; atque sic ex metallo perfectò, ut metalla imperfecta perficere queat. Neq; enim est purandum, aurum inveniri in rerum natura per se natum, quod potentiam habeat convertendi alia metalla in aurum. Nam si hoc verum esset, quod aurum reperiretur statim aptum natum ad tingendum, quid (inquit Trevisanus) opus haberemus impendere tot labores, tot præparationes, tantumque temporis, ut posè menses novem vel decem, vel etiam pro ratione & quantitate materia, plures? Nos utique acciperemus aurum prout natura fecit, & statim sine ulla præparatione transmutaremus metalla & argentum vivum in aurum: Sed, quia tale aurum in rerum natura non reperitur, necessariò opus est præparatione. Undè patenter datur intelligi, quod impossibile sit, lapidem philosophorum generari sine auro vulgari, & præparatione philosophicâ. Genitum enim nò potest esse sine genitore, motum sine motore, effectus sine efficiente, uti diximus suprâ. quia nihil, quod genitum est, à seipso genitum est, sed ab alio sui simili genitum est. Nam aurum vulgi non tingit, sed antequàm id præstare sit potens, requirit plusquàm perfici, ut sic suâ plusquàm perfectione, superabundantique virtute alia metalla & argentum vivum perficere queat, uti jam aliquoties probavimus. Nam totum transmutationis arcanum consistit in præparatione: Quod etiam sapientia satis innuitur, quando philosophi sic, aut similiter ajunt: *Corpora vulgaris, per naturam solam in mineris absoluta, sunt mortua, ut imperfecta perficere nequeant; sed si facta fuerint plusquàm perfecta in decuplo, censuplo, vel mil-*
leca-

lécuplo, eatenus imperfecta corpora metallorum perficerent; quia motu & operatione artis renovata, & hyperphysica facta sunt, respectu vulgarium.

Ex quo rursum clarò clarius constat, quòd philosophi aurum vulgare è magisterio nostro nequaquam proscribant; sed, ut ostendant aurù vulgare meliorari posse, ut fiat aptum natum ad tingendum, addunt: *sed si facta fuerint plusquam perfecta, &c.* Et in hoc loquuntur quàm verissimè, ac quidem ex ipso fonte naturæ; Lapis enim seu tinctura philosophorum, uti rectè ab ipsis philosophis definitur, nil aliud est, quàm aurù vulgare in gradibus suis multiplicatum, stante proportionè, quæ fuit in auro primo, ita scilicet, ut, quod antea fuit unius integri gradus aureitatis, jam sit centum aut mille graduum; optimè definitum à philosophis. Non enim possum sperare hyperphysicum in hac arte cum exordium à physico ad hyperphysicum non videā, quod etiam denotat philosophorum canō hic: *naturæ finis, est hominis principium: vel, ubi natura definit, ibidem ars hominis incipit.* Hinc nos ne transversum quidem unguem à natura discedimus, nisi à puncto physico ad hyperphysicum; idque facimus ad primum philosophorum mandatum: *Dan alle wahre philosophi habender Natur gefolgt / vnd seind an derselben termino auff das hyperphysicum gegangen / vnd weder zur Rechten noch zur Linken abgewichen / sondern allein auff einerley schnurrechtler strassen der Natur geblieben / vnd auff diesem weg allein haben sie den lapidem philosophorum gefunden / inmassen der philosophus in seinen wolff Tractatlin im ersten vnterscheidt sehr woll schreiben thut.*

Diximus suprà in principio refutationis, te agere contra principia naturæ; atque adeò contra philosophos, & sic porro contra ipsius lapidis philosophici definitionem. Quòd pecces contra lapidis philosophici definitionem, non est quod hic repetam; in anterioribus enim id satis probavimus, ubi lapidem philosophicum authenticè definivimus. Contra naturam cur agas, sufficienter hæcenus demonstratum est, nempe, quia ab hac arte proscribis & excludis aurum, utpotè causam totius artis effectricem, & locò ejus sumendum putas quod caret formâ auri, atq; sic fecunditate generandi aurum, non attédens, quòd natura non ex quolibet generet quidlibet, sed ex determinato determinatù, ut sic ab effectis intermediis de causâ immediata judicetur, ut antea diximus. Contra philosophos agis; quia ex hoc ipso capite naturæ omnes tuæ opinioni de røre majah reclamant, & adversantur; quòd probari posset infinitis propemodùm philosophorum testimoniis, nisi studium brevitatís id nunc prohiberet. Unica vnus Comitís Trevisani sufficiat hic autoritas, qui affirmat, aurum pro se sufficientes duntaxat possidere divitias: verùm, si ad plusquam perfectionem suam

suam adducatur, tùm demùm ad reliquorum corporum tincturam aptum esse.

Quàm ergò innocenter tuò mendaciò injuriosò & calumniosò me la-
feris, malo equidem in aliorum libertate atque arbitrio, ac sub æquorum
judicum censura, relinquere, quàm odiosum auribus cujusquam mole-
stumvè pronunciare. Absit enim à me longè, vt injuria te aut quenquam
afficiam: Ego potius tibi omnia condono, & extra omnem culpam cau-
samque te pono; quia ignoras lumen naturæ, sine quo nihil rectè scribitur,
nec dicitur, nec agitur in hac arte. Nam hoc si tibi notum esset, utique la-
pidis philosophici materiam propriam & immediatam cognosceres; ac
proinde ipse telum, quod in alios jaculari moliebaris, inte justè retor-
queres, sic opinionem tuam de rore majali invertendo: Quicunque
è rore majali conatur facere tincturam ad metallorum transmutatio-
nes, is pseudochymicus est & deceptor meritò reprehendendus &
procul arcendus. Nam certè omnes, qui juxta tuam opinionem in ar-
te nostra proficere præsumunt, oleum & operam perdent, & nunquam
ad veritatis lucem perveniunt. cùm enim aurum, vtpotè basin, cui tota
operatio superstrui, & veluti centrum, è quo circumferentia seu ambitus
operationis extrui debet, excludas, & sic necessariè falsam materiam ejus
locò substituas; totam artem frustrà suscipi, necessum est. Nam si principa-
lis causa sit falsa, nec ea, quæ sequuntur, poterunt esse recta, hoc est, si in
principio artis nostræ *aliquid* falsum est, id totum processum facit falsum:
quia ex absurdo uno multa sequuntur absurda. Undè tibi malè precabun-
tur omnes, qui juxta opinionem tuam operati fuerint.

Quamobrem, si vis tibi optimè consulere, proximo non nocere, & im-
precationes diras evitare, errorem, in quo te collotenus versari videmus,
cortige, hoc est, vel naturam imitare, vel tuam exorbitantem emenda: op-
timus enim erranti portus est mutatio consilii; Neq; verò putes indecorum
esse, fateri errorem & corrigere: Humanum est enim errare; sed in errore
perseverare, diabolicum.

Dices forsitan, lapidem philosophorum esse querendum ex quodam
immaturo, quod quidem & ego verum esse consentio & cedo; at perpe-
ram intelligis, quid philosophi hòc nomine velint. Aurum est res imma-
tura ratione lapidis perfecti: cùm enim illud sibi soli perfectum sit, alia
imperfecta metalla perficere nequit: quia auri vulgaris forma est extensa,
non intensa, vel exuberans, ut antea diximus; Idcirco, vt reperam, ultra
suam mensuram imperfectum corpus in corpus perfectum transmutare
nequit.

nequit. Sed unde paulisper digressi videmur, revertamur: Suprà dixi ex plano philosophorum sensu & naturæ consensu, quòd in materia vulgari metallica præparatione sit opus, & rectè, rationabiliterque: Cùm enim Mercurius & Sol philosophorum non sint in rerum natura, necesariò opus est præparatione, uti testatur Comes Bernhardus, his claris ac disertis verbis: *Corpora vulgaria, per naturam solam in mineri absoluta, sunt mortua, ut imperfecta perficere nequeant, VERVM (NOTA) SI PER ARTEM ad septenam, denam vel duodenam suam perfectionis multiplicationem adducantur, EA TENUS tingunt in infinitum: Tùm demùm enim penetrantia, ingredientia, tingentia, plusquamperfecta, viuaque facta sunt RESPECTU VULGARIVM.* Hinc ergo iterùm clarè patet, quòd lapis, tinctura, seu universale philosophorum fiat immediatè ex natura metallica vulgari, quod etiam satis perspicuum fit ex ipsius lapidis philosophorum definitione; quæ hæc est: *Lapis seu tinctura philosophorum nil aliud est, quam aurum vulgare in gradibus suis multiplicatum, stante proportionem, quæ fuit in auro primo, ita nimirum, ut, quod antea fuit unius integri gradus aureitatis, jam sit centum aut mille graduum.* Ecce boni viri contemptor, ecce calumniator, philosophi, ratio, sanus intellectus, omnesque circumstantiæ tibi contradicunt. Fatuus es ubique, qui tamen nil nisi sapientia videri volebas. Impostor es ubique, nec illud infame nomen effugere potes. Me verò esse verum in hac arte philosophum, natura, philosophi, omnesque circumstantiæ attestantur. Non enim ex aqua seu rore vulgari, sed in natura metallica, per naturam metallicam, & ex natura metallica docui filios meos hermeticos lapidem philosophorum, ac quidem non ex aliquo sophisticationis pigmento, aut proprii cerebri figmento, sed per clarum, merum, purum purumque naturæ & philosophorum consensum absque ullo meò additamento aut detrimento, uti testantur discipulorum meorum manus atque sigilla. Proinde quoties dicis, me esse deceptorem, toties nomen illud infamiæ in caput tuum retorqueo, & jure, meritòque. Qui enim veram lapidis philosophorum materiam, verumque cum ista materia procedendi modum ex immutabili & claro naturæ atque philosophorum consensu demonstrat, ille artem fundamentaliter docet; adeòque non potest esse impostor: unde nec infamari, sed honorari meretur. *Alhie gehe in dein herz vnd frage dich/ Ob der ein Betrieger sein könne / welcher da auß dem hellen consensu naturæ & philosophorum lehret / daß der lapis philosophorum allein in dem gemeinen Sole vnd Mercurio stecke?* Quid ergo te fieri aut fingi dementius potest, quando materiam falsam doces, & veram négas, & sic ex tua natura

E

tura

rura me fingis? Quide*n*aturam imitari jubemur ab omnibus philosophis. Hoc fidele philosophorum monitum, si inquisitores artis exactè perpenderent, omneque suum studium in illud solum intenderent, non tam pauci existerent, qui veram materiam cum vero operandi modo scirent: Verùm, quia hujus artis inquisitores ingenia sua ad illa, quæ natura negat, intendunt, nò mirum est, quod tam rarus sit numerus illorum, qui ad verà hujus artis scientià pertingunt. D*e*ss müssen die Sophisten bekennen / vnd bleiben gleichwol starr vnd stock blind dabey / vnd gehet die Warheit nicht in ihr herz / vera cheen auch noch darzu andere Leuth / so in der natur vnd philosophis fundiret / vnd geben sich auß / sie / sie / sie haben noch erst die rechte materiam, vnd die wahre Kunst / vnd könnethnen nicht fehlen / da doch auß der Natur vnd philosophorum consensu klährlich vnd vberklährlicherhellet / daß all ihr Wissen nur lautere ledige hülffen ohne Erbsen / vnd Schalen ohne kern sind / vnd bleiben: Dannoch sind sie so gahr erstarrt vnd erstockt in ihrer Opinion (da von sie viel halten) daß sie nichts dafür sehen noch hören können / Ja ihr grosser Unverstand sagt auch wol / was POTIER in seinen Gnorismatibus vnd andern seinen Büchern geschrieben / sind nur so generalia vnd colligierete dicta, können also mit sehenden Augen nicht sehen / vnd mit hörenden Ohren nichts hören: Vnd das ist eine Straff von Gott / daß sie die Warheit sehen vnd hören / vnd doch nicht die Gnade haben / daß sie Warheit können erkennen vnd annehmen / sondern wollen lieber ihre falsche opinionones behalten; aber nach meinem Tode werden sie noch erst an mich gedencen / es wirdet aber zu spät sein / vnd heissen; serò sapere phryges. Sed nimis digredimur à proposito, redeamus. Quòd ergò in Sole & mercurio vulgi sit quærendus lapis philosophorum ad transmutanda imperfectiora meralla in Solem, res ipsa jam denud erit testimonio per philosophos sequentes: philosophus gallus delphinus: *Materia lapidis nostrini non est aurum vulgi, videlicet illud quod videtur: illa prima massa aurea, qua videtur, non perficit lapidem nostrum, SED certa virtus in tali massa existens, hoc perficit.* Auß diesem Spruch erhellet vnwidrsprechlich / daß der lapis philosophorum nochwendig im gemeinen Sole stecken müsse; Vnd daß dem also seye / vnd nicht anders sein könne / zeigt dieser phisosophus mit einem hellbrennenden Liecht der Natur also: *Si nullum granum frumenti eset in mundo, dicerem, multiplicationem grani esse falsam; & tamen non intelligas, quòd granum hoc frumenti quod videtur, videlicet illa grosfructus grani, vel durities, vel illa accidentia, qua videntur, generent grana, SED VIRTUS LATENS IN GRANO, hoc efficit: ita si Solem & mercurium non viderem, dicerem, scientiam nostram esse*

Esse falsam. Ecce pseudochymista, hæc philosophi verba ad invariabiles naturæ leges formata rursùm ostendunt, quantus sis impostor cum tuo rore majali: Ex ijs enim fuit confectarium certum & apertum, quod lapis philosophorum ex nulla alia re fiat, nec fieri possit, quàm ex solo Sole & Mercurio vulgi, & præterea ex nulla alia re quavis, quod idem philosophus porro probat per contextum hunc: *Dicunt philosophi, quod aurum nostrum non sit aurum vulgi, & multùm bene loquuntur, sed malè à legentibus intelliguntur.* Ecce & similiter de Mercurio philosophi dicunt, quod non sit vulgi. Cùm hoc philosopho clarè conveniunt philosophi sequentes: *Geber Argentum vivum non est perfectivum in natura sua, sed illud, quod ex ipso producitur per artificium nostrum.* *Bernhardus Trevisanus: Corpora vulgaria, &c.* Idem: *In toto nostro opere Mercurius & ignis sufficiunt in medio & fine, sed in principio non ita se res habet, quia nondum est Mercurius noster: quod intellectu facilimum.* *Albertus Magnus: Mercurius noster non est Mercurius vulgi, sed hoc intelligas de Mercurio, quando est elixir.* *Clangor Buccinæ: Totum beneficium hujus artis est in Sole & Mercurio.* *Arnoldus in Rosario: Non opereris, nisi in argento vivo & auro ad aurum: quia argentum vivum est pater omnium metallorum.* Vnd mit diesen philosophis stimmen vberlein alle andere wahre philosophi, Ich wolte sie dir auch wol alle für Augen gestellet haben: Diese fünf aber sind Männer/denen wol zu glauben/vnd mehr als dir vnd allen deines gleichen Berriegern. Hi enim quinque testes philosophi, tibi impostori in os reclamant, fugamque & infamiam denuntiant cum tuo rore majali; ostendunt enim palàm, quàm falsus sis testis, quando malitiosè dicis, MICHAEL POTIER est impostor, ed quod statuit, lapidem philosophorum esse in Sole & Mercurio vulgari. Quid cogitas magitia? nonne dùm me calumniaris, malitiam tuam ostendis? malitiam inquam: De me enim causâ planè nulla est cur mentiaris, quia nihil falsi dico, ed quod naturæ & philosophorum consensus nihil scit, nisi verum loqui. Magnum ergò & impudens tuum mendacium in tuum ipsius caput redeat, hæc anastrophe: Qui docet, lapidem philosophorum ad transmutanda metalla in aurum vel argentum, esse in aqua, rore majali, siue in alio quovis, in quo natura & philosophi lapidem philosophorum esse negant, ille est impostor virgis cædendus, imò & suspendiò puniendus. Hinc tu ipse asume, quod ipse foderas mihi, & meritò: Nam qui insoni parat exitium, cum scire oportet, sibi paratum, pestem participet parrem. Quid? Ego te non inani verborum figmentò, sed autoritatibus & testibus veris convinco, quod lapis philosophorum sit in solo Sole &

mercurio, non in aqua, seu rore majali, vel in alio ente contra naturam & philosophos pugnante. Multas rationes contra te producerē, sed quorsum tot rationes huc afferantur, cum hæc adeò clara sint & manifesta, ut qui negare hæc ausit, meritiò cæcutire, in meridie palpare, nec minus sensu egero censendus sit, quam philosophus ille, qui nivem negabat esse candidam. Quamobrem etiam certis naturæ ac philosophorū rationibus confirmatus pro veris sapiētiæ filiis contra te sic concludo: Ego MICHAEL POTIER philosophus in hac arte lapidis antiquorum philosophorum dogmaticus, verus ac fundamentalis hōc meò scripto apologeticò veris doctrinæ filiis materiam lapidis philosophorum, quæ est Sol & Mercurius vulgi, unicè & immediatè commendo, veramque esse, & omninò verissimam affirmo, & confirmo, lapidem philosophorum in nullis alijs terræ creatis esse posse, quàm in hisce duobus, nempe in Sole & Mercurio vulgaribus, nec in alio regno naturæ, quàm in solo regno minerali metallico; atque in hac mea confirmatione non plus minus-ve facio, quàm quod. clarus naturæ & philosophorum consensus mihi ex divino præcepto multiplicationis rerum naturalium præscribit; & si aliter facerem, impostor essem uti tu es. Impostor inquam: Quicumque enim non potest scientiam suam demonstrare per invictum clarum & immortum naturæ & philosophorum consensum, ille manifestus est impostor: quia in libris philosophorum non bene versatis obrudit materiam falsam, & deceptoriam, & contra naturæ ac philosophorum omnium voluntatem, quorum consensus unanimis perpetuò est atque manet, *esse in Sole & Mercurio, quicquid quarunt sapientes*. Ita, ut intelligas, me ad naturæ & philosophorum voluntatem seu consensum conformo. Ille enim est immortalis & perpetuus, nec in utramq; partem flecti potest; atq; hoc quidem ex ordinatione DEI, qui vult & jubet, ut quodvis generabile maneat in suæ generationis termino, nec ultra suam speciem generet. *Drumb wer da sagt / daß eine andere materia sey / darauß der lapis philosophorum ad transmutationem metallorum könne gemacht werden / als auß dem gemeinen Sole vnd Mercurio, in demselbigen ist eine grosse Blindheit vnd Verstockung / vnd ist nicht wehre / daß man ihn höre / dan er redet wider den hellen consensum der Natur vnd aller wahren philosophorum*. Sed objicies, opinionem tuam de rore majali non derivare à te-ipso, sed extare apud hunc & illum. Admittimus obsequium, verum, quia manifestæ naturæ, adeòq; omnibus veris philosophis obstat & repugnat, à nobis absit hæc dementia, vt falsum verò anteferamus. *Id solùm verum est, quod immutabile, natura & philosophi judicant: quoniam horum decreta*

et a firma sunt atq; fixa. Etiam ex supra præmissis philosophorum dictis cū natura concordantibus sanus intellectus evincit, ex aqua seu rore majali nō posse fieri lapidem philosophorum ad metallorum metamorphosin: quia aqua seu ros majalis non est aptus natus ad generandum lapidem philosophorum ob nimiam distantiam à qualitate seminis aurifici. Ars nostra, quia sequitur naturam, non petit materiam remotam, sed in proximis principijs subsistit, & materiam suam è campo minerali metallico de sumit. Nam ut remota non admittuntur, sic propinqua negari non possunt: quia non potest fieri generatio vera, nisi ex materijs conuenientibus, immediatis & propinquis. Quicquid ergo de rore tuo majali blateres, semper tamen è claro naturæ & philosophorum consensu concludo: Si philosophus verus esse velis, ne cures hujus aut illius verba, sed id, quod ipse naturæ & philosophorum consensus suppeditat: Quid enim monstrosius & distortius excogitari potest, quàm velle facere lapidem philosophorum ad conuersionem metallorum in aurum ex materia, quæ formâ auri caret? Quid impossibilius & absurdius in generatione naturali, quàm velle generare lapidem philosophorum absque fœmella metallica? Veri philosophi est imitari naturam, quàm philosophi omnes imitari sunt, & nos eorum posteros ex summi Creatoris universali multiplicationis benedictione (quæ est, ut omne generans generet sibi simile) imitari iusserunt. Diese beide können nicht beyeinander stehn; *DEIN* Natur *SOL* & *DEIN* vnd doch den lapidem philosophorum in solchen Dingen suchen/welche kein Sol vnd Mercurius sind. Diese zwey sind widdereinander; *Naturam sequi*; *nec tamen velle accipere quod natura accipere iubet*; vnd ist zwischen ihnen ein hefftiger Streit/dafi keins sich neben dem andern leydet/sondern Eins muß die Oberhandt behalten/vnd das ander außstossen. Das eine aber/welches die Oberhandt behelt/ist die Natur. Dan die Natur verwirfft alles/was falsch vnd ihrer Nützlichkeit zuwider ist/vnd zeigt nach der Regel aller ihrer andern wercken / so sie generieret / dafi der lapis philosophorum auß keinen andern Dingen könne gemacht werden/dan einig vnd allein auß dem Sole vnd Mercurio vulgirein vnd lauter/ ohn zusatz von anfang biß zum End hinaus/vnd ist vnder allen Creaturen /die Gott vnder dem blauen Himmel geschaffen hat/keine andere matery als einig vnd allein Sol vnd Mercurius; ist vns auch auß andern Materien den lapidem philosophorum zumachen vnmenslich vnd vnmöglich/vnd wan du großdüncketer Strünger schon thausenmal das contrarium/ ja auch biß dir die augen bluteren/ schweißest/ vnd noch thausenmal deinen Meurerum, Guiliehmum Insulanum, Torren-

§ MICHAELIS POTIER PHILOSOPHI HERMETICI
 rium, Dienheim vnd Calepinum allgirtest / so ist doch alles / was du darnach
 der bleiffest (mit reineren) erstundt vnd erlogen / vnd vurlauter Betriegeren.
 Dan der Natur vnd philosophorum consensus gilt mehr als du vnd alle
 deines gleichen betriegerische Alchymisten. Non obstant testimonia illorum,
 quæ in tuæ stultæ opinionis assertionem adducis; quia omni ratione natu-
 rali & philosophicâ carent. Ad hæc, testimonia philosophorum verorum
 præferenda sunt testimonijs non verorum philosophorum: Quamvis enim
 hi, quod verum est, non approbent, hûc tamen non obstante uni naturæ,
 quia principatû sententiæ tenet, plus adherendum est, quàm omnium testi-
 um tuorû autoritati. Sed ponamus tui patroni sint in hac arte philosophi,
 haud tamen semper astringimur autoritati: Nam majorum autoritati ni-
 mium & semper adherere, est seipsum illis mancipare, atque ita seipsum ab-
 dicare sensu, & alienis erroribus credere. Sicut enim non omnes, qui scrip-
 titârunt in hac arte, philosophi sunt: ita nec omnia philosophorum scripta
 pro oraculis habenda sunt. Wiß daher hastu abermal vernommen / daß Sol
 vnd Mercurius vulgi die warhafftige materiæ sind / daraus vnser Liebe
 Vorfahren die alten philosophi im schlech vnd einseitigen weg der Na-
 tur bleibende / den lapidẽ philosophorum gemacht vnd vnß ihren Nachfahren
 den weg gezeigt / denselben auch zumache: immassen solches mit fernern klâhr-
 lich ansehen in den zwölff Tractâtlin im ersten vnterscheid. Daß aber eben du
 nicht weißt / wie das zugehe / daran ist wenig oder gahr nichts gelegen. Ich wil
 dir auch in dein Ehrendiebisch Lügenmaul nicht werffen: dan Gott wil
 nicht / daß das heyligthumb für die hunde geworffen werden solle / vnd die
 Perlen für die Sew / vnd Gottes gaben für die Eßermäuler. Stultum est asino
 præbere lactucas, cum ei sufficiant cardui. Rerum minuit maiestatem, qui
 divulgat mystica. Sed resumamus institutum: Quodd si ergo natura est imi-
 tanda, quare bonis viris falsò persuades, quodd aqua seu ros majalis sit vera
 lapidis philosophorum materia? Nonne natura ostendit, ex homine ma-
 re & homine fœmina generari hominem? ex leone mare & leone fœmella,
 leonem? Hei ergo tibi phantasta, qui vis seminare fabas & colligere ficus?
 An nescis illud philosophorum; *qua seminaverit homo, hæc & metet, qui ster-
 cus seminaverit, stercus inveniet*? Das freßân dich du hungrierer Alchymist / vnd so-
 ste darnach das ander / so dir Bernhardus Trevisanus præsentiert / wan er im
 andern Theil seines Buchs also spricht: daß auch ein jedes Ding seines glei-
 chen producire / achte ich / Christus Unser Heyland / wo der nicht arviel / sey
 er doch gnug zu einem Zeugen / da er also spricht: Kan man auch lesen Sey-
 gen von den Dörnen / oder Trauben von den Disteln? Darumb ein jeder
 guter Baum bringet gute Früchte / aber ein böser Baum böse Früchte. Sie-
 he die.

Ist dieser weg recht/willst du aber ein andern gehen/so merck was dir Geber
 sagt/mir diesen Worten: *Quætere in re, quod in ea non est, hoc stultè propo-*
nitur. Ecce ubiq; tua sapientia ruit, quam tamen putabas optimè materiata.
 Quid ergò ampullaris in arte, & in me tam petulanter inveheris? Desine am-
 pullas & sesquipedia verba projicere, omnis tua philosophia stultitia me-
 ra est & impostura pura. Omnes te vitabunt amodò, & cum viderint, tanquàm
 impostorè maximum detestabuntur. Ego enim per naturam & hujus artis
 philosophos antistites probo, te esse impostorem; nec tamen sum tui mali
 causa; tute tibi hoc intrivisti, tibi omne est exedendum. Quid? in omnibus
 philosophorum dictis, quæ hætenùs contra te produxi, & porrò produ-
 cam, clarissimè videre est, & videre erit, quod omnis tua sapientia sit mera
 contra manifestam naturam stultitia. Unde grossum tuum judicium & ab-
 surditas tua commiseratione magis, quàm refutatione digna est. Quia ve-
 rum & principale lapidis philosophorum subjectum ignoras, falsam mate-
 riam, falsumq; Processum fingis, ut ita pecuniæ causâ incautos ex dato pro-
 posito decipias. Incautos inquam: quia tibi saltem credunt, absque ulla
 causarum naturalium demonstratione. Ita nimirum incauti non ex funda-
 mentis, vel recte lectione librorum philosophicorum, sed ex auditu tantum
 & receptis circumforaneis artem assequi conantur. Quid? Doce & de-
 monstra opinionis tuæ causam per naturæ & philosophorum consensum;
 & Ego te statim deauratâ dignum judicabo, sed in æternum non poteris,
 etiâsi omnes vires tuas intenderis: Tota enim natura hujus artis unica nor-
 ma & veritatis præceptrix, adedòque omnes philosophi naturales tibi re-
 fragantur; imò & omnes, qui naturam saltem à limine salutârunt, ex ædè
 tenent, quod materia lapidis philosophorum non possit esse ros majalis,
 neque ros mineralis, neque herba illa, quæ vocatur ros solis, aut quicquid
 hujusmodi extra regnum minerale metallicum est. Manet ergò, quod ex
 solo Sole & Mercurio vulgi componatur lapis philosophorum: ita enim
 asserunt omnes philosophi, quos hætenùs contra te produxi testes. Unde
 damit ich solches abermal gegen dir befestige / vnd wahr mache / so höre vnd
 merck abermal was nachfolgende philosophi weissen/wan sie auß dem Grund
 der Natur also reden. Arnoldus in Rosario: *Consulo ut non opereris, nisi cum*
Mercurio & Solè ad Solem: quoniam totum beneficium hujus artis consistit in ipsis
tantum. Euclides in Rosario: *Consulo vobis ut non operemini, nisi in Sole & Mer-*
curio simul iunctis: quia in ipsis lapis philosophorum consistit. Clangor Buccinæ:
Totum beneficium huius artis est in Sole & Mercurio: Etenim ipsa in unum conjuncta,
lapidem philosophorum constituunt, & tincturam habent infinitam. Bonus Comes
 Trevisanus in epistola ad Thomam de Bononia: *In hac arte parus Soli*
& Mer-

& Mercurius mundus simul coniungantur, sine ulla re extranea. Hastenus veri & probati philosophi. Sexcenta hujusmodi dicta cum natura & sano intellectu convenientia è philosophis huc transcribi possent, si prop sita brevitatis pateretur: Verum quid tot testimonijs opus in re tam clara & lucida? res ad sufficientiam probata est, hæc dicta philosophorum in natura fundatissima etia n stultos convincunt: Ijs enim clarissimè monstratur, quòd opinio tua de rore majali sit falsissima. Et id quidem ex oraculo naturæ editum tibi puta: Nihil enim potest esse veritas, quàm quòd hæc duo, nempe Sol & Mercurius vulgi sint materia indubitatisima, ex qua lapis philosophorum arte nostrâ philosophicâ educitur.
Drumb was du mit deinem Mayentharw playerst / ist de Leuthen nichts nung. Warumb darumb / daß es nicht mit dem Lauff der Natur mit der Naturmüglichkeit / vnd also auch nicht mit den wahren philosophis vbereinstimmt. Dan außfallen bißhero angezoggen sprüche bricht ja klährlich vnd vber klährlich auß / daß der lapis philosophorum auß keiner andern materia könne gemacht werden / als einig vnd allein auß dem Natürlichen Sole & Mercurio. Hoc enim est in omnium philosophorum pleno confesfo, quòd ubi natura desinit, ibidem ars hominis incipiat: quia natura finis, hominis est principium, das ist: Ich sage auß dem natürlichen Sole & Mercurio. Dan alle wahre philosophi bekennen einhelliglich / daß / wo die Natur auffhöret / daselbst der Mensch mit seiner Kunst anheben solle: dan der Natur Endschafft ist des Künstlers Anfang. Welches ja gahr gut zu verstehen. Dan die Natur (wie gesagt:) gebieret zwar ein Ding vnd gibe ihm seine form vnd Gestalt wie es in seiner Vollkommenheit sein soll / lest aber dasselbig also / vnd nimbe nichts weiters mit ihm für / biß nachmals die Kunst hinzu kompt / vnd durch die Natur den Menschen vnderweiset / wie er dasselbig Ding durch natürlische mittel vnd Folgender Kunst viel höher / thätiger vnd kräftiger machen solle / als es zuor in seiner einfeltigen perfection gewesen: dan die corpora perfecta / sagt Bernhardus Trevisanus, die also schlecht natürllich perfect / sind nur schlecht in ihrem Grad perfect, vnd nach dem sie (nota) durch Kunst nicht plusquamperfect gemacht worden / können sie auch den imperfectis corporibus, der Gestalt / keines wegs zu hülf kommen / auß der Ursachen / dan sie haben keine andere perfection / als sovil ihnen von nöthen ist. Aber so sie (nota) durch vnser Kunst angegriffen / vnd in derselbigen nach philosophischer Art mehr als vollkommen gemacht werden / als dan hat es seine Wege / vnd findet sich wol / was sie können: dan vnser Gold ist nicht gemein Gold / vnd vnser Silber ist nicht gemein Silber / vnd vnser Mercurius ist nicht gemeiner Mercurius,

dieweil

hierbey dieselbigen in ihrer Substantz bleibende / Todt sind vnd keine krafft haben. Diefem nach muß freylich eine künstliche præparation da sein/damit auß der gemeinen materia werde eine andere/die da heiße Vnsere materia, vnd das ist jezumal vonnöthen vnd aller Vernunft gemeh: Dan vnser Sol vnd Mercurius sind nicht in rerum natura/sondern sie müßte noch erst durch kunst dahin præpariret werden/inmassen alle wahre Philosophi bekennen. Wie nun aber diese præparatio zugehe/darff ich mit hieher setzen vmb deinent vnd aller vnwürdigen willen. Mein propositum ist allein deine falsche materiam mit kunstschafft der warheit zu refutiren / vnd ahn Statu der falschen / die warhafftige materiam zusaigen/welches dan bereit geschehen/ vnd noch ferner geschehen solle. Darauff geb ich dir nun zubedencken/ Ob ich jemanden betriegen könne/ wan ich ihm die ware materiam auß dem klaren consensu naturæ & philosophorum offenbahre/vnd also folgendes auch darauff den waren modum / wie er mit dieser materia procediren vnd verfahren müße/damit er zu seinem intenc kommen vnd den gebenedeyten Stein der Vhralten Weysenerlangen möge? Was gilstes jez wirstu heimlich in deine Herzen bekennen: Wolan/bisshero hab ich Michaëli Potier Vnrecht gethan: Dan wan er mit die wahre materiam auß der Natur vnd philosophorum consensu offenbahret/vnd also folgendes auch den rechten modum/ wie ich mit der materia verfahren müße / damit ich den lapidem philosophorū bekomme/was will ich mehr von ihm haben? Daß ich aber darnach die mittel nicht habe/das werck außzuführen/ist nicht Potiern/sondern allein mir selbst zuzumessen: Dan darahn hab ich ja gesehen/daß Potier ein warhafftiger philosophus ist/vnd mich nicht hat betriegen können / weil er mir durchaus nichts auß seinem Gedicht daher geschwazt / sondern alles nach einander auß den wahren philosophis vnd Vbereinstimmung der gangen Natur vberflüssig bezeugt / bewiesen/vnd also auch ahngesichts selbst klärllich zulesen gegeben hat: Dan der Natur vnd philosophorum consensus leß niemanden betriegen, quia natura semper convenit cum sano intellectu, & evidentissimum facit actum: Quod enim verum est in principijs theoreticis, id falsum esse non potest in practicis. Practica enim dependent à theoreticis, & in theoreticis fundata sunt; quia vi sui principij, à quo procedunt, suam certam immutabilitatem habent. Cùm enim philosophi sua dicta vel veram materiam, vel artem ipsam continentia, ad naturam conformârint, ex qua etiam cognoscuntur, intelligūtur & sciuntur, planò planius est, quòd naturæ & verorum philosophorum una eademque lex sit: quia ars nostra (teste totò philosophorum chorò) operationes naturæ sequitur; unde si perfecta

fecta est causa; inde parem procedere effectum, consequens est irrepro-
 le: quia quod verum est in natura, id etiam verum est in arte. Nam sicut ars se
 habet ad naturam: ita vicissim natura se habet ad artem. Est enim par ratio:
 Etenim quod de uno asseritur, de alio recte negari non potest. Siehe man du
 also argumētiereſt / so thuſtu wie ein vernünfftiger Mensch / sonſten beweyſſtu
 deine bößhafftige Haß vnd Meyd. Non enim, quia DICIMUS, ille est impossibilis,
 ideo verum est, probationes per causas naturę & philosophorū adducere o-
 portet, antequā aliquem imposturę dānemus. Alhie aber ſieheſtu ſchamroch für
 der Natur vnd allen wahren philosophis / vnd muſt ihnen glauben / wan du es
 gleich nit gern thäreſt / dan ſie ſtraffen dich / iügen auß dem vnſähibarn vnd feſtē
 Grund der Natur / welche ſo du verſtändeſt / würdeſtu befinden / daß Potier
 kein Betrüger / ſondern ein warhafftiger philoſophus iſt. Verū de hac arte
 iudicare nequit, qui artem funditus non intelligit. Du würdeſt auch befin-
 den / daß ſie / die Natur mit nithren beſiehet / den lapidem philoſophorum
 in dem Mayenchaw / Bergſchwaben / Sonnenhaw vnd der gleichen remo-
 tis à metallorum natura zu ſuchen / ſondern daß ſie wilk vnd beſiehet / daß
 man denſelbigē ſuchen ſoll in einer nähern materia, als nämlich in Sole vnd
 Mercurio / nach dem ſondern vnd reinen Spruch der philoſophorū: *Est in So-
 le & Mercurio, quicquid querunt sapientes.* Hoc dictum omnī philoſophorum
 ſententiā laudatū & vehementiſſimē comprobatur intentō animē, ſi
 potes, attende, intelliges, illud non ludicram materiam commendare ui-
 vos fraudulenti & mendaces alchymiſtę commendare ſoletis, ſed omnino
 materiam veram exhibere, ſimulque ostendere, quod non ſufficiat unum,
 ſed requiratur etiam compar ex vno naturę regno, ut ſic adſit actio & paſ-
 ſio, ac proinde generatio. Dan es gibt (ſpricht Bernhardus Trevisanus) die
 ſägliche Erfahrung / daß nichts von einer frembden Natur ſich generiret
 ſondern / daß ein jedes Ding ſeines gleichen hat / dauon es ſich außbreitet vnd
 ferner generiret / vnd wirdt dan auß demſelben kein ander Ding. Als ein
 Pferd / wan ſich das vermehren wil / muſ ſich mit Pferdes Natur ver-
 mehrē / vnd zu generieren einen Menſchen / brauchet die Natur nit Pferdes
 Natur / oder andere / ſondern einen Menſchen &c. Also vnd ſolcher Verglei-
 chung nach / wan wir den lapidē philoſophorum ad transmutanda metalla in
 aurum machen wollen / müſſen wir kein Mayenchaw / ſondern ein metalliſch
 Weib / vnd einē metalliſchen Man nehmen vnd darauß Zuſer intent ſuchē.
 Was ich alhie ſchreibe / iſt bewerlich auß allen wahren philoſophis / auß wel-
 chen ich dir Kürze halben einen fürſtelle mit folgende Worten: *Si cupis metal-
 lum (quæ eſt noſtra intentio) iulterius, quā natura fecit, in virtute promovere, natu-
 ram te accipere oportet metallicam, & hoc in mare & ſamina, aliās nil efficies.* Das
 iſt

Wie: Wenn du ein Metall (wie vnser Vorhaben ist) in seiner krafft höher bringen wilt/als die Natur gethan hat/ so mustu eine metallische Natur nemen/ vnd dasselbig in Mann vnd Weib/sonst wirstu nichts aufrichten. Alhie ichu die Augen auff/ so wirstu abermal sehen/das dein Mayenthaw vnd alles/was nicht auß dem metallischen Reich ist/verworfen wird/vnd verworffen bleib. Drum du Lügenmaul vnd Hochpfecher/der du dich grosser Dingen aufihust/ laß dein rühmen bleiben/vnd den Vnverachteten / der diß Geheimnis auß dem festen Grund der Natur vnd wahrer philosophorum lehren vnd mehr als vberflüssig demonstriren vnd behaupten kan: Dan es nicht darumb thun/das man dein rühmen höre/sondern darumb ist es zu thun/das man redlich handle/vnd seine Wissenschaft mit der Natur vnd philosophorum consensu darthue vnd beweyse/dieser der Natur vnd philosophorum consensus kan nichts anders als wahr sagen. Weil aber du in solchem ein frater ignorantiz bist / Warumb kanstu dan nicht leyden/das ich solches ihue? Dan wer das ihu kan / derselb ist kein Verrieger / sondern ein wahrhaftiger philosophus/welcher weder in materia/noch in processu fehlen kan. Dan dis einige/nämlich der Natur vnd philosophorum consensus (wie jez gesagt) kan nicht liegen noch trügen: quia natura vera est, & mentiri nescit, ratione sui Conditoris, qui fecit naturam veracem; philosophi sunt veri respectu naturæ, à qua ipsi in suis dictis veris dependent, & ad quam sua dicta vel materiam vel artem ipsam continentia, formârunt. Drum/ welcher die wahre kunst hat / vnd gleichwol fehlet / das ist weder der Natur/ noch der philosophorum/ noch mein/sondern sein eigen Schuld: Dan ich kan allein die wahre kunst offenbahren / den Verlag aber kan ich nicht geben. Wer die wahre kunst per naturæ & philosophorum consensum offenbahren kan/der ist keines Verachtens/sondern billig Ehren wehre/vnd für einen rechtschaffenen philosophum zu loben: Dan kein Ding beweyset einen philosophum so gewis vnd vnfehlbarlich / als der Natur vnd philosophorum consensus. Ich sage der Natur vnd philosophorum consensus: Dan es will nichts alseit mit Sprüchen außgericht sein; wo aber die Natur vnd der philosophorum Sprüche concordieren vnd zusammen stimmen/da ist lauter Wahrheit vnd alles gut: quia naturæ & philosophorum consensus nil scit, nisi verum loqui, ædumque verum dare. Potest quidem maximè totum arcantum revelari per pura puta dicta philosophorum, sed non nisi à philosopho vero, qui scit separare verum à falso.

Objiciat hic aliquis: qui per philosophorum dicta theoriam suam astruere conatur, per eorumdem philosophorum dicta facile refutatur: Nam ea sunt ambigua, & possunt detorqueri in quemlibet sensum, quem sibi fortè

aliquis in cerebro suo efformavit. Resp. Dicta philosophorum per eorum philosophorum dicta facile posse refutari, consentio: Distingvendum autem inter dicta philosophica, & dicta sophistica: Dicta philosophica sunt ad certos naturæ limites restricta, & idè non possunt detorqueri in alium sensum, neque etiam à sophisticis refutari. Sophistica verò cum non sint ad naturam restricta, sed tantum ad seducendum indignos inventa, possunt flecti in sensum varium, & facillimè refutari à philosophicis in natura fundatis. Hinc philosophica possunt à sophisticis facile separari: Nota autem, quæ separari possunt, est ipsa natura. Nam propterea philosophi tam jugiter & frequenter monent, ut ad separandum falsum à vero, sequamur naturam: Hoc verum esse, testatur philosophus in Tractatu de sulphure, his clavis verbis: *studiosus diligens sciat, apem etiam ex venenosis herbis mel tollere: Si enim ad possibilitatem naturæ lectionem dirigat, facile sophismata separat ab his.* Rectè: Considerandum enim, quod dicta philosophorum ad naturam formata, necessariò sint intellectui propinquiora atque notiora, quàm sophistica; adeoque jure prævalentia refutant sophistica, sed non vicissim contra: quia falsum non refutat verum, sed verum semper tenet victoriam. Exemplo: Dictum philosophicum hoc; *Metallum multiplicat metallum*, per dictum sophisticum hoc; *Ex rore majali fit lapis philosophorum ad multiplicationem metallorum*, refutari non potest. Notæ, quibus hoc certo scitur, hæ sunt: Primò, quia dictum philosophicum est formatum ad naturam, & cum natura, ejus possibilitate, & cum sano intellectu convenit: Omne enim simile procedere à suo consimili, nemo negare potest, nisi fortè insaniat: quia datò oppositò, sequeretur naturæ destructio. Ut enim assensus firmus & immotus est, quò assentior huic propositioni: Bis bina sunt quatuor; & bis quatuor sunt octo: ita firmò assensu homines amplecti oportet propositionem hanc: *Simile generat simile*. Ratio, quia natura à deo sic est condita: Unde qui hanc propositionem negat, contumeliosus sophista est adversus deum & naturam. Secundò, quia dictum; *Metallum multiplicat metallum*; ratione naturæ, est dignius, quàm dictum; *Ex rore majali fit lapis philosophorum*. Omne autem dignius prævalet indigniori. Tertiò, quia respectu possibilitatis naturæ & sani nostri intellectus, dictum illud, *Metallum multiplicat metallum*, accipiendum est: quod enim est possibile & cum sano intellectu convenit, id fallere nequit: deus enim nobis dedit sanum intellectum, ut distinguere possimus, an quid sit verum, vel falsum, album, vel nigrum? Quartò, quia dictum hoc; *Metallum multiplicat metallum*; ratione nostri intellectus, est notius, quàm dictum hoc, *Ex rore majali fit lapis philosophorum*.

tum. Omne enim notius refutat ignotius. Quintò, quia dictum hoc, *Metal-
lum multiplicat metallum*; ratione naturæ non est ambiguum, sed cer-
tum: Omne autem certum refutat ambiguum seu incertum. Sextò, quia
ratione naturæ est verum. Omne autem verum refutat falsum; & falsum
cogitur cedere vero. Septimò, quia dictum hoc, *Ex rore majali fit lapis philoso-
phorum*, ratione naturæ negatur: Quod autem natura negat, lex sophistica
non audet. Et licet conetur lex sophistica ex aqua seu rore majali, vel aliò
quovis heterogeneo facere metallum, frustra tamen conatur: quia id natu-
ra negat ex mandato DEI, quod est, ut omne generans generet suum simile,
ac quidem viâ ordinariâ, non confusâ; Testis mihi Lullius, his claris verbis:
*Non credas fili, quod hoc magisterium per aliquod miraculum fiat, aut arte confusâ,
ut fati putant, imò sit secundum cursum naturæ per artem NOTAM; de qua CER-
TAM habemus operationem, quæ nobis attulit desiderium per præparationem.* Rectè:
Nam omne opus (inquiunt philosophi) *quod non procedit secundum naturæ cur-
sum seu ordinem; falsum est; & contra naturæ possibilitatem.* Aliud exemplum:
Pius Bernhardus Trevisanus dicit; *Opus nostrum fieri ex materijs duabus, nec
videri; nec tangi; nec intrare plures, quàm duas, nec in magisterij nostri principium,
neque medium, neque finem.* Quæritur, num hoc philosophi dictum possit de-
torqueri in quemlibet seipsum, quem sibi fortè aliquis in cerebro suo effor-
navit? negatur. Si enim intelligatur ad naturæ possibilitatem, parebit, illud
aliofòrum fieri non posse, quàm ad solum universale philosophorum. Natu-
ræ enim possibilitatem ad generandum hominem non plura, nec pau-
ciora postulare corpora, quàm duos; nempe marem & foeminam, omnibus
est in confesso. At ubi hæc naturæ materiæ dualitas in principio, medio, & fi-
ne? ita sophistica semper succumbunt ratione carentiæ naturæ: Dicta verò
philosophica semper triumphant; & ex vi suorum principiorum natura-
lium; à quibus pendunt, & in quibus fundata sunt; semper obtinent victo-
riam. Dicta philosophica semper cōveniunt cum naturæ, ejus possibilitate,
& sano intellectu, uti rectè tradit philosophus in Tractatu de Sulphure: So-
phistica verò nequaquam conveniunt cum naturæ, ejus possibilitate & sano
intellectu; sed eis planè repugnant & adversantur. Præterea dicta philoso-
phica nunquam sibi invicem sunt contraria, sed ratione naturæ sese mutuo
respiciunt, & ceu unò amicitiae vinculo continentur. Sophistica verò semper
sibi sunt contraria; alterum ab altero non dependet, nec alterum alterum
demonstrat: quia ambiguum per æquè ambiguum demonstrari nequit.
Hinc etiam omne dictum à philosophis ad naturam formatum, refellit
dictum ad naturam non formatum: quia verum semper everit falsum, ra-
tione

ratione prevalentiz, non contrà. Patet ergò, non omnia dicta esse vera, sed
 illa tantùm esse vera, quæ cum natura conveniunt: comprobatur hoc testi-
 monijs philosophi in Tractatu de Sulphure, his apertis verbis: *Inquisitor
 bonus OMNIA ad possibilitatem naturæ applicare debet: Sic cum natura conveniunt,
 accipienda sunt; si non, omittenda.* Idem ibidem: *Ne moveare, quidd scripta no-
 stra contraria sibi videantur in aliquibus locis; ita enim opus est, ne ars proderetur: Tu
 autem elige ea, quæ cum naturæ, eius possibilitate, & cum sano intellectu conveniunt:
 accipe rosas, relinque spinas.* Optimè dicit philosophus: sed hanc separatio-
 nem veri dicti à falso dicto, nemo potest, nisi philosophus verus, qui natu-
 ram in hac arte imitandam sibi habeat penitus cognitam & perspectam.
 Ex datis ergò iterùm clarò clariùs elucescit, quàm falsa sit allegatio tua de
 rore majali. Nusquam enim natura & philosophi probant, quòd ex ea la-
 pis philosophorum elici possit, sed benè contrarium. Unde quicumque la-
 pidem philosophorum ex tuo rore majali quæsiuerit, in aëre piscabitur, &
 omne oleum atque operam perdet; imò si quis opus tuum aggrediendum
 & suadendum putat, non dico desipit, sed insanit; Tu si me aliter docere
 conaberis, delphinum natæ docebis. Ego enim in natura & philosophis
 firmatus, aliter doceri non possum, quàm sancta natura & philosophi
 ex mandato DEI me docent. Apage ergò & longè hinc ad montes hyx-
 canos facesse, impostor es intus in corde & in cutè. Hunc impostorem, vos
 boni, fugite, nisi velitis per ipsius errores in maximam fraudem incurrere.
 Eccedetractor, ecce vitiligator, ego semper surgo; tu verò vbique turpiter
 cadis, & meritò: Qui enim in fonti exitum parat, eum scire oportet, sibi pa-
 ratum, exitum, urferat ipse. Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri
 oportet: Turpe enim est doctori, cum culpa redarguit ipsum. Plura, bone
 lector, dedissem exempla de internoscendis veris dictis à falsis, sed Ratio
 nunc verat. Dicta naturæ & philosophorum penetrabilia mihi & filijs doctri-
 næ reservo: neque enim fas est, tantum naturæ donum velut offam in fau-
 ces injicere. Qui artem à me scire voluerit fundamentaliter, ipse me ipsum
 conveniat, dum datur occasio, ne postea non fecisse, pœniteat. Sæpè e-
 nim fieri solet, ut dum dona DEI præ oculis sunt, ea vilipendamus; cum
 autem ablata sunt ab oculis, libenter haberemus, nisi seriùs esset. Sed
 hæc in transcurso, noverit quisque, quid sibi sit agendum pro re-
 nata. Hic nota: *Es werden viel kommen vnder meinem Nahmen / vnd
 sagen / Ich bin MICHAEL POTIER philosophus ille hermeticus
 fundamentalis, & acerrimus veritatis hermetice defensor, höret sie
 nicht / dan die Wahrzeichen / daran ich zu kennen bin / sind diese /
 Erst,*

Erstlich bin ich gang greiß auff dem Haupte. Zum andern hab ich ein Wärglein an der rechten Seiten meines Angesichts vnter neben der Nase. Zum dritten / Oben rechts für der Stirn ein klein Zeichen eines Tals so ich in meiner Jugend gethan. Zum vierdten an der rechten Hand ein gang eircelrund würbel inwards auff dem Daumen. Zum fünfften / ein Zeichen an der rechten Handt am zeiger Finger / vnd an der Linkenhand an dem mittel Finger / in meiner Jugend mit einem Messer geschnitten. Zum sechsten / bin ich zimlich schwer von Leib / vnd lang von Person. Zum siebenden / gente & natione gallus. Revertamur: Ich hette auch nicht gewüßt / daß der lapis philosophorum auß dem Sole & mercurio vulgi gemacht werden müste: Dieweil aber solches der Natur vnd aller wahrer philosophorum consensu wahr zu sein bezeuget / so wird mir der Glaub in die Handt gethan / vnd es müste ja gar ein vnverständnis / vnd Sinloser Mensch sein / welcher das nicht mercken könnte auß den klaren Worten / so Graff Bernhardus auß dem algemeinen consensu philosophorum anzeugt also: *Corpora vulgaria per naturam solam in minoris absoluta, sunt mortua, ut imperfecta perficere nequeant, VERUM si per artem ad septenam, denam, vel duodecimam sue perfectionis multiplicationem adducantur, eatenus tingunt in infinitum; tum demum enim penetrantia, ingredientia, tingentia, plusquamperfecta, vivaque facta sunt respectu vulgarium.* Item auß diesen: In allem Vnserm Werck ist vnser mercurius vnd ignis gnug im Mittel / im Ende / aber im Anfang ist es nicht also / dan es ist noch nicht Vnser mercurius. Auß diesen beyden der wahrer philosophorum Sprüchen bricht ja klärtich auß / daß Sol & mercurius vulgi die Anfängliche materie sind / darauß der groffe Stein der Vhralters Weissen muß gemacht werden. Id quod etiam ipsorum philosophorum comprobari præcepto potest, quod est: *Vbi natura desinit, ibidem ars hominis incipit: quia natura finis, hominis est principium.* Ecce boni viri contemptor, veritatis explorator, nugarum venditor, Dieser eintzige naturæ & philosophorum consensus thut deine opinion de rore majali & huiusmodi rebus extraneis abtunal nider vnd in Grund schlagen / vnd lehret numehr recht sehen / daß deine Wissenschaft falsch ist / vnd von niemanden kan approbiret oder authenticiret werden / als von deinen geschwornen discipulis, welche dir alles zugefallen glauben ohn einige rechte Naturgemässe demonstration. So dan deine opiniones falsch sind / hergegen aber meine philosophia allein auß der Natur vnd philosophorum consensu herget / vnd demnach auß diesem claro, euidentiac immobili naturæ & philosophorum fundamento eine gewisse theoriam vnd vnsehlbare præxim macht.

chet / warumb belegst du mich dan anders / als auß einem falschen Her-
 gen? Wiltu dich du Lügenmaul / gehe zuvor in die Schul ehe vnd zuvor
 du dich grosser dingen aufstuhst / vnd laß andere / so den wahren philosophis
 ohn allen betrieglichen Tursan obgelegen / vnd darauß Grund gelegt / vnbe-
 logen: oder kanstu etwas / so thue Schultrecht per Gnorismata, daß man
 darauß sehe / was du für einer bist / sind sie der Natur vnd philosophorum
 consensui gmaß / so wirdet man sie woll passieren lassen / sind sie aber der
 Natur vnd philosophorum consensui zuwider / so wirdet man schon wissen
 auff deine Lügen Rappen zuschnenden. Cum Argo tibi res erit, non cum
 caeco. Bishero hastu mich fälschlich belogen / dieweil du aber merckest / daß
 du mit deinen Lügen nichts wirst gewinnen können / kompstu mit einer an-
 dern Lügen auffgezogen / vnd sagest / POTIER hat seine Kunst bereitwilligen
 offenbahret / es ist aber noch keiner / der den lapidem philosophorum auß sei-
 ner Offenbahrung gemacht habe. Antwort: Dieser Einwurff ist nur so eine
 gesuchte falsche Ursach / damit du mich desto besser beyden Leuten verdäch-
 tig machen könneest: Kanstu aber damit behaupten vnd wahrmachen / daß
 meine Offenbahrung falsch sey / so sag her. Sagstu ja / so bistu schon gefan-
 gen: Dan der Natur vnd aller wahren philosophorum consensus, vnd diese
 Apologia, vnd meiner discipulorum Confessiones mit Hand vnd Sigell
 befestiget / heißen dich in dein angesicht liegen: Sagstu nein / so sprichstu dein
 eigen Urtheil vber dich / daß du ein falscher Zeuge vnd Lügner / vnd dem-
 nach straffbar bist / inmassen albereit erwiesen / vnd noch ferner erwiesen wer-
 den soll. Vnd was bedarfs viel deiner vnminzen objection: were doch der la-
 pis philosophorum schon für langst fertig gewesen / wan nicht du vnd deines
 gleichen bößhafftige Menschen solches als deß Teuffels Werkzeug vnd Be-
 sandren gewehret vnd verhindert hettet. Solches aber geschicht nicht ohne
 Ursach: dan dieweil die Vndanckbarkeit eine grosse Sünde ist für Gott / so
 schicket er auch / auß seinem gerechten Zorn solche Verführer wie du bist /
 vnd leß die vndanckbare Menschen wider mit Verblendung straffen / in-
 massen dan dessen viel exempla könten angezogen werden / da es die Zeit er-
 leyden möchte. Ein Exempel aber sey dißmahl genug / welches Graff Miran-
 dula anzeiget mit diesen Worten: Alium novi, qui adhuc apud vivos moratur, cui
 cum argentum & aurum circiter quindecies per artem effectum esset, amisit artem
 eam, accepitque, oraculo socij per quietem habitu, id ingrata mentis vitio contigisse, ut
 hinc etiam veritatem apostolici dicti condiscamus, neque qui plantat, neque qui rigat
 est aliquid, sed incrementum dat DEUS: Rectè: Novit enim DEUS præterita, præ-
 sentia atque futura. Quia forsan hominis intentio est mala, mittit illis DEUS
 opera-

operationem erroris, illudique eum per vanos processus patitur, ut credat mendacio & pereat. Etenim illi, qui est ingratus, & sibi non facit più propositum erga DEUM atque hominem, hanc artem scire, aut ad felicem exitum perducere, est impossibile: Nam homines malæ voluntatis, etiam si artem sciant, rursus obcæcantur, & ad errores rapiuntur, aut morte præveniuntur, ut artem non possint absolvere. Ita nimirum ingrati talione reperiuntur. *Dan Ich für meine Persohn kan mit reinem Gewissen für Gott bezeugen / daß ich mit Fürsag keinen Menschen betrogen / noch irreegen jemals gedacht habe / wie du gethan hast: Dan ich hab nichts auß meinen eigentl. Sünden daher geschwängert / wie du gethan hast / sondern hab alles in authentica & probanti forma articulatim distinctèque per clarum naturæ & philosophorum consensum meinen discipulis allemal für Augen gestellt / vnd klährlich zu lesen gegeben / inmassen mir dessen meine discipuli mit Hand vnd Stigill beständige testimonia vnd Zeugnisse gegeben. Woltestu aber alhie tripudieren vnd gewonnen ante victoriam ruffen / wol an so wirstu in dieser Apologia finden / was dir zum höchsten entgegen ist / nemlich den hellen naturæ & philosophorum consensum, quò te semper revinco. Darumb kann mann meine Persohn keines Betrugs beschuldigen. Ich hab gethan das mein / ein ander ihuedas sein / so wird die Kunst volbracht / vnd auff beyden Seiten loberbjagt. Dan Gott hat diß Werck nicht gegeben / daß es nür so eine bloßse γῶσις sein / sondern daß auch die γῶσις ad πράξιν seu actum kommen soll / zu Gottes Ehren vnd Unsers nehesten Nütz. γῶσις enim non acquiescit in seipsa, sed quatenus moveatur ab artifice, necessariò progreditur ad actum. Nam in solo scientiæ habitu non acquiescit vir bonus, sed eum refert ad actionem. Artem enim discimus, ut exerceamus, ut secundum eam operemur; inutilis enim est γῶσις nisi eam sequatur πράξις. Nihil etiam debet esse in intellectu, quod non sit in re. Physicus causas & effectus quærit. Ex causis veris, veri sequuntur effectus; Idque maximè in arte nostra: quia firmitas scientiæ nostræ ex firmitate naturæ pendet, & sic verum vero consonat: quod enim verum est in principiis theoreticis, id etiam verum est in practicis: Praxis enim in theoria fundata est, & ex ea suam infallibilitatē habet; & hoc aliter esse nequit. Natura enim tradit cognitionem veri, philosophus dat artis clara præcepta, quæ cum natura clarè consentiunt. Hic naturæ & philosophorum consensus monstrat actionem infallibilem, actionem autem dirigit artifex, ac verò constantia perficit & absolvit. Vnd eben zu diesem vnd keinem andern Ende hab ich diß hohe Geheymnus der Natur etlichen offenbahret: Was*

kann aber Ich darzu/daß man seine Eyd nicht nachkommen/oder auß Mangel der Mittel nicht hat nachkommen können / oder sonst wegen der Kriege darab verhindert worden? Will gleich wol hoffen/Es werden meine discipuli ihren Eyd/den sie so hochthewlich zu Gott geschworen haben / bedenden/ vnd ihrer Verheissungen mit Hand vnd Sigil gethan nach kommen. Dann dieweil ich redlich gehandelt habe / so ist auch zumal billig vnd recht / daß man hinwiderumb redlich mit mir handle. Haben doch die vernünfftige Heyden hoch geachtet/daß/was man zusagt vnd williglich verheißt/einer schuldig ist zu halten / ja die Heyden haben lieber Leib vnd Leben in die Schand geslagen / als daß sie sich von gegebner Treu vnd Glauben abwendig machen ließen. Wieviel mehr gebürt nu solches einem Christen auch / zumal aber / wan Er einen Ungezwungenen / freywilligen / wolfürbedachten hochthewren Eyd zu Gott vnd seinem heyligen Wort so hochthewlich geschworen/vnd denselben mit Hand vnd Sigil befestiget hat/daß er sein Wort halten/vnd nimmermehr zerbrechen wolle. Ich hab dein Hand vnd Sigill in originali , & copia coram magistratu approbata, daß ich dir das Geheimniß lapidis philosophorum recht vnd redlich offenbahret habe/ vnd daß du dich hinwiderumb auch recht vnd redlich gegen mir verhalten woltest. Ahn jüngsten Gerichtsstage wirdet für Christi Richterstul beyderley gelesen werden / alsdan wirstu hören / Ob das, gethe / anfänglich süß Pflaffen/ vnd darnach den Rücken wenden / den Honnig im Munde haben / vnd die Ball im Herzen. Gott einen Eyd Schwehren / vnd denselben mit Hand vnd Sigil beträffigen / vnd doch nicht halten. Wann kann wol etwa einen Menschen betriegen / einen Eyd aber kann man Gott nicht auß dem Sinn schwägen/dann derselb leßt sich nicht Exporten. Ich bin mit deinem Stück Hundsbrod nicht zufrieden / hab dir auch meinen viel jährigen Schweiß nicht principaliter eben darumb offenbahret/ du hast mir ein viel größers vnd Mehrers verheissen / vnd nicht daß du das Geheimniß mir wissen woltest / vnd mir darnach den Rücken zuwenden. Eben vmb deiner vnd sonst keiner anderen Ursachen willen / werde ich verdächtig gehalten/als hette ich dich betrogen / weil du das Werck nicht gemacht/ vnd außgeführt hast/vnd geschickst mir dannoch für Gott vnd seinen lieben heyligen Engeln Gewalt vnd Unrecht. Dann die gänge Natur vnd alle wahre philosophi / imgleichen auch dein eigen Betänmüß mit Hand vnd Sigill beträffigte / bezeugen klährlich / daß ich dich nicht betrogen habe / noch auch betriegen hab können / sondern daß ich dir das

rech.

rechtes vnd warhafftige Geheimnis des grossen Steins der Vhralten philosophorum auß dem Sonnenhellen/verständlichen/vnd Vnsählbarn consensu naturæ & philosophorum redlich offenbahret habe. Drumw will ich dich hiemit abermal deines zu Gott hochgethanen Eyds erinnern haben/ vnd daß du bedencken mollest/was dich Christus heisset/ wan er bey dem Mattheo also spricht: Du solt keinen falschen Eydt thun / vnd solt Gott deinen Eydt halten. Diesem lebenach/sonst soltu hiemit wissen/vnd versichere sein/ daß ich nach lang gehabter Patienc dein Egen Hand vnd Sigill in öffentlichen Druck geben/vnd deine Wainedygkeit der gangen Welt fürstellen/vnd alsdan ferner gebürliche mittel gegen dich fürnehmen werde: darnach wisse sich ein jeder zurichten. Hæc dicta sint in parenthesi, redeamus ad propositum. In finitis philosophorum dictis contra te fanaticum elementaristam probare possemus, quod opinio tua sit falsa; verum de claris non attinet plura fari: Facile enim fanaticorum opinio de aqua seu rore majali refutari potest ex boni Trevisani libri germanici parte secunda: Quod si enim aqua vel ros majalis, aut simile quippiam à metallis alienum esset materia ad conficiendum lapidem seu universale philosophorum ad convertenda metalla in aurum, bonus Trevisanus id ipsum silentio non transiisset, nec tam erudire & accuratè contra illos scripsisset, qui lapidem seu universale philosophorum in elementis, & sic in aqua seu rore majali piscari vanè conantur. Lege etiam, bone lector, si placet, meam Philosophiam puram, ubi contra hujusmodi deceptores elementaristas seriò scripsi, inuenies super hac re è vero naturæ & philosophorum fundamento responsum fanaticis elementaristis sufficiens & abundans. Quod ergò de aqua seu rore majali diximus, id ipsum etiam de omnibus rebus extraneis, hoc est de omnibus alijs, quæ non sunt de numero septem metallorum, intelligendum venit, ut nò sit necesse de singulis particularim verba facere. Dis meret wol. De hoc etiam sæpè scripsi canones in natura & philosophis fundatissimos; Sophistæ verò, & in sua opinione obstinaces nolunt mihi vera scribenti credere; saltè obtendentes; Potier non fecit lapidem philosophorum, ergò artem ignorat, adeò vanis processibus pertinaciter inhzrentes obdurant se contra manifestam veritatem; & quamvis habeant iter rectum, devios tamen sequuntur anfractus, planum deserunt, ut per præcipitium labantur; lucem relinquunt, ut in tenebris cæci ac debiles jaceant: ita semper reluctantur, naturæ, quicquid simplex natura vult

idipsum sophistis displicet. Hoc fit, inquit philosophus in duodecim Tractatibus, quia illis natura & generatio rerum in orbe jam vilis simplexq; videtur; & ideo ingenia sua non ad res cognitatas, sed ad talia, quae fieri non possunt, insedunt: Exempli natura vult ut ad perficiendum lapidem philosophorum operemur in Sole & Mercurio; Sophistae verò hanc simplici naturam non contenti ad alia se convertunt; & ita semper volunt corrigere naturam; quare necessarium quatuor novam naturam, & sic per consequens novam materiam & novam operationem; adeoque tandem inveniunt NOVUM RECENSQUE NIHIL, uti rectè asserit idem ille philosophus in Tractatu de Sulphure. quod est merita poena peccati: quia nimia sapientiâ desipientes naturam simplicitatem, & sic DEUM, qui naturam in omnibus generabilibus ordinarijs fecit veracem, aspernantur. Nam hoc pro certo habeatur, qui sui cerebri ductum sequitur, & non naturam simplicitatem, is nunquam, nunquam, nunquam ad suae intentionis finem perveniet, sed sophista & impostor manebit & morietur. Sed missos faciamus sophistas; non possunt non errare: quia ignorant vel vilipendunt radicem veram, super quam intentionem suam fundare debent; unde necessarium eos errare oportet: Semper enim ex falsis, falsa procedunt, ex veris, vera: quia ut sunt causae, sic sequuntur effectus: unde si causae sunt falsae, necessarium falsi sequuntur effectus: quia falsis principiis prioribus, posteriora falsa fore, necessarium est. Nam ex falsis principiis, non potest bonus nasci finis. Hanc veritatem logicam ante pedes jacentem sophistae non vident; idque proculdubio non absque singulari DEI decreto: Haec enim Scientia cum sit donum divinum, utique requirit possessorem in verbis, promissis & factis pium, fidelem atque constantem: quia donum sanctum, sanctum vult habere possessorem, cuius autem propositum est malum, huius opus non felicitabitur, etiamsi artem millies atque iterum millies sciat. Nam hoc philosophis atque DEO & Rationi semel credatur, si qua in re pietate & animi candore opus est, profectò hic esse. De sumptibus dicere restat.

Fatui & ignorantes putant, quod materia lapidis philosophorum sit vilis, & possit illam habere tam pauper, quam dives. Ex horum numero tu unus es, qui hoc ad tuum rorem majorem intelligendum esse putas. Quam autem & hic è vero philosophiae hermeticae foro deliras, mox è dicendis patebit. Primum enim sanus intellectus & ipsa ratio logica evincunt, ad exequendum res praeclaras, praeclara requiri media, quod testificari possemus, cum summa philosophorum frequentia; sed hic non est locus extendere calamum, res inter revelandum loquetur. Hoc tantum

addi-

addimus, quod omnes morbos sanare, & argentum vivum, omniaque imperfectiora metalla in aurum convertere, adeoque fortissimas functiones edere debet, id à fortissima causa educi, necessum esse: quia valentissimum quodque sit à valentissima causa. Hinc nota, quod hæc vilis pretij persuasio pousissima ferè causa sit, quod tam rara sit avis in terris, *lapis philosophorum*. Dan etn jeder meinet/ Er wolle dieses Werck so etwa mit drey Pfennigen aufrichten vnd dafür viel Million Gold etnnehmen, quod falsum. Lapidis enim effectus demonstrant, sumptus non esse ita viles ut erroneos fanatici putant: Etenim deprehensò & cognitò effectui, aliquò modò cognoscitur etiam causa. Omne enim effectum arguit suam causam. Cum enim omne simile producat ex suo simili, consequens est necessarium, tincturam fore metallicam, & formam ejus à forma auri procedere: quia causa nihil dare potest effectui, quod ipsa non habet formaliter, virtualiter seu eminenter: quia qualis causa, talis effectus. Absurdum ergò, quod meus adversarius dicit, materiam lapidis philosophorum esse ubique reperibilem, & planè nullius pretij. Quod enim aurum non sit ubiq; reperibile, sed metallum metallorù omnium pretiosissimum, lippis & tonforibus est notum. Fatui quidem & ignorantes putant, quod materia sit vilis & habeat illam tam pauper, quàm dives: Et quidem hanc absurdam & ex diametro à veritate abetramentem opinionem fanatici hauserunt ex quibusdam philosophis. Verum quidem est, quod res sit vilis, sed malè intelligitur à fanaticis. Quando philosophi dicunt, quod materia lapidis philosophorum sit tam apud pauperes, quàm apud divites, hoc non est intelligendum secundum nudam literam, sed tantum metaphoricè, vel similitudinariè. Quemadmodum enim quivis homo ostendit ortum seu materiam suipfius, nempe alium hominem præexistentem, à quo generatus est, & ortum suum habet: ita ab ipsè principijs naturalibus cognoscitur materia lapidis, quæ hac ratione est tam apud pauperes, quàm apud divites, & porro hoc nomine seu respectu ubique reperibilis. Hinc etiam philosophi jubent artis inquisitores lapidis materiam in seipsis inquirere, quoties ita & similiter loquuntur: *Arts incipit ab homine. Lapis est in quovis homine. Item Si ortus tui noveris principia, materia ex qua Lapis philosophorum componitur, et amplius latere nequit.* Item, quando aiunt: *Quilibet homo prabet materiam lapidis ab ortu sui principijs.* Ex hisce philosophorù dictis palàm fit omnibus, & evidentissimum, quod à principijs naturalibus in quovis homine cognoscatur materia lapidis, tantum metaphoricè, vel similitudinariè, non in re. Quod si enim materia lapidis philosophorum esset res vilis, & sic per consequens tam apud pauperes,

peres, quàm apud divites, non dixisset philosophus in præfatione Tractatus de sulphure: *Omnes quidem scribunt, quòd res sit vilis, & verum quidem est, sed adjungendum fuit, s. c. i. e. n. t. i. b. v. s.* Sciens & inter stercorea illam cognoscit, & ignorans etiam in auro illam esse, non credit. Non item dixisset Trevifanus ex Gebro: *Expediit ut artifex pecuniam suam custodiat, nec præsumptuosus eam vanè distribuat, ne, si artem fortè non invenerit, relinquatur in miseria & desperatione paupertatis. vel, ne fortè, cùm jam ad finem hujus magisterij per suam indagacionem approximaverit, consumpta sint ipsius impendia, & verum finem miser ob paupertatem violenter relinquat, &c.* Nec item dixisset Geber: *Hoc scientia pauperibus non convenit, sed potius est illis inimica: qui enim non habent, ex quo laborant, in mœnore sepeliuntur, quia ob paupertatem impediuntur, quò minus ad sua intentionis finem pertingant.* Non item dixisset Albertus Magnus: *Ars nostra non valet pauperibus: neque Arnoldus in Rosario: Hoc magisterium requirit divitias: neque Isaacus Hollandus: Si pauper fueris, opus persequi non poteris: neque Rosinus: Magnum non est in parvo: neque Lullius ita dixisset. Hoc magisterium requirit divitias ad habendum potestatem faciendi: neque Avicenna dixisset: Non pertinet hoc magisterium nisi ad reges & altiores & repletos divitijs: quia hoc magisterium est sumptuosum. Ergò qui non habet divitias, quomodo operabitur? Hactenus philosophi. Hisce philosophorum dictis quid clarius dici potest: quid apertius: quid verius, & in natura firmitus? Pudeat ergò statuere, quòd materia lapidis sit vilis, & illam habeant tam pauperes, quàm divites. Sapientis est rem priùs cognoscere, antequam eandem profiteatur; at imprudentis & impudentis, ignaris obtrudere, quod est falsum, absurdum & phantasticum. Nam qui alios vult docere, ipse debet esse sciens rerum illarum, quas docere vult: Cum autem nihil sciat horum, quæ literis profiteatur, ecquæ perversitas, quæ vè insolentia, ob id ipsum se philosophum constituit, propter quod me innoxium tollat? hoc est propter quod ignaris obtrudat, me esse deceptorem, quia jubeo quærere lapidem philosophorum in Sole & Mercurio? Rerum imperitis rorem majalem & hujusmodi fanatica quidem faciliè persuadebis; at si id ipsum tétares persuadere nature perito, aquilam volare doceres. Novit enim verus philosophus, unumquodque generatum ordinarium provenire à suo simili. Hoc principium, quia vili aut nihili pendisti, rorem majalem sirivisti. Quare faciliè tibi credo, quod in literis ad nobilè de N. N. scripsisti, nempe te nescire modum cõficiendi lapidis philosophici. Cùm enim materiam ignores, theoriam & praxin minuscies. Nam qui illud, quod ante pedes est, nò videt, quomodo ergò videret, quod procul à se remotum distat? Ignorantia principij circa rem quilibet efficit ut & cetera*

tera ad idē principiū respicientia similiter ignorentur: quia non potest sciri finis, cujus ignoratur principiū. Nam hæc ambo mutuā conspiratione cōi-
nentur, & unum ab altero jure naturali dependet. Si ergo artem ignoras,
ex quo igitur fundamento, quibusque causis & rationibus potes affirma-
re, quòd aqua seu ros majalis sit vera lapidis philosophorum materia? Ab-
surdum enim est, statuere materiam, & non prius scire causas firmas & im-
mobiles, quare sit vera materia? Absurdum item, velle docere alium, cum
sis ipse harum rerum imperitus, rudis ignarusque. Ad scholam, discere meli-
ora, ab errore tuo desiste, crede veritati, repudia falsitatem: Velle enim
alios docere ut componant lapidem philosophorum ex eo, quod est nul-
lius pretij, & formam auri non representat, deliramentum est, & demen-
tia nullò helleborisimò, aut antimonialisimò purganda. *Quenam dementia*
(inquit Flamellus) *tenet operantū animos in hac arte, ut aliā viā, quam ipsa*
natura procedere velit; istam redarguere, vel superare conantes, quam vix ullā pos-
sunt industria imitari: Deus per ipsam nobis viā rectam demonstrat. O quā longē
lateq; sese extendunt hæc philosophi verba, quamq; aurea sunt pro sciendo
toto arcano lapidis philosophici, sed filijs doctrinæ, non tibi impostori; ad
minimum tamē inde veram lapidis philosophorum materiam cognoscere
debuisses. Lieet enim philosophi interdum scribant, vili pretiō hanc artem
perfici posse, scias tamen id saltem fieri ad seducendum indignos, quem-
admodum verē monemur in Turba, his elaris verbis: Sapientes, cum in hac
arte dixerunt, quòd natura sit vilis & parvā vendatur, fecere vulgus errare. Rectē.
Interim tamen philosophi etiam non mentiantur. Est enim natura, hoc est
prima materia, vel semen lapidis re-verā res vilis respectu corporis, è quo
proximè venit, & simul etiam pretiosa respectu finis illius. Unde porro
Turba: *Dixerunt etiam, naturam suam naturis omnibus esse pretiosorem; & etiam*
hoc dicto multos fefellerunt, & tamen verum dixerunt, quatenus rectē intelligantur.
Exsi ergo materiam lapidis philosophorum ostēdat quisque homo à prin-
cipijs naturalibus in seipso; ipsam tamen materiam ex qua lapis philoso-
phorum componitur, realiter possidere, adeòque ipsum lapidem proprijs
sumptibus facere, non est in cujusvis potestate. Et quidem profectò, si res-
ceset rore majali, aliā vè materiā extra regnum minerale metallicum posi-
tā, & sic consequenter vili pretiō peragenda, prout fanatici putant, ipse
jam pridem opus elaborāssem, nec opus habuissem me ulli mortalium de-
togere. Ego quidem scientiam habeo lapidis philosophorum verissimā,
novit etiam ille, qui novit omnia, nihil mihi fore potius, quā lapidem
philosophorum ipsis manibus elaborare, & cum Diogene sub dolio deli-
tescere,

tescere, tantòque donò in tacito & piè gaudenti sinu frui ad nominis
gloriam, & proximi egeni subsidium: sed quia ipse medijs ad hoc opus per-
ficiendum requisitis destituor, Patronum tantò naturę donò dignum, quæ-
rere cogor cum quo nihil malim, quàm hoc opus elaborare. Scripsisti, mihi
omnia requisita ad perficiendum lapidem philosophorum cum vitæ neces-
sarijs oblata esse; me verò occasionem renuisse, & prætendisse, artem meam
esse tantùm theoreticam, non practicam, sed mentiris nebulo; Nihil enim
aliud volo, nihil aliud intendo, quàm aliquem virum pium & constan-
tem invenire, qui habeat media sufficientia ad hoc opus elaborandum,
cuique sit firmum propositum, praxin non modò strenuè aggredi, verùm
etiam perseveranter ad verum philosophorum finem continuare: id enim
maximè in vtriusque nostrum utilitatem cederet. Sed hæc in transcurso, ad
rem. Suprà citata sunt multa dicta philosophorum, quibus probatur, opi-
nionem tuam de vili pretio materiæ lapidis philosophorum esse falsam,
imò falsissimam; vide jam an illorum dictorum contextus velint, quòd
materia lapidis philosophorum sit tam apud pauperes, quàm apud divites?
Qui ergò ex mala intelligentia sibi persuadet, materiam lapidis philoso-
phorum esse vilem, ubique reperibilem, & tam apud pauperes, quàm apud
divites, affirmamus, eum totò cælò errare. Omnes enim quotquot unquā
lapidem philosophorum perfecere, fuerunt divites, nusquam autem &
nunquam legitur, quòd lapidem philosophorum ad convertenda metalla
in aurum, perfecit pauper, hujus testes mihi sunt omnes philosophi, è
quorum numero jam sufficiant sequentes duo fide dignissimi: Philoso-
phus in Tractatu de sulphure: *Omnes quidem scribunt, quod res sit vilis. Verum
quidem est: sed adjungendum fuit, SCIENTIBUS. Sciens & inter stercora illam cog-
noscit, & ignorans etiam in auro illam esse, non credit.* Thomas Nortonius etiā in-
dubitatus in hac arte philosophus: *Hoc opus nutriti debet pretiosis alimentis; ideo
omnes pauperes abstineant: Nam hoc opus est pro divitibus tantum: confidite mihi vos
pauperes quotquot estis: ipse enim sum testis, quod ita esse, verum, comperitis.* Hæte-
nùs. Plures adducerem testes philosophos, verùm quid opus? Ex his enim
& suprà allegatis palàm evincitur, falsissimum esse, quòd materia lapidis
philosophorum sit aqua seu ros majalis, & sic consequenter res vilis, ubi-
que reperibilis, & tam apud pauperes realiter, quàm apud divites. Non re-
peritur rosa sine spinis, nec obtineretur victoria sine pugna. Præclarum præ-
claris indiget medijs. Magnum non est in parvo, sed omne magnum est in
majori. Et hoc est maximè rationabile. Quod enim fortissimas actiones
edere debet, id à fortissima causa educi, necessum est, ut antea diximus:
quia

quia valentissimum quodque sit à valentissima causa. Ecce impostor, dementiâ te solvo, nec irretio te verborum involucris, sed per claras & evidentes naturæ & philosophorum rationes probo, quod materia lapidis philosophorum non sit res vilis, sed pretiosa. Hôc autem verbô nemo deterreatur à proposito: Licet enim ad hoc opus lapidis philosophorum complendum media requirantur sufficientia, nihilominus tamen sumptus esse vilissimos, patebit apertè cùm totam rē per causas naturæ determinatas, certas ac evidentes, atque per clarum naturæ & philosophorum consensum fundamentaliter ostendero. Verū quidem est, sumptus simul esse magnos, ac simul etiam vilissimos, sed suis quodque respectibus, quodvis in sua expositione florescit & admirabiliter elucescit. Quare autem sumptus sint viles, tribus ostenditur causis. *Prima est*, ob summam lapidis dignitatem & excellentiam: Cùm enim sit medicina omnium medicinarum princeps & universalis, utique omnes morbos & langviores curat, hominem in sanitate retinet, humores peccantes rectificat, totumq; corpus humanum in sanitatis temperamento floridum conservat, humidum radicale auget, & debilitatum in pristinum vigorem restituit. Ecce, hâc ratione sumptus sunt viles. Ad quid enim nobis omnes divitiæ mundi, si corpore nō sumus sano? Was ist auff Erden bessers / als einen gesunden Leib haben? Was hilfft gross Welt und Gut / grosse Gewalt / Herschafft / ja aller Welt Reichthumb / wann nicht ein gesunder Leib da ist. *Altera causa*, quia lapis philosophorū è rore majali nostro, seu è lacte virginali nostro rectè præparatus etiam omnibus metallis imperfectioribus medetur, eaq; omnia in aurum optimum convertit, idque in abundantia summa, admiranda atque stupenda. Ecce, hæc altera causa etiam satis ostendit, sumptus esse viles: quia lapis perfectus autorem suū non solum præstat ab omnibus sumptibus indemnem, sed etiam auctori suo sumptus penè infinitè refundit, adeòque artificem ad opus aggrediendum ingenter allicit & movet ob ingentem utilitatem, quæ inde resultat & redundat. Causam tertiam huc ponere, verat Ratio. Inter revelandum natura & philosophi clarè testabuntur, quod absque hujus loci cognitione absoluta, nemo sit in hac arte philosophus; nec philosophus esse possit, etiamsi millies atque iterum millies stentoreâ voce clamitet, se artem scire. Nam certè hic est totius operis caput, & nodus, qui hactenus tot mille homines etiam subtilissimos in errore constrictos tenuit, & adhuc tenebit, nisi singulari revelatione divinâ alicui contingat hunc locum scire, vel per secretam doctoris fidelis demonstrationē è claro & immoto naturæ ac philosophorum consensu discere. Hic obiter

H

inci-

incidit quæstio: philosophi passim in suis scriptis nos monent atque hortantur, ut ad cōsequendam hanc artem, imitemur naturam: cū autem oporteat atque necessum sit, entia nostra physica esse hyperphysica priusquam apta nata sint ad tingenda metalla, quæritur, an in hoc operationis passu imitemur naturam, vel non? Resp. naturā imitamur, & non imitamur. Naturam imitamur, quia nō facimus novam naturam, sed tantū illud, quod natura propter accidens plusquamperficere non potuit à minimis per media ad finem summæ perfectionis philosophorum (quæ est hyperphysica), decoquimus & perficimus, sicut ipsa facit natura in terræ visceribus per sulphur naturæ decoctione diurnā, sed multò minori tēpore propter multò majorem ignem philosophicum. naturam non imitamur: quia subiecta nostra arte philosophicā jam ad gradum naturæ deducta facimus adhuc præstantiora, quā natura fecit, adeoque ex opere naturæ perfectio effici-mus plusquamperfectum; & sic per consequens naturam transcendimus: sed id necessariò: Quamvis enim subiecta nostra sint perfecta in gradu naturæ, sunt tamen adhuc cruda & imperfecta respectu gradus philosophorum. Hinc Gebert ita rectè dicit: *Non ergò in his possibile est, naturaliter naturam sequi, sed per nostrū artificium naturale.* Hic facere non possum, quin recenseam, mihi occurrisse non semel viros, qui in intelligēdis philosophorū libris videri volebant acutissimi ac planè lyncei; nequaquā autem crediderunt, tincturā philosophorum latere in Mercurio & Sole vulgaribus, & tamen metallum facere volebant, saltem seducti hōc verbò: *Mercurius noster nō est Mercurius vulgi, aurum nostrum non est aurum vulgi: argentum nostrum non est argentū vulgi;* nō cōsiderantes miseri philosophastri, quòd, antequā materia physica mereatur appellari hyperphysica, necessariò sit opus preparatione & naturarū mutatione, quòdque hæc naturarum mutatio necessariò fieri nequeat, nisi arte incipiamus immēdiatè ibidem, *ubi natura desivit, in metallicis videlicet corā oculis nostris perfectis corporibus,* uti rectè tradit philosophus in duodecim Tractatibus: non cōsiderantes inquam, quòd etiam hæc incœptio à materia physica ad materiam hyperphysicam nobis apertè commēdetur à philosophis, quoties in hunc & similem sensum loquuntur: *Corpora vulgaria per naturam solam in mineris absoluta, sunt mortua ut imperfecta perficere nequeant: VERUM, si per artem ad decuplam, vigecuplam, trigecuplam, quadrigecuplam, centuplam, millecuplam &c. sua perfectionis simplicis multiplicationem adducantur, eatenus tingunt in infinitum: tū demum enim penetrantia, ingredientia, tingentia, plusquamperfecta, vivaque facta sunt respectu vulgarium.*

Ex his ergò philosophorum verbis rectè concludimus, aurū illud, quò corpora metallorū imperfectiora, & argentum vivum vulgi transformamus in aurū, non esse ampliùs aurum vulgī, sed lapideum seu aurum philosophorū: pro-

propterea, quod jam de sua perfectione vulgari deductum est ad naturam planè hyperphysicam; quia interitus prioris substantiæ est ortus alterius & omnium accidentium priorum mutatio.

Quoniam item generatio unius est destructio alterius, necessariò aurū ita in gradibus suis exaltatum propriè dicitur aurū corruptum seu destructum secundum totum: quia non ampliùs in simplicem naturæ viâ, ex qua artis nostræ ductu excessit, redire potest. Verbi gratiâ: Quemadmodum ex ovo fit pullus, & omnia ovi in pullum mutantur, omnemq; potentiâ amittunt, quâ regressus fiat in ovum, quod antea fuit: Ità quoque totum hoc in totū illud mutatur; ac proinde regressus & resolutio ad proxima principia non datur: A privatione enim ad habitum non datur regressus naturaliter.

Hic tamen pro clausula notandum, quod hæc auri destructio non sit destructio vulgi, vel sophistica; illa enim tendit ad mortem, nostra verò ad vitam triumphantem. Hinc etiam destructio nostra non est destructio in deterius, ut sophistica; sed potiùs dici debet reductio, restitutioq; in melius. Qui hanc destructionem novit, is jam totum arcanum novit absq; ullo defectu, juxta illud philosophi: *Qui aurum scit destruere, ita ut in aurum non ampliùs redire possit, is ad maximum arcanum pervenit.*

Qualiter autem hæc auri destructio in vitam triumphantem compleatur, potuissèm hùc quàm facillimè ac quidem per brevibus verbis præscripsisse, nisi me à loquela terruissent illi, ante quorum oculos non est timor Domini, neque tacendi donum.

Multi hic errant etiam in materia debita philosophicè laborantes. Error autem illorum singularis in eo est, quod, cùm laborum simplicitatem vident, statim judicant, artem esse falsam, & non credunt finem bonum ex ea operandi simplicitate evenire posse; & ita per consequens opus bene cœptum non prosequuntur ad finem philosophorum debitum, sed ibi dimittunt, ubi maximè pergendum erat; non considerantes fungi homines tritum illud philosophorum: *Quòd quid simplicius, eò melius: neque hoc, Bonum, est simplex & verum: neque illud, Bonum est unum & simplex, mendacium verò varium & multiplex: neque istud philosophi in duodecim Tractatibus: Nolite vobis res adeò subtiles imaginari, de quibus natura nil scit, sed manete, manete inquam in via natura simplici, quia in simplicitate rem citius palpare, quàm eandem in subtilitate videre poteritis.* Hæc dicta philosophorum operationis simplicitatem probantia, satis clara sunt, nec interpretatione ullâ indigent. Qui ergò ex operationis simplicitate bonum euentum non credit, is à Nicolao Flamello vero in hac arte philosopho responsum ferat hæc: *Quenam dementia tenet operantùm animos in hac arte, ut aliâ viâ, quàm ipsa natura procedere velint; istam redarguere vel superare conantes, quàm vix ullâ possunt industria imitari.* DEUS per ipsam nobis viam rectam demonstrat, utpote simplici-

cem & continuam decoctionem. Rectè, ac quidem secundum ipsissimam naturam, quæ opera sua cōtinuat diem & noctem in una linea operationis usque ad rei nascendæ complēmētum. Sānus enim intellēctus capit, non posset imperfeō fieri perfectum, neq; ex perfeō plusquam perfectum, nisi sit materiæ subjēctæ longissima passio: quia nihil potest perfici, nedum plusquā perfici, nisi patiatur diu. Testatur hoc philosophus in Tractatu de Sulphure his claris verbis: *Sulphur nostrum non potest hinc exire, nisi longissimo tempore, & cum grauisimo labore.* Optimè: Qui enim hōc labore lassatur, non est philosophus naturalis, quia vult metere ante messem. Etiam optima longi temporis indigent, non tam artis, quā laboris. His benè consideratis, comperietur, quod erroris culpa non arti, nec mihi revelatori, sed artificis incōstantiæ imputandā sit. Qui enim manet in opere constans, is nō potest non sui voti exadere compos. quia ex debita causa, non nisi debitus effectus evenit. Operis enim nostri perfectio requirit suum tempus debitum & sufficiens sicuti quævis generabilia, quodvis pro suo modo. Omnis namque actio naturalis suum habet modum, & tempus determinatum in quo majori vel minori spacio terminatur. Ad hæc tria necessaria sunt: *patientia, mora, & instrumentorum aptatio*, uti rectè loquitur Geber. Nec quicquam est in hac arte difficile: quia nihil agitur manibus: Natura operatur omnia, nos tantum subministramus materiam in eadem forma & substantia; prout natura fecit. Sic natura & ars sese juvant, sibi que subseruiunt invicem. Drumb sager auch der fromme Graff Bernhardus im andern Theil seines Büchliens also: *Dan es ist gang klar vnd offenbar, daß Kunst nichts darzu thut/noch von Form/vō Materien/noch von Krafft/ sondern sie hilfft nur allein dē/das da ist/vnd doch nicht gemacht ist.* Et hoc affirmant omnes philosophi, hōc sensu: *Natura seipsā coagulat, seipsā solvit, seipsam purgat, seipsam digerit, seipsam perficit, seipsā plusquā perficit, seipsam tingit & colorat occultè & manifestè, seipsam virtute ac fortitudine sulphuris nostri congelat & indurat, & in summa omnia per se operatur, quacunq; ad totius operis complementū exiguntur.* Hinc Geber: *Natura ipsa per se agit, non nos: Nos verò administratores illius sumus.* Hęc omnia, si benè considerentur, patebit, artē nostram esse omniū naturalissimam. Hinc ergo verus philosophus non operatur casualiter seu in eventū incertum, sed quia res per causas cognoscit & intuetur, certō scit & prænovit, tales & non alios effectus secururos, si tales causæ ponantur. Philosophantibus enim (inquit bonus Trevisanus in epistola ad Thomam de Bononia) *inest firma discretionis meditatio, ut operis, quod fieri debeat, perfectio ad extremum commodè perducatur.* Erroris nempe contingentia evenit ad opus accedere volentibus, omisā & neglectā

gloriam mentalis practica iudicio, quam theoria in animo operatur priusquam ad opus
 conficiendum operationes accedant: Nam opus sequitur naturam, & non contrā. Qui
 ergo vult quicquam efficere, animum disponat, ut rerum naturas & eventus intelli-
 gat; postea verò tunc manus ad operandum emittat: quoniam experimentum fallax
 est, cuius notitia non preceserit. Rectè. Etenim ex naturæ & philosophorum
 consensu vel dissensu certò scitur & cognoscitur, utrùm dictum, quod
 viam ad materiam; vel artem ipsam monstrare debet; sit genuinum
 vel apocryphum, verum aut falsum. Est enim natura veluti mensura seu
 cynosura; ad quam dicta philosophorum vel materiam, vel artem ipsam
 continentia mensurantur, & ceu ad lapidem lydium probantur, ut sic pro-
 deat in lucem ipsa veritas clara, simplex, & cuius homini sano statim cog-
 nita & plausibilis. Nam idè nobis naturæ sequela tam jugiter & frequen-
 ter commendatur à philosophis: nisi enim naturam sequamur, semper in-
 certi vagamur, & nescimus super quid intentionem nostram fundare de-
 beamus. Ad exemplum: Materia lapidis philosophorum ante omnium o-
 culòs versatur ratione naturæ à suis operibus in generatione rerum ordi-
 naria, ac etiam satis hinc inde à philosophis describitur, imò expressè, &
 sæpissimè per individuum nominatur; & sic nobis quasi in manus porri-
 gitur, verum utrum sit; impossibile tamen est; certò ac indubitato scire,
 utrùm sit materia lapidis philosophorum vera, propria & immediata, nisi
 id revelètur alicui; aut cognoscatur per clarum naturæ & philosophorum
 consensum. Atque sic consequenter iudicandum est de toto philosophorū
 arcano usque ad ejus cognitionem plenariam. Ich hette auch nicht gewußt/
 daß die wahre tinctura philosophorum in Mercurio & Sole vulgi stecke/
 wann ich solches nicht è naturæ & philosophorū consensu klährlich gesehen
 vnd befunden hette. Non dicimus tamen (inquit philosophus in Tractatu de
 sulphure) Mercurium philosophorum commune quid esse, sed dicimus de materia
 ex qua philosophi Sulphur & Mercurium suum creant: quoniam Mercurius philoso-
 phorum non habetur per se super terram; sed ex Sulphure & Mercurio conjunctis e-
 ducitur arte & operatione; non prodit in lucem; nudus enim est; sed à natura miris
 modis involutus: Sed ut adhuc melius contempere possis; audi qua differentia sit inter
 Mercurium nostrum & Mercurium vulgi: Mercurius vulgi non solvit aurum ut ab illo
 non separatur: Mercurius verò noster vivus solvit aurum & non separatur ab illo in
 æternum. Quis jam hinc non videt congelationem, quæ aliàs testimonijs
 philosophorum propemodum infinitis ostendi potest? Sed hanc potesta-
 tem congelandi Mercurius accepit à sulphure acetoso suæ propriæ naturæ.
 Audi quid porro idem philosophus in Tractatu de sulphure dicat: Ex his

- igitur circumstantijs considerare poteris, quomodo differant inter se mercurius vulgus mercurio vivo philosophorū. Si adhuc non intelligis, noli expectare, nullus mortalium dabit clariora sicut hic diximus. Sed de virtute mercurij philosophorū: Talis virtus est mercurius vivus philosophorū, quod & per se sufficit & tibi & sibi absq; omni additione rei extraneae, solā decoctione naturali solvitur & congelatur: sed philosophi propter abbreviationem addunt illi sulphur suum benè digestū & maturum & sic operantur. Haec tenus verus ille philosophus. Potuissimus quidē citare scripta philosophorum sermonē nostrum adhuc magis confirmantia, sed quoniā sermo noster est clarus, majori comprobatione nō indiget, quid sit sulphur & mercurius noster acetosus, is intelliget, qui in philosophorū scriptis versatus est. Naturę & philosophorū consensus monstrat omnia; dissensus verò destruit & obscurat. Quod igitur tam pauci ad artis metam & apicem pertingunt, hoc fit, quia stramen pro tritico, aquam, rorem majalē & hujusmodi impossibilia, & naturę cōtraria seminant; aut quod aliqui in vera materia incipiūt & desinunt: Hi quaerunt artem difficilem, optima rejicientes pessimā deminant.
- ¶** Hinc oriuntur errores, & merito. Nam incedere viā alienā, & non sicuti natura praescribit, vanitas est, & manifesta impensarū perditio. Quicunq; ergo hanc artem per invariabiles naturę & philosophorū leges à me sibi revelatā habet, agat deo gratias infinitas; nā certē magnus est, ac felici sydere natus. Pro tanto naturę beneficio deo & praeceptorī suo non potest æquivalens reddi: quoniam qui habet hoc arcanum cōpletum, ad finem diuitiarū pervenit, & factus est arcanorū monarcha, non tam ex eo, quod habet potestatem convertēdi omnia imperfectiora metalla in aurum, quā quod scriptum & alios potest curare, & ab omni corporis ægritudine liberare, inq; eo sanitatis gradu conservare usq; ad ultimum à deo praestitutum vitę terminum. Verū nimis euagamur; id aurē à nobis idē factū est, ut non solum nos ab injusta malorum diffamatione vindicaremus, & hisce contra calūniatores nostrā tueremur innocentiam, sed etiam ad veram & legitimā artem, quam ipsa natura & veteres philosophi praescribunt denuō dignos invitarem.
- Salomon spricht: Der Mund der Gottlosen scheinet böses/ aber das Herz dess Gerechten dichtet was zu Antwortē ist. Vnd das hab ich nothwendig auch thun müssen: Dan dieweil ich Unschuldig bin/ vnd keinen Menschen betrogen habe/ mußte ich mir ja selbst grausam vnd tyrannisch sein/wan ich meine Ehr nicht verthädigte gegen die Eingenmäuler. Ich hette gern ingezogener geschriebe/hab aber also offenbahrlisch schreiben müssen/will mich aber hiemit für Gott vnd allen seinen lieben Heyligen Engeln bezeugt haben/das ich dessen keine Verschach bin/dan was ich gethan / selb hab ich thun müssen zu Verthädigung vnd Rettung meiner Ehren/damit meine Unschuld an tag komme / vnd offenbahr werde. Dan auß dieser meiner Apologia sehen numehr Gottes vnd Warheitsliebende Leuth/ das mein Univerfal auff kein falsch phibistich

phiffisch geschwän/sondern einig vnd allein auf die Heilige verfähbare Natur
vnd wahre philosophos fundiret vnd gegründet ist; deine Processse aber nur
unsinnige Sachen sind ohn einig beständig Fundament vnd gewisse Verwen-
sung. Digresit igitur longius punctum illum quem aduersa pars iterum
contra veritatē obiecit. decidamus. Dicit enim ignaris falsò, opus philoso-
phorum non indigere longò tēpore, sed brevi admodum temporis spatiò
posse compleri. In hoc inquam puncto spermologum istum etiam falli cō-
vincamus, ut iterum omnibus palàm innotescat, quàm nebulonis istius a-
nimus ac sensus perpetuà caligine obducti non nisi pura mendacia depromere
possunt. Dictat recta ratio, & notū est ex anterioribus philosophorū
dictis in natura fundatissimis, & nunc porrò constabit, optima longi tem-
poris indigere. Hoc verum esse, testantur aperte philosophi sequentes: Ar-
noldus in Rosario: *Sis longus in extractione tinctura.* Idē ibidē: *Scias quod hoc
opus sit longissimum; patientia ergo & mora sunt necessaria in nostro magisterio:* phi-
losophus in Tractatu de sulphure: *Sulphur philosophorum non potest hinc exire,
nisi longissimò tēpore & cum grauisimo labore.* Isaacus Hollandus: *Ad hoc opus la-
pidis philosophorū requiruntur anni duo omni artista novo; artificii verò sagaci sufficit
annus unus.* Plura daremus exēpla, sed à pluribus abstinemus, hæc tria si con-
sideres, cōperies, quàm à vero sit alienum, quando ignaris & rerū imperitijs
persuades, opus lapidis philosophorū perfici tēpore brevi. Quid nō habes
quò mihi cōtradicās; non enim produco testes huius artis ignaros vti tu, sed
tales, qui sunt huius artis antistites & veri. Omnes etiā sani intelligunt, ad la-
pidem seu universale philosophorū consequendum, labore opus esse diu-
tinò, non brevī. Nam haurire nostrum multiplicans ē venis nostris abditis,
laboris est lōgissimi. Qui hōc labore fatigatus, errabit semper. Huius audi
non diserta, sed fortia. Clangor: *Multi moderni laborantes etiam philosophicè, de-
cepti sunt; quia opus dimiserunt, vbi incipiendum erat.* Lullius: *Idē sunt delusi artista
moderni; quia credunt esse ad finem, quando deberent incipere.* Philosophus in Tra-
ctatu de sulphure: *Aliqui incipiunt & desinunt, quod ex illorum inconstancia evenit.*
Idem ibidem: *Quicquid in hac arte est notabile in preparatione, omittitur à multis:
Sulphure enim acuitur Mercurius noster; aliàs non prodest: princeps sine populo miser.*
Verum quid ē esse non inficiamur, quòd opus lapidis Philosophorum satis
longū tempus exigit; verū quid hoc ad cōparationē naturæ in terræ mī-
neris? Nos super terrā in anno uno perficimus, quod natura in terræ visceri-
bus vix in mille annis perficere potest, teste Gebrō, his verbis: *Quod non potest
natura perficere in maximo tēporis spatio, id in brevi per artificium nostrum implemus:
quoniam artificium in multis natura defectum complet.* Vides jam erro vbi lateat
error? Parce ergò mihi, & te ipsum erroris accusa; vel potiùs illum, qui
te mendacijs suis ad suas imposturas abduxit. Nullus hæc considerat:

non

non ergò mirum, quòd tam rarus sit phoenix in tertia, *lapis philosophorum*? Et licet aliqui sint, qui considerent, nolunt tamè sustinere labores & sumptus. Hi ergò sunt de quibus loquitur Geber in sua summa capite quintò, hòc modò: *Licet quidam artem ipsam affirmant, & secundum rationè ipsam investigent, tamen ad operis experientiam non perveniunt propter dispendiorum avaritiam.* Item de quibus Mundus in Codice veritatis, his verbis: *Sunt quidam investigatores, qui licet inveniant applicationes, nolunt tamen labores sustinere, quia simul & sumptus fiunt.* Quid nunc ais impostor maledice? Nonne philosophi ipsi ubique me excusant & ab omni erroris culpa defendunt? nonne hisce suis claris dictis causam exprimunt, quare nemo perfecit opus? Quid ergo canis sine causa aut discrimine latras? Potius ego causam haberem latrandi: quia video te furem & impostorem. Quid ego possum, si quis non habet media ad opus prosequendum usque ad verum philosophorum finem? quid ego possum, quando tu, vel tui ordinis impostores bonam intentionem vestris imposturis impeditis? quid ego possum, quando alius à te vult decipi? quid ego possum, quando quis relinquit veritatem, & ad impostores transit? quid ego possum, quando quis incipit & propter laboris simplicitatem desinit? quid ego possum, quando quis longos labores defugit? Solche Herrn wollten wol gern mit beyden Händen in Gotsack greiffen/ aber keine Arbeit vnd Kösten darzu thun: das were mir wol eine herliche Sache/wan es also geraten wolte; es ist aber welt gefährlet. Dij bona sua laboribus vendunt, non votis & otio. Iason non ita facile sibi conquisivit vellus aureum, sed longum iter fecit antequam illud consequi potuerit. Sis ergò longus & patiens in labore, speraque te adepturum OMNIA.

Spes alit agricolas, spes sulcis credit aratri

Semina, qua magnò sænore reddat ager.

Artem ego revelare possum veram, non sumptus dare. Si quis ergò dicit, me esse deceptorè, huic ego hisce liberè & intrepidè respòsum volo, quòd mentiatur in gulam suam sicuti homo scelestus: quia expressa natura atq; expressi philosophi me in hoc ipsa solis luce clariùs defendunt. Et si quis ex meis discipulis dicit, ille mihi facit injurià coràm DEO & sanctis ejus Angelis, & perjurus atque perfidus sit contra suam ipsius Confessionem, juramentò, manu atque sigillò firmatam. Darumb kan ich das Wort vmbtehren vnd sagen: Du hast mich betrogen / weil du deiner Zusag vnd Verheissung mit Hand vnd Sigill vndeinem thewren Eynd bekräftigt nicht bist nachkommen: Vnd diß sage ich dir zur Warnung / wo du dein Wort / Sigill vnd Eynd nicht wirst halten / wil ich dein Hand vnd Sigill (welche ich entwe-

entweder in ipſo originali, oder in copia ad ipſum originale coram magiſtratu collationata & of verwarltſch habe) mit Nahmen/ Zunahmen/ Seem und Orth für der ganzen Welt proclamiren, damit dein Meinand für jedermannlich kund und offenbahr werde/ was du alſdan für Ehr und ſonſt davon tragen würdeſt/ magſtu gewahr werden. Dann eben darumb / weil du dein Wort mit Hand und Sigill und einem hohen Eyd befeſtiget / ſowol tu tenendo ſilentio perpetuo, als auch ſonſten/ nicht gehalten haſt / bin ich in Verdacht / als hette ich dich betrogen/ da ich doch für Gott und allen ſeinen liebenheyligen Engeln unſchuldig bin. Sed hæc iterum oblique, redeamus unde divertimus: Mille poſſunt eſſe, qui artem quærent & ſcire deſiderant, at ferè omnes putant, opus fieri tempore brevi, & pretiò vili. Die Unweyſen meinen / es ſey nur ſo umh ein Paar Rechenpfennig zuthun. Alij etiam artem ſciant, tempus tamen & labores deſugiant, nec opus, quod in cœperunt, integrant, uti rectè loquitur Geber. *Maximas ergo nugæ agit, qui mihi imputat, quod ipſe negligit.* Si quis enim opus omnibus numeris non abſolvit, per ſe & abſque ulteriori controverſia clarum evadit, errorem non arti, ſed artifice ipſi maximè impurandum eſſe. quod omnis homo rationis compos mecum fateri cogitur. Ratio: quia inceptio non eſt perfectio, nec perfectio eſt plusquamperfectio, ſed eſt tantum habilitatio ad ſuſcipiendam perfectionem, & perfectio eſt tantum habilitatio ad ſuſcipiendam plusquamperfectioem. Hoc ſiquis conſiderat, errorem non ab arte, ſed ab artifice manâſſe fatebitur. Dixi, & hic renovo, artem me revelare poſſe rectè & perfectè, non ſumptus dare. Quòd ſi enim ipſe habuiſſem ad hoc opus elaborandum ſumptus ſufficientes, nec tibi nec mundo me revelâſſem unquam; ſed ipſe opus abſolvifſem, eòque in tacito & piè gaudenti ſinu uſus fuiſſem ad laudem DEI, mei ſuſtentionem & proximi egeni ſubſidium. Revelationem meam quod attinet, de illa nemo vir bonus & veritatis amans conqueri poterit, nec etiam inimicus meus, modò pectus ſuū rectæ Rationi aperire velit, & non mentiri adverſus naturæ & philoſophorum veritatem. Non poſſum aliquem in hac arte lapidis philoſophorū fallere, etiamſi vellem: Quia non ego ſum qui loquor, ſed ipſa natura & ipſi philoſophi per me loquuntur; horum autem conſenſus nihil ſcit, niſi verum loqui. Quòd ergò revelatio mea ſit vera; pura & ab omni fraude caſta, ex hoc conſenſu jam ultrò & ſponte ſequitur; idque tam reſpectu naturæ quàm philoſophorum. Reſpectu naturæ: quia ars, (teſte totâ philoſophorum turbâ) imitatur naturam, & ipſam naturam habet ſibi comitem, ducem & lucem ad omnem hujus artis veritatē. Cùm enim natura ſit vera ratio-

ratione sui Conditoris qui fecit naturam, cuique natura in rerum generatione subordinata est, utique natura vera monstrat. Falsum enim produci à vero, est impossibile: quia non verum à falso, sed verum à vero producit. Respectu philosophorum revelatio mea iterum est vera, pura & ab omni fraude casta. Ratio, quia philosophi omnia sua dicta, quæ vel materiam, vel artem ipsam continent, ad naturam formarunt, & sic necessario naturam imitantur, atque ut nos eorum posterii idem faciamus, passim in suis libris & monent, & hortantur & volunt; imò jubent ut sua dicta ad naturam ejusque possibilitatem metiamur, ut sic ex tali commensuratione seu collatione eluceat ipsa veritas lucens, clara & infallibilis. Hinc cum à natura hominibus inditum sit ut ratione uti & facillimè, quæ cum natura conveniunt, intelligere possunt, absurdum & rationi non consentaneum est, me alicui fucum facere posse, etiam si vellem: quia natura sensui & intellectui est propinquior, quàm quicquam aliud, quod naturam non sequitur. Quò autem quid sensui est propinquius, eò cognitu & intellectu est facilius. Quod igitur superest operæ, artem à me scienti peragendum incumbit, ut opere omnibus numeris absolutò, quisque ab utraque parte, quod suum est, fecerit; sic uterque laudem merebitur, nec alter de altero conquerendi causam habebit. Quò ergò me damnasti crimine immeritò, eòdem ego te còdemno crimine meritò. *Daß du auch ferner sürgibst/du habest ein Particular auß dem spiritu Veneris & Martis/welches jährlich vber alle Königen mehr als vierzehnhundert Reichthalere einbringen könne /selbst ist (mit reuerenz) auch erlogen: wiste Arnoldo in Rosario, hóc clarò sensu: Omnis ars nō valet, nisi prahabuit à naturā, quam sequatur. Idem ibidem: Omnes extra naturā operantes, deceptores sunt, & in re non debita operantur. Ecce hæc philosophi verba declarant apertè, quòd Particulare tuum sit falsum & mendax: quia nō habet naturam, quam sequatur; adedque finis ejus bonus sciri nequit per causam naturæ certam ac determinatam. Universale verò per necessarias & immobiles rationes naturæ probatur. Welches aber in deinem Particulari nicht geschehen kann: Drumb saget auch Bernhardus Trevisanus, daß der Swia von 14000 Reichthalern erlogen sey/mit diesen Worten: Illi aures ne prabeas, qui dixerit, aliam esse tincturam quàm nostram, quæ sit allatura ulli lucrum. Merck auch auff wann er also spricht: veritas non potest in pluribus, sed in uno tantum consistere. Der philosophus in Tractatu de Sulphure ist auch ein Mann dem wol zuglauben / drumb merck ihn auch wol was er will mit diesen Worten: Vnica est operatio, extra quam non est alia, quæ vera sit. Dis ist der wst/nur merck auch den andern/welcher also laut: Facilius est ipsum lapidē consicere,*

*tere, quàm Particulare aliquod, etiam simplicissimum, quod sit utile. Optimè: Nam sicut bonum est facile, sic malum est difficile: quia multivarijs materijs & operationibus est implicatum. Plura darem testimonia è philosophis, sed non est opus, res ad sufficientiam est explanata. Dann diese in der Natur fundirte Sprüche bringen nicht mit/das dein Particular jährlich solchen Reichthum eintragen könne/sondern sie bringen das contrarium mit/das es nicht wahr sey/sonst würdestu dich wol selbst bereichen/und deine Schar, recht ein andern anbietet. Experto crede Roberto, qui perdidicit ista esse vera damno cum magno suo. Quod si ergo dixeris, Particulare tuum imitari naturam, falsum dixeris. Quotiescunque enim philosophi dicunt, Universale suum imitari naturam, toties negant, Particularia facere id ipsum: quia duo contradictoria non possunt esse simul vera; Unum destruit alterum: quia ex duobus contrarijs alterum semper est alterius privatio. Quod si enim Particularia sequerentur naturam, utique essent ipsum opus philosophorum Universale; adeoque ringerent universaliter, & lucrum apportarent (ut opus Universale) magnum & ingens: quia & necessario fierent ex una eademque materia, atque unò eodemque modò, quò sit Universale, quod absurdum & contra philosophos, qui omnes unò conclamatu è naturæ sinu confirmant, unam tantum esse naturam rerum generantem; adeoque unum tantum opus philosophorum universale, & extra illud nullum aliud, quod sit verum. Et hæc mea assertio est philosophorum sequentium: Arnoldus in Rosario: *Lapis est tantum unus in toto mundo.* Lullius: *Non est, nisi una semina.* Idem: *Vnus est lapis, una medicina, una dispositio.* Trevisanus: *Illi aures ne prabeas, qui dixerit, aliam esse tincturam, qua sit allatura lucrum ullum.* Idem: *Veritas nõ potest in pluribus, sed in uno tantum consistere.* Philosophus in Tractatu de Sulphure: *Non est nisi vnica materia in mudo, per quam, & ex qua preparatur lapis philosophorum.* Idem ibidem: *Vnica est res, unica ars, unica operatio, extra quam non est alia, qua vera sit.* Hactenus philosophi. Multis adhuc causis naturæ & philosophorum dictis Particulare tuum refutare possem: sed quia cupio brevitate arctare, quod aliàs diffusum esse potest, me à pluribus dictis philosophorum contineo. Subtili enim arcanorum naturæ indagatori & in philosophis veris exercitato cõspicuum & certum fit ratione inconcusâ & firmâ, lapidem in infinitum tingentem per naturam esse non posse, nisi unicum. Jedoch tingieret ein lapis mehr als der ander/ Einer tingieret dreßsigfältig / einer sechzigfältig / einer hundertfältig / einer thaufensfältig / einer hundertthaufensfältig &c. nämlich nach dem*

er per sulphur philosophorum acetosum fortissimum acuiret vnd geschmet-
 tet worden / inmassen circa finem des vier vnd dreyssigsten experimenti
 Raymundi Lullij dem scharffsinnigen Leser klährlich wird zu verstehen gege-
 ben. Ex datis ergo philosophorum in natura fundatissimis diſtis iterum
 vide & conclude, quàm verum sit tuum Particulare. Dann auß diesen der
 Wahren philosophorum Sprüchen hörestu den rechten Text / der dich vnd
 alle deines gleichen Sophisten mit allen ewren Particularibus zuschanden
 machet. Eben ein solcher Particularist wie du / ist für wenig Jahren einchr-
 lichen Mann auch fürkommen / der selb wolte auch mit diesem spiritu vene-
 ris & Martis alle alte Kessel in Westphalen zu Gold machen / villeich wirstu
 diese Kunst von diesem gelernt haben / dann er Schwur bey seinem höchsten
 End / vnd bey Halsabhawen sehr greulich vnd schrecklich / es brächte jährlich
 ahn Swin über die 14000 Reichshaler: Wann es dir aber geht / wie es je-
 nem guten Herrn mit diesem Verrieger gegangen ist / so wirstu dich seiner
 nicht bedanken. Contra hunc omnium ingratisimum & perfidissimum
 scripsi Apologiam in naturæ & philosophorum consensu aded firmatam
 atque fundatam, ut totus mundus hunc impostorem maledicum ob ejus
 mendacia, quæ in me evomuit, detestaturus, imò & execraturus sit, cum A-
 pologiam legerit: Ipsum etiam, scio, intimis sensibus, (modò illi sensus sine)
 pigebit & pudebit, cùm sibi victo ruborem ab ipsa natura & philosophis
 excuti viderit. Liber diu paratissimus est, & perfidum hunc nomine, cog-
 nomine, patriâ, & vivis coloribus depictum habet, aliudque nihil expe-
 ctat, quàm ut hunc perjurum & perfidum hominẽ etiam in minimo mu-
 tire audierit. Unde si quis aliud magisterium spononderit, quod sit mani-
 festum lucrum apportaturum, quàm nostrum Universale, tu veritatis ama-
 tor illum non auscultas, sed antiquorum philosophorum securum & natu-
 ræ amicum progressum imitares, ita non decipieris, sed ibis viâ tutâ. Parti-
 cularia enim otiosos plus delectant, quàm commodant. Haud quidem im-
 pugnamus, esse Particularia, quæ aurum vel argentum afferant; at si com-
 putentur operarum impendia, patebit in ijs plus laborum & sumptuum,
 quàm lucri. Non autem potest quæstus subsistere, si cum sumptus superant
 & impendia lucrò majora sunt. Ubi enim sumptus fructum superant, ibi
 lucri spes nulla: Unica verò causa est, quia Particularia non habent deter-
 minatas & certas naturæ causas, quas imitentur, & ex quibus demonstrari
 possint, sed tantum in inventione casuali posita sunt, & eorum finis in opi-
 nione. Longè verò aliter sese res habet cum philosophorũ Universalibus. Cum
 enim ubique suas habeat causas naturæ claras, certas, evidentes, & neces-
 sa-

cessarias quare hoc vel illud ita sit, nec aliter esse possit, necessario finis ejus non erit casualis, sed certus, evidens & infallibilis, modò ritè & secundum operis exigentiam procedatur. Atque hinc tam liberè dicit Lullius: *Non credas fili, quòd hoc magisterium per aliquod miraculum fiat, ut fatui putant, imò sit secundum cursum naturæ per artem notam, de qua certam habemus operationem, quæ nobis attulit desiderium per præparationem.* Rectè: Nam omne opus, (teste omni philosophò verò) quod non procedit secundum naturæ cursum seu ordinem, falsum est & contra naturæ possibilitatem. Hinc item autor Tractatus de sulphure: *Scito pro certo, quod hæc scientia (puta lapidis philosophorum) non in fortuna, neque casuali inventione, sed in reali scientia locata est.* Cum hoc consentiunt omnes philosophi, quoties nos jubent imitari naturam. *Auß diesen allen frage ich nun/ Ob dein Particular auß der Natur hergehe? Sagstu Ja / so bistu schon mit oberwehnten fundamentis naturæ & philosophorum vberzeuget / daß es nicht wahr ist. Sagstu Nein/ wie ist dir das möglich alle jahr vber alle Kösten 14000 Reichshaler auß deinem Particular einzunehmen? Ich weis / Jegunder schämest du dich deines Particulars. Vnd nun du siehest/ daß deine Sachen Grundlos sind / vnd nicht bestehen können / sellest du auff ein anders / vnd sagst: POTIUS hat seine Kunst schon erlichen offenbahret/ dweils aber noch keiner gemacht/ so muß sie falsch sein. Mein mein Kerl; Obiectio hæc nihil contra nos efficit, sed potius malitiam & inscitiam tuam prodit. Si enim artem rectè, id est secundum naturæ ac philosophorum ductum intelligeres, tam absurdam & mendacem objectionem non adduceres. Dieser Einwurff thut nichts zur Sach/ sondern macht dich desto verdächtiger/ daß solcher Einwurff nur auß bösen affecten herkomme/ ohn Ursach. Quia enim decipere possum, cum nihil ex me loquar, sed puris putis naturæ & philosophorum testimonijs ad scientiam meam demonstrandam utar? Qui decipere possem, cum natura & philosophi sint veritas in hac arte lucens, & seiplos abnegare non possint? qui inquam, decipere possem, cum naturæ & philosophorum consensus nil sciat, nisi verum loqui, mentiri verò nequaquam? Neque enim firmitus arcanum demonstrari potest. Etenim unum & idem & perinde est, ac si ipsa natura, omnesque philosophi redivi tibi maximè coram, & præsentissimè loquerentur, & arcanum lapidis philosophorum tibi ex ipsorum ore revelarent. Dan gleich wie ein rechter Theologus nicht Sein/ sondern Gottes Wort fürträgt an Gottes statt: also offenbahre ich mir Mein/ sondern der Natur vnd philosophorum præscriptum, ahn der Natur vnd philosophorum statt. Wan ich nu aber nichts anders offenbahre / als was mir die*

Liebe heylige vnſähbare Natur vnd philoſophi præciſe ſich ſchreiben / Es
 folgt ja nothwendig / daß ich nichts offenbare / als die purſchäutere Wahrheit:
 quia naturæ & philoſophorum conſenſus eſt ipſa veritas in hac arte lu-
 cens. Et hæc mea conſuſio eſt philoſophorum quando dicunt, *veritatem*
ibidem eſſe maxime, ubi inter naturam & philoſophos nulla apparet contraditio aut
diſſenſio. Vbi enim natura & philoſophi concordant, ibidem eſt veritas certa atque in-
dubitata, quæ negari, aut in falſitate mutari nequit. Atq; quod dico, eſt in aperto
 ore & cōſenſu apud omnes philoſophos, quorū nos dicta ſua ad naturam
 applicare, & ſic veritatem ipſam ex horum conſenſu elicere iubent; quippe
 hoc ipſo fatentur, quod omne id, quod natura & philoſophi ipſi unō con-
 ſenſu approbant, verum ſit; falſum verò, quod improbant. Hinc ergo tem-
 perare mihi non poſſum, quin exclamem: O ineptos & ab omni iudicio de-
 relictos mortales, qui veritatem in naturæ & philoſophorum conſenſu
 non eſſe, improbiffimè mentiuntur. Non poteſt ſejungi à natura philoſo-
 phus, neque natura à philoſopho: quia inter naturam & philoſophum mu-
 tuus eſt reſpectus & reſponſus; hæc duo non adverſantur ſibi, nec ſunt mul-
 ta, ſed unum in conſenſu: quia per ſuum conſenſum veritatem unam ſub
 aſpectum ſubjiciunt. Alhie höreſtu die Wahrheit / dennoch wiſtu bey deinen
 betriegeriſchen Alchimiffen vnd falſchen Proceſſen bleiben: wolan / ſo bleib im-
 mer hin biß du darüber alles verdeſtillieret haſt: Es wirdet dich aber das pœ-
 nitet antommen / alßdan wiſtu an mich gedenden. Cui Ego permagnum
 hoc naturæ myſterium ex ipſo naturæ & philoſophorum conſenſu revela-
 ui, non me iniquè corrodat, nec mihi blaſphemias injungat, ſed errorem
imputet ſibi. Omnia benè procedent, ſi benè procedatur; ſed huic operi
 ſancto præficere alchimiffam, illiq; opus committere, quid aliud eſt, quàm
 ſanctum projicere canibus, & margaritas porcis? quid aliud, quàm fidem
 datam frangere & committere perjurium, atque aded operi ſuo maledi-
 ctionē dñi accerſere? quid aliud inquam, quàm cum erronibus ad errores
 recurrere? ad errores inquam. Dùm enim alchimiffiſt nihil placet, quàm
 quod ſuum eſt, neceſſariò illud, quod ſuum non eſt, cōtemnunt, ut ipſorum
 figmentis credatur, & quod bonū eſt, impediatur. Dan wo etwas gutes ſol
 geſchehen zu Gottes Ehre / dahin ſendet gemeinlich der Teuffel ſeine Dornē das
 gute zu verhindernen. Hiſce, quæ hactenus diximus, benè ponderatis, errat ig-
 noranter, qui impoſturam de me credit, qui dicit, mentitur impudenter.
 Dan ich hab keine Betrug, ſondern das warhafftige Geheimniß deß groſſen
 Steins der vhraltē Weſen offenbahret / vnd wer mir anderß nachredet / oder
 nachreden höret / vnd glaubt daſſelbig / der iſt gleich zuachren wie der Weiße
 Calor

Salomon in seine Sprüchwörter am 17. Caput. sagt: Ein böser achter auff böse Mänler/ und ein falscher gehörhet gern schädliche Zungen. Und bald hernacher also: Wer den Gottlosen recht spricht/ und den Gerechten verdampt/ die sind beyde dem HERRN ein Greuel. Am 14. Capitel steht aber auch also: Ein losen Menschen wirds gehen wie er handelt/ Aber ein Frömer wird vber ihn sein. Dan wie kan (sage ich abermal) der ein Verrieger sein/ welcher (wie offte gesagt) das Geheimniß lapidis philosophorū nicht auß seinem eignen Gedicht/ sondern durch der Natur und Philosophorum hellem consensu offenbahret/ und also Angesichts auß der wahren Philosophorum Büchern für Augen stelt/ und die helle vnlaugbare. und vnstößbare. Warheit von Wort zu Wort. Sonnenklärlich zu lesen dargibt. Dic jam mala bestia, quid amplius expetis? An clarus naturæ & philosophorum consensus in dubitationem vocari potest? mentiris nebulo, falsum dicis Iscariot. Natura & philosophi seiplos abnegare nequeunt; horum consensus mentiri nescit, sed semper verum loquitur. Si revelationem meam per naturæ & philosophorum consensum sub oculos non subjecissem; confessionibus de recte actis munitus non fuisset, neque honorariū in fidem & restitutionem recte actorum donatus abiissem. Hisce enim pater, quod non cæcus cæcos docuerim, uti tu mendaci tuā lingvā bonos viros à piē suscepto consilio deduxisti, sed Ego in hac philosophia hermetica verē dogmaticus & fundamentalis in libris philosophorum versatos hanc artem docui. Hāc ratione fuum obducere, aut oculos offuscare non potui, etiam si voluisset; idque ob causas quatuordecim sequentes: *Prior est*, quia tota revelatio facta est per clarum naturæ & philosophorum CONSENSUM, qui mentiri non potest. *Causa altera*, quod NATURÆ & philosophorum CONSENSUS semper cum sano intellectu convenit, adeoque plausibilis est. *Causa tertia*, quia meus discipulis meis dedit sanum intellectum, ut distinguere posset verum à falso, & videre quid sit cum natura consentiens, quidque repugnans. *Causa quarta*, quia versati sunt in libris philosophorum, adeoque duplō plus vident, quā alius, qui in libris philosophorum non est versatus, secundum illud: Den Gelehrte ist gut predigen. *Causa quinta*, quia ego non sum, qui loquor, sed solā natura & philosophi loquuntur per me; ac quidem ex ipsis philosophorum libris ita clarē, ut etiam ille, qui saltem unum Comitem Bernhardum semel tantum perlegit, nedum alius in philosophis benē versatus, sponte sit agniturus, meam revelationem adeo certam ac veram esse, quā Solē illum in pleno die lucere. *Causa sexta*, quia natura, ad quam philosophi nos eorum posteros pro consequenda hac

da hac arte immediatè remittunt, neminem errare permittit, teste philosophò in duodecim Tractatibus, ita dicentes: *O sancta & admirabili Natura, quæ filios doctrina errare non permittis, sicuti indies demonstras ab operibus tuis.* *Causa septima*, quia hoc naturæ mysterium revelavi per causas naturæ ac philosophorum certas, immobiles, evidentes, & cuiusvis homini sano statim cognititas, atque plausibiles. *Causa octava*, quia esse non potest, quin ex causa per se, omni ex parte evidenti, evidens quoque sequatur effectus. *Causa nona*, quia naturæ & philosophorum consensus est veluti speculum, in quo sicuti propriam faciem agnoscimus: ita ex naturæ & philosophorum consensu videmus tum propriam & immediatam lapidis philosophorum materiam, tum propriam & immediatam cum ista materia procedendi modum tam clarè, quam propriam faciem in speculo apparentem, vel tam certè ac indubitatè, quam bis bina sunt quatuor, & bis quatuor sunt octo. *Causa decima*, quia omnia semper & ubique cum simplici natura, ejus clara possibilitate, & cum sano intellectu conveniunt, necessariò praxiserit certa, quia natura est certa, & ambiguum non habet; idque ratione sui Conditoris, qui naturam fecit certam, immobilem, atque rerum veracem: Unde necessariò naturæ certitudo atque veracitas nobis ad follicem totius arcani portum atque exitum prælucet. *Causa undecima*, quia ars, (teste totò philosophorum chorò) sequitur naturam, necessariò intellectu est facilis. Cum enim natura sensui sit propinquior, utique intellectu est facilior, quam quicquam aliud, quod naturam non sequitur. *Causa duodecima*, cum philosophi unanimi conclamatione testentur, quod naturæ & philosophorum consensus sit ipsa veritas in hac arte pura ac indubitata, necessariò etiam naturæ & philosophorum consensus facit actum verum. *Causa decimasertia*, quia philosophis nihil habetur certius, quam veritatem ibidem esse maximè, ubi inter naturam & philosophos purus est consensus. *Causa decimaquarta*, Cum omnes veri philosophi testentur, artem imitari naturam, planum est, artem esse facilem: quia & natura est facilis, omnisque difficultatis ignara: Hoc esse verum, declarat philosophus in Tractatu de Sulphure his clavis verbis: *Natura semper cum sano intellectu convenit, & in Natura nihil difficile, omnisque veritas simplex est.* Rectè dicit philosophus; In hoc enim conveniunt omnes philosophi, quoties nos ad simplicem naturam remittunt, & ex illius via non excedere jubent. Nec obstat, quod aurum sit metallum omnibus metallis alijs nobilius; quod enim quid in natura nobilius, eò etiam & facilius ac simplicius est; adeoque factu desiderabilius, teste Raymundò Lullio in sua Theorica his apertis

his verbis: *Non credas fili, hoc magisterium per aliquod miraculum fieri, ut fati præ-
tanti, imò sit secundum eursum naturæ per artem notam, quæ nobis attulit. DESIDERIUM
per præparationem. Nam omne opus, quod non procedit secundum naturæ eursum
seu ordinem, falsum est, & contra naturæ possibilitatem.* Erui verò naturæ cur-
sus sit valde simplex: Hoc tamen neminem à proposito dimovere aut avo-
care debet: quoniam hæc naturæ simplicitas suum fundamentum non ha-
bet è cerebello alicujus hominis, sed ab æterna, perpetua ac divina lege,
quam nemo mutare potest, nisi forte præ nimia sapientia desipiat, ac DEUM
simplicitatis naturæ Conditorum & verorum opificem superare & corri-
gere conetur, quod absit ab omni sana mente. Qui autem id facere con-
retur, is responsum ferat suæ temeritate dignum à philosopho in hac arte
summo ac naturalissimo Nicolao Flamello, hisce severis verbis: *Quamvis
DEMENTIA tenet operantium animos in hac arte, ut aliâ viâ, quam ipsa natura, pro-
cedere velint: istam redarguere, vel superare conantes, quam vix ulli possint industria
imitari. DEUS per ipsam (naturam) nobis viam rectam demonstrat.* Dixi causas
uberrimas, quibus discipuli mei certò certius ac certissimè confirman-
tur, se non figmenta, pigmenta, aut somnia à me habere, sed verissi-
mam lapidis antiquorum philosophorum SCIENTIAM. Atque hanc artis
veritatem non Ego, sed sola naturæ simplicitas aperuit per me: Illa enim
sola cæcum in hac arte illuminat; Et quia sola natura cæcum illuminat, me-
ritò philosophi naturam appellant LUMEN: quia sicut lumen nobis in tene-
bris præluceat, ne pedem ullibi ad lapidem offendamus: Ita naturæ simpli-
citas ostendit & materiam & Processum lapidis philosophorum quam
clarissimè; nec ampliùs de quovis in hac arte dubitare permittit, sed omne
dubium tollit, ipsamque veritatem simplicem in lucem sistit, adeòque sola
naturæ simplicitas omnia bona monstrat, uti clarè testatur philosophus,
quando in suo Tractatu de sulphure sic loquitur: *Natura simplicissima est, nec
delectatur, nisi in simplicitate, & crede mihi, quicquid in natura nobilius est, èd etiam
& facilius ac simplicius: quoniam omnis veritas simplex est.* DEUS altissimus Condi-
tor rerum nil difficile posuit in natura. Si igitur vis esse imitator natura, tibi
suadeo, ut in simplici via natura maneat, & omnia bona invenies. O aurea
verba! Exiisenim plusquam manifestum evadit, quòd omnes, qui extra
naturam docent vel operantur, deceptores sint, & in re non debita doce-
ant vel operentur: còtrà verò, omnis, qui è naturæ & philosophorum con-
sensu docet vel operatur, verus philosophus sit, & in re debita doceat, vel
operetur, uti rectè dicit Arnoldus in Rosario; ac quidem ex hoc capite, quia
imitatio naturæ simplicis nihil ponit in incertum eventum, sed omnia certa

monstrat, eò quòd ipsa natura, ad quam pro consequenda hac arte à philosophis immediatè remittimur, est unica veritas in hac arte lucens; quia omne dubium procul à nobis amover, pellit & fugat, & sic per consequens, veram theoriam exhibet, quæ praxin ipsam tam ad vivû ob oculos representat, ac si ipsum lapidè philosophorum jam millies manibus suis fecisses. Ratio, quia in naturæ & philosophorum consensu vera experientia inest, quæq; tam clarè præ oculis versatur, quàm propria facies in speculo apparès, uti suprà è fundamento naturæ & philosophorum còsensu diximus; & rectè: Sicut enim natura se habet ad artè; ita & ars se habet ad naturam: Est enim pars ratio: Unde si natura est vera, utiq; ipsa Praxis erit omninò certa. Vera autè est natura, ratione Veritatis, quæ est Deus naturæ Còditor. Ergo & ipsa Praxis erit omninò & infallibiliter vera: quia Praxis à sola natura tanquàm in predicamento relationis depèdet & in sola natura fundata est, uti passim attestantur philosophi omnes. Licet ergo quis lapidem philosophorum non fecerit: nihilominus tamen, cum è artem, revelaro per naturæ & philosophorum consensu, ipse fatebitur, se ejus facturà seu Praxin tam clarè præ oculis videre, quàm propriam faciè in speculo apparere. *Hoc observetur probè.* Si enim naturæ & philosophorum còsensus est evidens & clarus, utique lapidis philosophorum factura seu Praxis erit evidens & clara: quia ex causâ evidenti, evidens quoq; sequitur effectus. Qui artè ita revelare potest, uti modò à causis quatuordecim amplè vidisti, ille nò potest esse alius, quàm philosophus verus ac indubitatus. NOT A enim, quâ tota revelatio cognoscitur esse vera, est ipse naturæ ac philosophorum consensu, uti omnes veri philosophi profitètur absq; ulla parabola. *Hoc notetur.* Tali enim modò, nemo, nemo, atque iterum nemo (quisquis etiam ille sit) ad hujus arcani revelationè sese offerre potest, nisi sit philosophus verus: quia, uti modò dictû, à solo naturæ & philosophorum consensu cognoscitur, an quis sit philosophus. Unde qui hanc artè non revelat per naturæ & philosophorum consensum ad eò que per causas & rationes firmas & immobiles, easq; ab ipsa natura & philosophis nobis immediatè præscriptas, ille manifestus est impostor, etiam si millies atq; iterùm millies stentoreâ voce clamiter, se esse omnia: quia attestante universò philosophorum choro, nò est alia via, quàm possit ad verâ hujus artis sciètiâ perveniri, quàm per solum naturæ & philosophorum còsensum. Hoc esse verò verius, ac verissimum, testatur Comes Bernhardus in Epistola ad Thomam de Bononia, hæc disertis verbis: oportet vos philosophorum dicta intelligere ad naturæ possibilitatè. Et philosophus in Tractatu de sulphure per hæc clara verba. Inquisitor bonus omnia (dicta) ad possibilitatè naturæ applicare debet. Si cum naturâ non conveniunt, omittenda sunt. Hinc ergo per oppositum, illa dicta, quæ cû naturâ còveniunt, accipièda, & pro veris ac genuinis habèda sunt, quia sunt

ad na-

ad naturā formatā & adaptatā, ut vera essent, adeoque materiā & artē verā
 clarē exhiberēt. Wer aber seiner Nase weissen Opintio folgen/ vnd einen andern
 Weg fahren wil/ als vns der Natur vnd philosophorū consensus zeiget / der
 bewege woltn seine Herzen/ was Arnoldus in Rolario will/ wan er also spricht:
Omnes extra naturā docentes, vel operantes, deceptores sūt, & in re nō debita dāt, vel
operantur. Hactenūs dedi rationes, quare discipulos meos fallere non potue-
 rim etiam si voluissem; nepe quia naturæ & philosophorū consensus semper
 fuit noster comes & dux ad veritatē clarā & infallibilem, quā nemo negare
 potest, nisi cum maximo sui pudore atq; dedecore. Dan so oft vns die philo-
 sophi pro consequenda hac arte auff die Natur weisen/ vnd vns heißen ihre
 Sprüche nach der Natur Nützlichkeit applicierē vnd messen/ so oft bezeuge
 sie damit/ *quod illis nihil habeatur certius, quā veritatem ibidē esse maximē, ubi inter*
naturā & philosophos clarus est consensus. Qui ergo mysterium lapidis philoso-
 phorū ita revelare potest, nō est impostor, sed philosophus verus ac indubita-
 tus. Nota enim, quā revelationē cognoscimus esse verā, est ipse naturæ & phi-
 losophorū consensus. Omnis autē consensus facit actum prout omnes veri-
 philosophi mihi astipulātur unanimiter. Auß diesem bricht abermal klärlisch
 auß/ daß ich recht gehandelt vnd Niemandē habe betrogen könnē/ ob ich auch
 gleich gewolt hette/ daß ich lehre nichts mehr noch weniger als was mir der Natur
 vnd philosophorū cōsensus fürschrēibt. Sagstu böser dan böses von mir wan
 ich recht thue / was schadet mirs an meiner Seelen? Vacare culpā, magnū est
 solatiū. Ich habe nicht ein Knipflin auff thausent Ehrendiebe vnd Lügenmā-
 lere/ wan Ich nur drey hab/ welche die Wahrheit lieben vnd bekennē/ vnd wol-
 te Gott man thäte auch also mit mir/ wie ich gethan habe/ so würde alles woll
 stehn/ vnd dieses schreibens in dieser hohen Sach für mennigliche Augē nicht
 nötig sein. Daß aber noch keiner daß Werck gemacht hat/ ist mein Schad vnd
 nicht meine Schult/ wirdet mir auch kein bescheidener Mensch die Schult
 impurieren vnd zumessen könnē. Dan lieber was kan ich dafür/ das einer das
 Werck entweder nicht angefangen/ oder angegangen/ vnd darnach ex rerum
 defectu hat müssen tigen lassen? es schmerzet mich gnug/ vnd ist mein Schad
 dan ich muß immittels meinen Theil/ so mir mit Hand vnd Sigil vnd einem
 hochhehren End versprochen worden/ missen vnd entbehre/ vnd demnach mei-
 ne Narung auch gegen meinen willen weiter suchen/ dan Ich kan warlich vom
 Wind nicht leben. Maledictus ager iste, maledicta terra, vel hortus iste, qui
 cultorē suū esurire & fame interire sinit. Ich hoffe aber zu Got/ Er werde Mit-
 tel vnd wege gebē/ damit dis hohe Werck der Natur dermaleins zugewünsch-
 tem Ende gebracht werde/ zu seines Nahmens Lob/ Ehre vnd Preiß. Vnd viel-
 leicht ist mir auch noch nicht sältig gewesen: Dan kein Ding geschicht so böß
 noch sein / die zeit muß erst fürhanden sein. Der vielgerrewe Gott / der mir

diese hohe Wissenschaft (unter so viel tausent Menschen) gegeben hat, wie-
der freilich noch Leuthe erwecken, welche die Mittel und einen freudigen Segen
haben, das Werk in Gottes Namen anzufangen, und beständiglich zu be-
stehen. Darzu gebe Gott seinen Segen, Amen. Damit bist auch die Ur-
sach, Warum ihr, so gahr, wenig, sind, so der lapidem philosophorum
haben, dieweil auch, zugleich, Kösten, Mühe und Zeit darzu gehört, inmassen
Geber zuverstehn gibt mit diesen hellen Worten: *Licet quidam artem ipsam as-
firmant, & secundum rationem; ipsam investigant, tamen ad operis experientiam non
perveniunt, propter dispendiorum avaritiam.* Sed quorum hæc? quorum? Ad præ-
dendū tuam, maledice, imposturam, & sanam doctrinam, falsā tuā, & falsā
propagandā; atque sic ad innocentiam meam manifestandam. Hæc enim
enim vidisti (si modò oculos habes) quod ex una fidelis duos patientes, & de-
bo: hoc est dūm testimonium tuum falsum esse probo, simul revelationem
meæ veritatem ostendo, ut sic necessario lapis, quem in altum jectus, in
tuum ipsius caput recidat. Quid enim mihi feceris injuriam, a me dicitur, non
est opus, res ipsa seipsam in hac Apologia dicit. Quamobrem etiam
gaudeo, bonamque spem concipio, quod mea refutatio non sit, cuius
fructu apud illōs, qui sunt veri veritatis amantes. Maluissim quidam
isfe, quam senectutem meam scribendā molestare propter te, impostor me:
sed quia tu unus es ex illis, qui bonis viris obstant mendacijs, quod mihi
veram artem à me cōsequantur, merito omnes veritatis amantes, & fideles
posturis dehortor, eosque ad veritatem naturæ, & philosophorum, quæ
jam præ foribus est, adhortor. Hòc considerate, vos boni, ne sensus per-
teat. Non enim semper erit Michaël Potier, præterea si pro vulgari
consequendo, multi terrā marique vitam periclitantur. 91

Impiger extremos currit mercator ad Indos,

Per mare pauperiem fugiens per saxa, per ignes,

Quid ergò non faciendum pro impetranda hac scientia, quæ est omnium
scientiarum naturalium apex, & divitiarum corporaliū fons inexhausti-
bus? Ergò ad me, pie lector,

Rectā perge viā; vox te invida nulla ret ardet;

Virtutis renuit LIVOR habere viam.

Deus quidem dat occasionem, sed tu illā scias uti: nam sicut sunt dona Dei,
intellectus bonus, & occasio bona; ita est pœna peccati, quando omittitur
ocasio bona. Fuge Alchymistas tanquam pestem ipsam. Omnes
enim sunt impostores quicunque dicunt, & statuminare conantur, la-
pidem seu Universale philosophorum esse in alia materia, quam in solo

Nolo & Mercurio. Non effatus neque natus, qui tincturam philosophorum facere poverit ex alia materia, quam ex hac una: nec aliam esse credere, quòcunque etiam sermone ornans suam impossit, imposturam colorare conetur. Ut enim natura non dedit aliud principium ad generandum hominem, quam solum marem & feminam: ita eadem ipsa natura nullum aliud nobis dedit principium ad conficiendum lapidem seu Universale philosophorum, quam solum Solem & Mercurium. Et si quis conaretur vobis persuadere aliam materiam, quam simplex natura & philosophi per unanimum consensum nobis prescribunt, dicite illi & naturæ & philosophorum & meò nomine in barbam, quòd non sit verum, etiam si millies atque iterum millies clamitet contrarium. Nullò enim firmanentò rationis, quòd clamitat, stabilire potest: quia totam naturam omnesque philosophos naturales sibi habet contradicentes. Concludite inquam, illum à diabolo misti, ut, quòd ad honorem & glóriam suam fieri debet, impediatur. Quòd enim non sit, necesse proest alia materia, alia operatio, aliudque Universale sub universo globulo laniari, attestatur nobis clarus naturæ & philosophorum consensus. Hanc inquam veritatem quicumque vobis ullà suadà aut Sophià desipere voluerit, ab illo faciem avertite, fumos vendit, & maximus est impostor. Unde salubriter docentes & me blasphemantes, acerbis exceptero, non est quòd quis miserum quis enim adeò patiens, qui non irriterur, cum audierit, bono viro falsà materià, falsòque Processu decipi, seseque ipsi infamari innoxium? neque enim fieri potest, quin tandem tot mendacijs irritatus, in modo festinus respondeam. Nemo enim tam patienti est animò, qui mendacijs motus interdum acerbis adversario occurrat, præfertur ubi mendacijs veram doctrinam & dogmata vera bonis viris suspecta facere & suas imposturas loco veri substituere conatur. Bóni consule, bone lector, quòd hujus erroris errores expressè monstrarim, & materià lapidis philosophorum veram omnium oculis subjecerim, non propterea anathema sum artis: quippe materiam hanc veram nominant omnes philosophi, causam etiam ponunt, quare sit vera materia, quoties te jubent imitari naturam, & licet nullus nominaret, tunc ex ipso lapidis philosophorum effectu cognosci deberet. Nam deprehensò & cognitò effectu, aliquò modò cognoscitur etiam causa: quia omne effectum suò causam sequit. Ad veram igitur materiam cognoscendam, cur mures præbos Alchymistas? An putas curam posse tibi monstrare viam? Mi Christe quanta curia, potius audire impostores ignorantes, quam philosophum.

verum? potius nebulonem, quiaquam seu rorē majalem dicit esse materiam lapidis philosophorum, quā verum naturæ peritum potius vagum & æronem, qui dicit, materiam lapidis philosophorum esse rem vilem, ubique reperibilem, ipsumque opus brevī admodum temporis spaciō compleri, quā audire virum in philosophia hermetica clarum & fundatum! Sed hæc est perpetuū bonorum fortuna, ut ipsis pessimi quique præferantur. Verū quid ego possum, si alius vult infatuari & decipi? volenti non fit injuria. Sic enim mundus vult decipi, etiam si Angelus de cælis homines ad deceptoribus dehortaretur, & omnia bona docere vellet. Novitia nanciq; pretio: qui hodie ampullas projicere, & sesquipedalia verba tonare, suaq; mendacia speciose colorare potest, vera ut appareant, ille æstimatur, ille vis est, & imperitis videtur esse propheta de cælo delapsus, cum tamen in corde sit impostor maximus: nec mirum: Dan solche Schelmen vnd Betriegerliche Wöhrscheyt (inmassen sie der Fromme Graff Bernhardus in andern Theil seines Teuschchen Büchlin als so vomenen vnd beschreiben thut) haben die Künheit gerad hinyungelien / vnd wissen ihren Verrug mit solchen Wörscheyten wortē fürzubringen / daß sie niemol für solche Betrieger ahnsehen (Es wirdt aber nunmehr mit ihnen gethan sein / Dan diese Apologia legethne Strich ahn die Hölse) Nam sanè propter hujusmodi maledictas agyras atque spermologos etiam illo habemus fraudis suspectus, & recedere cogitur; in cujus tamē animum nunquam subintravit ulla decipiendi voluntas, imò cui firmū propositum semper fuit, est, & manebit, neminem decipere mendacijs, aut seducere sophismatibus; nec, etiam si vellet, posset: quia tota revelatio veri universalis philosophorum habet suas causas naturæ determinatas, certas, claras & evidentes, quasque artis auditor statim agnoscit esse veras & necessarias, nec eas impugnare potest, nisi forte vellet esse planè impudens veritatis negator. Sed misfos faciamus sophistas, non possunt non errare; quia nolunt agnoscere veritatem, super quam intentionem suam fundent, undè necessariò eos falsa loqui oportet: Qualis enim quisque est, ita loquitur: qui philosophus est, philosophice loquitur: qui sophista, sophistice. Semper enim ex veris vera procedunt; ex falsis, falsa; ex bonis, bona; ex malis, mala: quia ut procedunt cause, sic sequuntur effectus. Allein der Natur vnd philosophorum consensu ist das wahre Symbolum vnd Kennzeichen / daß du einen warhafftigen philosophū für dir hast / vnd demnach nicht etwa eine opinio, sondern die warhafftige Kunst erlangest / auch dieselbe vollkômlich verstehest / vnd bekennest es auß dem euidēte naturæ & philosophorum consensu also wahr vnd klar zu seyn / als die heile Sonne

Sonne am Mittag leuchtet. Drum ob sich wol einer zuvor eingebildet hatte/ als were seine opinion recht/ vnd er wüßte viel in dieser Kunst/ so wirdet er dannoch post meam revelationem noch ersüßlich bekennen müssen / daß seine selbs gemachte opinion lauter Nichts gewesen. Ja er würdet in sich selbs sagen: Zuvor hatte ich gemeynet / ich wüßte schon alles/ vnd bedürffte MICHAELIS POTIERS Offenbahrung gar nicht / jetzt aber sehe vnd befindlich in der Wahrheit/ daß alle meine Wissenschaft nur eine lautere vergebliche opinion ohne Grund der Natur vnd der philosophiorū gewesen: jetzt erfahre ich noch erst/ hanc artem multo majoris indaginis esse, quam ego mihi hactenus opinione persuasi. Jez sind mir noch erst meine Augen anffgethan/ daß ich sehen vnd erkennen kan/ was recht/ oder falsch ist: Jez hab ich den rechten Grund/ vnd weiß worauf die warhafftige materia; vnd der warhafftige Processus deß grossen Steins der vhrasten Weissen hergehen müsse: Jez weiß ich alle Ursachen warum es also seyn müsse/ vnd nit anders seyn könne: Jez weiß ich woranff ich fussen/ gründen vnd bauen soll/ damit mirs in ipsa praxi nicht fehlen könne. : Welches alles zuor für mehren Augen verborgen war: Jez bekenne ich noch erst/ daß MICHAEL POTIER ein warhafftiger philosophus ist/ Dan die Principia naturalia, durch mir dis hohe arcanum natura Offenbahret worden/ zeigen vnd machen öffentlich zu tage leuchten/ alles was in dieser Kunst recht/ oder vnrecht ist. Ursach/ die ganze Kunst ist in dieser einzigen Natur fundiret/ drum ist sie auch hinwiederumb die einzige norma, Regel vnd Richtschnur/ nach welcher die philosophi ihre Sprüche (in welchen entweder die wahre materia; oder der wahre Processus lapidis philosophorum begriffen) formiret haben. Demnach wan dieser beyder; nemblisch der Natur vnd Philosophorum consensus da ist/ so ist die Offenbahrung auch nothwendig recht/ vnd bleibt/ wie gesagt/ die Theorica ein gewisse Praxis: quia consensus facit actum. Ut autem per magnum hoc naturæ mysterium sciat fundametaliter, tria revelanda sunt: NATURA, MATERIA, PROCESSUS. Natura prior est ordine: quia natura est CLAVIS, quam philosophi nobis ad aperiendum totam artem unice ac immediate commendant, & per quam ipsi philosophi hanc artem sunt adepti, & extra quam nobis hano artem assequi, est impossibile, uti testantur philosophi omnes in universum. Hinc ergo revelata natura illa, ad quam philosophi nos pro consequenda hac arte immediate remittunt, cetera revelatu sunt facilia. Dico revelatu facilia. natura enim per se revelat dicta philosophorum, quæ vel materiam, vel Processum continent: quia eadem ipsa dicta sunt ad natu-

naturam formata, & sic ad naturam restricta, ut aliò fieri non possint, quàm ad verum philosophorum Universale. Denique, cum à veræ materiæ lapidis philosophorum cognitione deventum fuerit ad actum seu modum cum ista materia rectè procedendi, ut inde nascatur tinctura seu lapis philosophorum, inter revelandum continuò monstrabo totam artem & figuram physico-hyperphysicam; ac quidem ex tali figura, quæ verè dici potest figura totius mirabilitatis naturæ, quia quicumque istam figuram per causas & rationes, hoc est, per naturæ & philosophorum consensum intelliget; totum arcanum eidem statim propalabitur; eo quod ista figura est peculiaris ad totam artem cognoscendam; siquidem in ea universus naturæ & philosophorum consensus, atque adeo totius arcani veritas tam ad vivum elucet, quàm propria facies in speculo; in ea conspicitur lapidis philosophorum Theoria & Praxis adeo viva, vera, immota, & infallibilis, ut licet quicquam mediteris in contrarium, semper tamè ex illa figura concludes, revelationem meam esse necessariò veram, nec unquam aliter esse posse in universa rerum natura; imò ex hac figura videbis, naturam & philosophos sic immediatè velle atque jubere. Ex quo summè miraberis, ac simul extremè lætaberis, quia videbis palàm, te jam illuminatum, & ab omnibus Alchymistarum imposturis omninò liberatum esse: *Dan in dieser Figur wirst du sehen, daß es ein schönes helles Licht leuchtet / durch welches dir beydes die wahrhaftige materia, und der ganze modus agendi zu Tage leuchten wird.* Dic jam quid ampliùs petis? *Deo igitur gratias age ex intimo cordis affectu, quod in tam admirandam occasionem, tamque fidelem artis revelatorem incideris.* Ex datis ergo iterum iterumque clarescit, me non esse sophistam, sed philosophum in hac arte dogmaticum, verum & fundamentalem, aliisq; philosophis in hujus artis SCIENTIA maximè parem & æqualem: quia hæc tria nemo revelare potest, nisi sit philosophus fundamentalis, verus ac perfectus. In hoc scripto gnostico clarò locutus sum, ut saltem videar, qualis in hac arte hermetica sim; sed tunc demum **EMINEBO**, cum ipsum arcanum revelaro per clarum naturæ & philosophorum **CONSENSUM**. Miraberis, bone lector, revelationis claritatè, ac simul non miraberis; *quia cognitis naturæ & philosophorum causis; ulterò scaberis, naturam & philosophos sic immediatè velle & jubere, nec rem aliter sese habere posse in tota rerum natura.* Nec de hoc sis dubius unquam. Nam inter revelandum res ipsa loquetur, & fidelitatem meam in hac tanta naturæ Scientia testatam faciet: Tunc enim causæ & rationes è naturæ & philosophorum pectore dabuntur abundantes, cur revelatio ita esse debeat, nec aliter esse possit;

ac qui-

ac quidem causæ & fundamenta nusquam aliunde dabuntur, quàm è verorum philosophorum libris; imò secundum ipsissima philosophorum præcepta, iusta atque mandata. Quamobrem hanc occasionem, si è manibus tuis elabi siveris, bone lector, cum philosopho in Tractatu de Sulphure verè concludere: *Sicut sunt dona DEI, intellectus bonus, & occasio bona; ita est poena peccati, quando omittitur occasio bona.* Quòd si ergò volueris hanc occasionem omnium perrarissimam, imò nusquam & nunquam tali modò oblatam, amplecti, poteris jam à me scire illud ipsum arcanum, quod prisca & aurei illius ævi philosophi realiter fecerunt, possiderunt, atque tam sanctè inter sese coluerunt. Quid ergò hæcenus obtulerim, quantum obtulerim, & quomodo obtulerim, perpende & animum meum sincerum inspicere & respice. Jam est occasio ad summum & ultimum bonum, quod deus plantavit in naturam. Numerò illò personarum, quibus hanc artem revelare decrevi, completò, janua clausa manebit, nec ullus mortalius amplius à me ad hujus artis scientiam admitteatur. Hodie vides philosophum,

Et vitæ fortasse tuæ non amplius ullum,

Accidit in puncto, quod non speratur in ævo.

Perditur in puncto, quod non reparatur in ævo.

Quod hic scribo, qui non considerat, non est dignus recipi in numerum filiorum sapientiæ; quia non cupit audire verum philosophum, sed tantum impostores, qui non habent suæ scientiæ causas determinatas & certas: Unde cum philosophis verè affirmare possum, artem hanc esse merum dei donum. Vidi enim non semel viros alioqui doctissimos, qui nequaquam credere voluerunt, lapidem seu Universale philosophorum latere in metallis vulgaribus, & tamen metallum facere & philosophi subtilissimi videri volebant; non considerantes fatui, quòd, etsi aurum vulgi non sit aurum philosophorum ipsò actu, nihilominus tamen sit aurum philosophorum potentia, juxta tritum illud philosophorum: *Natura finis est artis principium.* Et hoc est valdè rationabile: quòd si enim aurum vulgare esset jam ipsò actu aurum philosophorum, quid opus haberemus, inquit bonus Trevifanus, tot impendere præparaciones, tantumque temporis, cū à natura, præter tot ac tantos labores, aurum haberi posset, quòd imperfectiora metalla in aurum perficeret? Verum, ut antea dixi, Oportet corpus auri plusquamperfecti per artificiales hyperphysico-naturæ sequelas, ut sic suâ plusquamperfecti hyperphysicæ, abundantique virtute igneâ perficere queat alia imperfecta metalla in pondere, colore, substantia, radice, ac minerali semine, quemadmodum hucusque rectè tradit idem bonus Trevifanus

fanus in sui libri germanici parte secunda & tertia. Hâc etiam ratione aurâ mille millesies, imò ferè infinitè sublimius atque præstantius efficitur, quâ erat antea in gradu physico simplici: Ita enim præparatum convertitur in aurum quantitatem metallorum (præsertim argenti vivi, & argenti solidi) penè infinitam, omnesque morbos à causis naturalibus ortos pellit radicis. quod autem tam admirandum præstat effectum, id necessariò oportet esse in sua perfectione planè hyperphysicum, & longissimò intervallò à sua priori natura distare. quod etiam cognoscitur ex ipso transmutationis effectu: Etenim non potest tanti operis effectio, nisi à sublimissima prodire essentia: quia semper ab actionum præstantia, judicatur rei præstantia. Sed quorsum hæc? Ut contra incredulos supradictos probemus, quod hyperphysicum, id est lapis philosophorum suum à physico maxime ducat principium: quia, uti dictum, *natura finis, est artis principium*; Quomodò autem, bone lector, possis esse non tantum omnium medicorum monarchia, sed etiam argentū vivum, omniaque imperfectiora metalla transmutare in aurum naturalissimū, atque in omni proba constantissimum, nec non coram omni magistratu probatissimum atque laudatissimū, idque in abundantia magna & admiranda, nos (ut o laus in æternum) ex intimis naturæ & philosophorum penetralibus tibi ad plenissimam sufficientiam & intelligentiam revelare possumus: nec de hoc sit quisquam dubius. Cum enim scientia lapidis philosophorum procedat ex natura, & in sola natura sit fundata, (uti testantur philosophi omnes) necessariò omnia ex principiis necessarijs & causis realiter causantibus cognoscuntur. *Est enim lumen natura fulgor mentis, per quem homo quivis ex principijs naturalibus cognoscere & discernere potest verum à falso, bonum à malo, philosophum ab impostore*: Probat enim conclusiones necessarias & infallibiles per necessarias & immobiles rationes naturæ & philosophorum, ut ordine constabit è revelatione coram præstanda. Ubi verò hæc ars demonstratur per rationes naturæ & philosophorum, ibi necessariò non potest esse fallacia aut impostura: quia natura & philosophi seipso abnegare non possunt, eò quod sunt veritas in hac arte lucens. Natura quidem ratione sui Conditoris, qui est veritas ipsa, à qua natura in sua veritate dependet; Philosophi respectu naturæ; ad quam sua dicta vel materiam vel artem ipsam continentia formarunt, & à qua ipsi in scientia sua dependent. Unde si quis dixerit, me esse sophistam, & artem veram ignorare, ille hōc ipsō manifestè convincitur erroris. Quicquid enim natura & philosophi nobis suò consensu præ-

ſu præſcribunt, id immediatè verum eſt, verumque manet absque ul-
liuſ hominis alteratione: quia dicitur, cum ſit veritas ipſa, utrique fecit na-
turam in ſuis operationibus veracem. Si ergo natura eſt verax, neces-
ſariò vera monſtrat, ratione ſui principij, cui proximè ſubordinata eſt,
& à quo proximè pendet: quoniam à vero produci falſum, eſt im-
poſſibile: quia non falſum à vero, ſed verum à vero producitur, uti jam
ſæpè diximus. Per hanc ipſam naturam, & expreſſum philoſophorum
cum eadem ipſa natura conſenſum, me tibi digno omnia ex ordine reve-
laturum, teſtis erit tua ipſius libera confeſſio. Quòd enim naturæ &
philoſophorum conſenſus ſit regula huius artis nunquam fallens, ſed
perpetuò omnes artificis actiones examuſſim dirigens & gubernans,
mihi omnes in univerſum teſtantur philoſophi. Si ergò theoria eſt ve-
ra, necesſariò praxis non poteſt eſſe falſa: Eſt enim theoriæ & praxeos
mutuus ſubſtantialis reſpectus: quia praxis à theoria dependet, & in theo-
ria fundata eſt. Hinc jam ultro ſequitur conſuſio hæc; Quod in theo-
ria vera nunc per cauſas naturæ certas ac evidentes credimus, id in praxi
tutò videbimus, & ſic noſtra ſpes tunc erit res. Etenim ſcientia mea non
poteſt eſſe incerta quædam opinio: quia ex principijs veris & naturalibus
educitur: Sed tunc poſſet eſſe opinio incerta & fallax, ſi probationes
ex propria phantaſia & non ex ipſo naturæ & philoſophorum ſimplici
conſenſu prodirent. Non enim quia nobis aliquid imaginamur, ideo
illud futurum eſt: ſed illud, quod nobis imaginamur, tunc certò futurum
eſt, quando cauſæ præcedunt necesſariæ & non contingentes. Ex his
ergò iterum iterumque ipſa ſolis luce meridianâ clariùs claret, nebu-
lonem iſtum alchymiſtam turpiter mentiri, quando dicit, mihi à quodam
viro magno oblata eſſe media pro conficiendo lapide philoſophorum
cum omnibus vitæ necesſarijs; me verò occaſionem renuiſſe cum præten-
ſione, quòd mea ſcientia non eſſet practica, ſed tantum theoretica. Vah os
impudens & mendax! Scientia mea eſt rerum necesſariorum, non incer-
tarum; Ubi verò eſt ſcientia necesſariorum, ibi non eſt nuda γνῶσις &
quædam ſubtilis, inanis & otioſa theoria, ſed potiùs praxis certa &
activa. Praxis enim à theoria non differt niſi ſine, qui eſt operis perfe-
ctio; operis perfectio, quia theoria non acquieſcit in ſeipſa, ſed quatenus
moveatur ab artifice, necesſariò progreditur ad opus. Ex his jam vide,
quàm tibi conſtes. Huic ergò tuo mendacio occurrendum erat in tem-
pore: Erat enim ad nil aliud inventum & intentum, quàm ut homi-
nibus falſò perſuaderes, me veram artem ignorare: Verum ut in alijs,

ita & hic mentitus es. Qui enim saltem libros meos cum iudicio & candore
 legerit, eosque subinde cum aliorum philosophorum libris rectè contu-
 rit, is statim ultro ac sponte fatebitur, me cum alijs veris philosophis ne-
 rantillum quidem dissentire, sed cum illis (ubi vera scripserunt) maximè
 concordare. Quis autem id potest, nisi hanc artem sciat penitissimè? Pri-
 terea, si artem ignorarem, quomodo libros de hac arte conscribere, alchy-
 mistarum imposturas detegere, & nunc te impostorem tantà naturæ &
 philosophorum fide atque autoritate refutare potuissem? An qui cæcis
 est, colores distingvere potest? Ut ergò hoc impossibile; ita qui huius
 arcani est imperitus, imperitè & impertinenter scribit, neque naturæ
 ad dicta philosophorum, neque dicta philosophorum ad naturam appli-
 care novit; quinimò planè ignorat, quanam sit illa natura, ad
 quam pro impetranda hac arte relegamur à philosophis, quorum tenet
 dat natura, quid ostendat. Hoc, si nescirem, essem non solum miser
 alchymista uti tu, sed etiam semper miser alchymista uti tu. Inveni (Pro-
 laus) quod nec tu, nec omnes tui gregales invenire potestis; quamvis
 cornua tollas & vocifereris cum tua aqua seu rore majali. Amplius, si essem
 huius artis ignarus, nō possem me defendere iustis naturæ & philoso-
 phorum armis, neque tuum refutare Processum, quia carerem omni naturæ &
 philosophorum præsidio: Vides enim apertè, modò videre & oculos aper-
 rire velis, me tibi non facere fucum per sophismata, sed refutare tua, & re-
 stificari mea per ipsam naturam & dicta philosophorum vera, clara & evi-
 dentia: qui hoc potest, non est artis ignorans, sed philosophus in hac arte
 manifestò verus ac indubitatus. Ab hoc enim signo cognoscor qualis sim;
 etiam si tu obfurdescas, nec ea, quæ à natura moneris, audias. Ad hæc, si ve-
 ram artem ignorarem, unde possem habere à meis auditoribus rectè reve-
 lationis viva testimonia? An putas, homines in libris philosophorum ver-
 satos carere iudicio, aut esse excerebros ut nesciant distingvere inter ve-
 rum & falsum, inter albū & nigrum? vel putas, homines adeò esse stultos,
 ut mihi dare velint testimonia sub eorum manibus atque sigillis, imo jura-
 mentis, nisi à mea revelatione apertè viderent, me esse verum in hac arte
 philosophum? Non venor mihi gloriam apud homines (si forte tu) per va-
 nas jactationes, sed hoc expedit naturæ & philosophorum VITA. Il-
 lum etiam testem non habeo, sed plures, eosque in libris philosophorum
 optimè versatos, qui fidelitatem meam hac in re sibi præstanti at-
 testantur manibus, sigillis atque juramentis. Sic (ut intelligas) devin-
 cio mihi hominum fidem; imò nec mea ipse laudo; res ipsa inter re-
 velandum

velandum apud pietatis & veritatis amantes facit mihi favorem & amorem. Sed quorsum hæc loquor? quorsum? ut manifestum evadat, quàm graphicus sis nugator, quando meam scientiam ignarus apud ignaros rodis & vellicas: Quid maledice? Omnia quæ contra me conatus es, ruunt & turpitudinem habent. *Drumb fress in dich/alles was du von mir fälschlich gelogen hast:* quia mihi assentiuntur & palmam porrigunt tùm circumstantiæ omnes, tùm natura ipsa, tùm philosophi omnes, nec ullus illorum tibi patrocinator in aliquo, sed omnes omnes omnes in unum tibi impostori reclamant. Quæ ergò te dementia cœpit, quod mendacijs me traduxeris & infamaris, tu, qui in tuo rore majali semper vanuses inventus. ô boni viri, si non vultis decipi, naturam & philosophos audite, hunc impostorem fugite, ne quid ex contagione incommodi accipiatis, uti hætenus (proh dolor) factum est ab isto maledico, qui vos suis mendacijs plus quàm decumanis à tam pio proposito malitiosè abduxit. Quid? natura & philosophi ubique declarant, quàm mendax sis cum tuo processu elementari, idq; tam clarè, ut planè supervacaneū sit id amplius notificare. Casum mihi struxeras; Ego verò sto, tu cecidisti cum tuo rore majali madidus, & cum pudore; ita ex lege talionis redundat in tuum ipsius caput id omne, quod in corde tuo mihi machinabaris malum: Dico in tuum ipsius caput. Quid enim jam tua mēdacia aliud sunt, quàm tui ipsius infamia? Si ergò tacuisses, & benè de me absente dixisses, infamiā tui non ita omnibus prodidis; imò etiā sapiens reputatus fuisses, secundum illud Sapientis hebræi: *Ein Narr wē er schwiege/würde auch weiß gerechnet/vnd verständig/wen er das Maul hielte.* Doler quidem ita factum, sed simul etiam non dolet: Et enim ex tua malitia prodijt mea innocentia, quod nisi factum, semper doli suspectus fuissē, contrā, homines putāssent, te nil nisi sapientiam esse, teque unum scire lapideum philosophorum, neminemque hanc scientiam habere posse, nisi te unò dante ex tuo rore majali: Verum ea res longè aliter ac ratuseras, evenit; cantharos aureos ex tuo processu dare non poteris. Detractus jam es de tuo curru triumphali; & triumpharis qui triumphabas. Etiam illi, qui in philosophorum libris planè sunt hospites & peregrini, nedum alij in jis versati ex hac refutatione & respectivè Apologia tuam malitiam mirabuntur, & innocentiam meam approbabit. Quòd porrò ais, me esse vagabundum, in hoc itidem falsum ais: Ego enim nusquam umquam accessi, nisi per literas honorificè vocatus, quod, si necessum foret, in authentica & probanti forma sapius ostendere possem. Sed positò ita esse, quid hoc ad rei caput? nūm propterea concludes, me esse

esse impostorem? Erras, & ex pravitate ingenij tui me judicas. Testis enim mihi sit Supremus ille, qui mentem meam medullitè novit, me numquam in animum meum induxisse, ullum mortalium decipere, imò nec posse: quia arcanum non revelo ex meo capite per aliquod sophisma, sed per clarum naturæ & philosophorum consensum; tu quoque fac simile, si potes; aut tuum præcessum per naturam & philosophos demonstra. quod tamen præstabis, quando Sol & Luna cursum suum dimittent; aut nega, me veram artem revelare; non potes: aut enim negabis naturam & philosophos, aut falsam tuam negationem opinione falsa probabis. Si negas naturam, absurdus es in naturam. Si philosophos, sus minervam doces. Si proprias phantasias attuleris, falsum falsò probabis; & sic ubique capruseris. Quis ergò jam non videat, quàm vehementer indigeas helleborò, ut capite purgato sapias? quid? Si negas philosophos, negas quoq; naturam: quia natura est philosophorum petra, super quam omnè intentionem suam fundant, & nos eorum posteros firmissimè & constantissimè fundare jubent. Si negas naturam, negas simul deum: quia deus sibi in rerù generatione subordinavit naturam; ratione cujus natura mètiri nescit, sed semper secundùm naturam sui principij proximi, quod est deus, verax est, & vera monstrat atque operatur. Tuas igitur negationes nugatorix sunt & ubivis labât. Cùm ergò omnes philosophi unò ore atque tenore testentur, quòd omnis veritas ac certitudo hujus artis consistat in solo naturæ & philosophorum consensu, quis adeò frutex, quin agnoscat, eum esse in hac arte philosophum verum ac indubitatum, qui arcanum hoc offert. revelare per clarum naturæ & philosophorum consensum? in hoc enim non suam, sed naturæ & philosophorum voluntatem exequitur. Non enim satis est, posse speciosè hac de re loqui, & multa ex propria phantasia blaterare. *Es heist alhie / Da demonstrandi per naturæ & philosophorum consensum. Wann der da/so ist kein Betrug fürhanden.* Solus enim naturæ & philosophorum consensus est in hac arte veritas lucens, non arbitrium hominis. Quod si enim suò arbitratu, & ut opinio tulerit, ludere in hac arte revolanda liceret, quilibet sophista posset esse philosophus: quia sophista etiam utitur ratione, sed malè & perversè cum studio decipiendi & fallendi. *Drumb kommen die Alchymisten nur mit blossen vnd erdichteten Processen auffgezogen / ohn einig vorhergehend natürlich Beweiß. Solches aber thut kein philosophus: Dann wer ein warhafftiger philosophus ist / der gehet mit keinen opinionibus umb / sondern er fusset auff gewissen Grund der Natur vnd der philosophorù, damit auß seiner Theoria ein gewisse Praxis werde / quæ sortiatur effectum,*

fectura, qui est intentionis nostræ scopus & finis. Ecce non facio uti tu tenebrio, qui simpliciter, & ex mala libidine dicis; hoc est falsum: sed quicquid dico esse falsum, illud per simplicem naturæ & philosophorum consensum probō falsum esse, vel non falsum esse. Ab hoc ergo signo iterum cognoscor qualis sim, an philosophus, vel impostor, an veritatis professor, aut falsus testis? Non enim sufficit, odiō vel malā libidine dicere, hoc est falsum: Causis & rationibus est agendum antequam aliquem falsi damnemus, nec quidem causis in proprio cerebello confictis: Ficta enim fidem non faciunt: quia ex falso verum probari non potest. Nos hic naturam & philosophum, non testem, qui aliō teste opus habeat, requirimus. Etenim si simpliciter liceat dicere, hoc est falsum, quodvis falsum dici posset, & ita semper incerti vagaremur. *Nein mein Herr! Gott hat uns durch die liebe Natur gewisse und unsählbare regulas gegeben/ dardurch wir jedesmahl gewiß und unsählbarlich wissen und sehen können/ was in diesem hohen Werck recht oder unrecht ist.* Lege igitur & testimoniō naturæ & philosophorum est agendum: ubi hæc duo sunt, ibi pura est veritas, non impostura: quia natura est lux in hac arte lucens præcipuè; philosophus hujus lucis secutor. Lux enim sit oportet, quod discutiat tenebras. Non quæro cæcos uti tu, sed in verorum philosophorum libris versatos, imò quō in verorum philosophorum libris versatiores, eò ad hujus artis revelationem mihi sunt acceptiores; tales enim oculatiores sunt, ac proinde dociliores, quàm quibus lectio verorum philosophorum est incognita. Versatus enim in philosophis veris videt, causas & rationes, quibus permagnum hoc naturæ mysterium revelo, non esse fanaticas, in proprio cerebro confictas, ad eoque sophisticas, nec in varios sensus flexibiles, sed planè divino-naturales, immobiles; & huic arti revelandæ proprias, quinimò ab ipsa natura & philosophis expressè præscriptas, hoc est secundum ipsā naturæ ac philosophorum iusta, atque ita comparata, ut absque iis naturæ principiis, hoc arcanum scire, sit impossibile, quemadmodum omnes veri philosophi testantur unanimiter. Hinc etiā necessariō vera scientia lapidis philosophorum est immutabilis, immobilis ac perpetua, quia constat ex principiis naturæ immutabilibus, immobilibus ac perpetuis. Si ergo conarer hanc artē revelare ex propria phantasia, hoc est extra principia naturæ à philosophis nobis commendata, frustra conarer, & deceptor essem, uti tu: quia omnia principia extra naturam à philosophis nobis commendata, *sophismata sunt*, & reverā non principia illa, quæ nobis commendantur à philosophis,

phis, adeoque hoc arcanum aperire non possunt, sed locò veri, falsum substituant: quia ut ponuntur causæ, sic sequuntur effectus: unde enim quid non habet ut sit, inde etiam non habet, ut sciatur: quia modus cognoscendi sequitur modum essendi. Causæ enim veræ & immobiles, necessariò pariunt conclusiones veras & immobiles: quia semper ex veris principiis, veræ sequuntur conclusiones: Etenim ex vi sui principij, à quo proximè pèdente, suam immutabilitatem atq; firmitatem habent. Unde qui est philosophus verus, non dicit *recipe, recipe*, sed ille sese offert ad revelationem per causas naturæ certas & evidentes, ut in praxi errari non possit. Scit enim & prænovit verus philosophus per naturæ & philosophorum consensum, talem & non alium effectum sequuturum, si tales naturæ & philosophorum causæ ponantur: quia natura errare nescit, modò artifex opus prolequatur constanter usque ad terminum philosophorum debitum. Hunc terminum, qui non compleverit, errorem non philosophis, nec mihi, sed sibi ipsi labores non constanter persequenti, imputer: quia non datâ causâ sufficiente, sufficiens non datur effectus. Sed quorsum? ut demonstretur, quòd ille, qui est philosophus verus, non dicat *recipe, recipe*; sed suum *recipe* prius per clarum naturæ ac philosophorum consensum probat debere: quia extra naturæ ac philosophorum consensum, omne *recipe, est decipe*, uti palàm testatur Arnoldus in Rosario, his verbis: *Omnes extra naturam docentes vel operantes, deceptores sunt, & in re non debita docent, vel operantur*. Ex his jam iterum peccatum tuum roga, nùm mihi feceris injuriam? Quid ergò lues? mendaciorum pœnas: imò, jam luis, dùm etiam apud illos, quibus antea magnus eras, cùm hæc viderint, ne fellam quidem habebis. Nuper vellicabas mea Gnorismata, quia non erant ad tuum stomachum cocta; nunc prodiscum tuore majali cæterisque erroribus, quàm autem ubique cecideris, ipse videre habes. Ad priorem refutationem magis mutus fuisti, quàm piscis, quid ad hæc sis responsurus, videamus. nihil mihi potius esset, quàm ut te viderem, fortè procurarem, te excipi pro tuis meritis laudabiliter. Si vir es, prodi in lucem, da te in conspectum, æde tuum nomen, & larvam de facie tolle, ut te videam; aut fac quod vis, nihil efficies: quò enim studiosius veritatem opprimere & abscondere conaberis, eò magis eminebit mea innocentia, & tua apparebit malitia: Aut enim negabis, me vera scripsisse, aut affirmabis. Si negas, jam hòc ipso convictus es, quia tibi maximè adversantur natura & philosophi. Si affirmas, me scripsisse vera, injuriam mihi factam recantas, ac simul te ipsum falsi accusas. Summa; si ve neges, si ve ajas, continuò palàm est, quod sis falsus testis & impostor. Ecce boni viri contemtor,

temptor, tu deprehenderis impostor ubique; nec tamen timuisti illum infamare, qui non est impostor, sed philosophus in hac arte verus, dogmaticus & fundamentalis. Impostor maximus es, quia abducis homines à vera naturæ & philosophorum via ad tua sophismata, & sic à veritate ad tua mendacia. Ego verò non possum dici, nec esse impostor, quia reduco homines à tuis erroribus in viam naturæ & philosophorum veram, & ita à tuis mendacijs ad veritatem, quam tu labefactare & evertere nunquā poteris. Prius ergò te ipsum excusasse debuisses, quàm me falso traduxisse. Crimine vacare debet, qui in alterum paratus est dicere. Quid ergò cum tuo falso testimonio lucratus es? incredulitatem, odium & tui execrationes; propter viperinam tuam linguam & os mendax viri considerati & prudentes me nō contemnent, sed potius honorabunt: te verò etiam illi, apud quos è sublimi suggesto eras, detestabuntur, & à suo limine fugabunt cum hæc legerint; atque ad majorem hujus effectum posui DECEM NOTAS, quibus, si forsan alicui te offeras, statim confundi & fugari possis: nunc te iterum vivis coloribus depingo, ut, quantus sis in hac arte philosophus, ubique pateat. Tu opinione tuā per naturæ & philosophorum mandata dejectus, & à me mendacij convictus recedis, ego verò virtute, honore & scientiā contra dentes tuos caninos sto, stabo, floreo, florebo. Quem ergò modò amicum invenies, cum malevolā tuā linguā tibi metipso hostis extiteris? Quid ergò malus malitiā tuā fecisti? cui, nisi tibi ipsi? Honori meo nihil nocuisti, sed tuā malitiā fecisti me laudatorem, te vituperatorem. Ego enim ex tua malitia vireasco, quippe innocentia mea amodò fidem tibi abrogabit apud omnes veritatis amantes. Adhuc ergò honoris mei rosor dices, cavete à Potier, impostor est? O inspector omnium ocule, quem nemo fallit, cur connives in his tantis adversarij mei culpis? nec statim immittis ignes, & tonitrua & fulmina? nimirum quia vindictam super sedens differs. Tibi ergò soli innocentiam meam conqueror & vindictam in divinæ justitiæ tuæ manus commendo. Tu effice ut tandem vipera ista sibilare & bonam intentionem ad Nominis tui gloriam impedire desistat. Tu vindica me pro tuo impervestigabili judicio & causam meam suscipe. Tu enim solus nōsti, cor meum in hoc tanto naturæ negotio ab omni fraude semper liberum & purum fuisse, meque nemini mortalium fraudem unquam cogitasse, imò nec potuisse. Injuriam ergò mihi mendaci tuā linguā facis enormen: quia naturæ & philosophorum consensus me ab omni fraude excusat, defendit, liberat; disensus verò te maximè fraudis accusat. quod omnes, qui saltem alius sunt judicij, aut libros philosophorum vel per transeñnam inspe-

M

runt, ex

runt, ex hac refutatione & respectivè apologia videbunt. Quid ergò me absentem rodīs nequam? Cūr me blasphemias balatro, tenebriō, nebulo, seductor, impostor? Omnes boni te despicient. Mirte meos discipulos in immutabili natura & philosophis instructos, & compares tibi alibi quære; I tu hinc quod dignus es, & desine bonos viros à me dehortari; mane solus in tuo rore majali, cæterisque erroribus, donec putrescas. Si esles vir bonus, nomen, cognomen & locum commorationis tuæ de literis non absceidisses. Ego non timeo; imò verò quia sum ipsissimus ille Michaël Potier, qui per magnum & incomparabile hoc naturæ mysterium lapidis philosophorum fundamentaliter, causaliter & dogmaticè scio, nomen, cognomen & locum commorationis publicè profiteri non timeo. Causam scis, imò etiam porrò, si vis, dicam. Vis? in promptu est: quia non sum alchymista impostor uti tu, & tui similes, qui hinc inde venditis Processus & doctis recipere hoc & hoc & illud, deinde hoc & hoc & aliud, & facere taliter & aliter, nescio qualiter: Sed ego Michael Potier gente & natione gallus sum philosophus hermeticus dogmaticus, causalis & fundamentalis: quia, quod dico, non ex falsis Receptis, vel alio quodam sophismate probò: sed quæ dico, per verà principia naturæ ad quæ ipsi philosophi nos pro consequenda hac arte immediatè remittunt, demonstro, atque statim ex ipsis philosophorum libris ob oculos clarè legenda pono, absque ullo meo additamento aut detrimento, ac quidem ità clare & authenticè, ut nemo quicquam saltem cum ulla ratione mihi contradicere possit, nisi fortè velit ipsam naturam & philosophos malitiosè falsi redarguere. Verùm hinc liceat facere diverticulum & mentem nostram declarare, quibus conditionibus nos ad opus perficiendum offeramus. Cum ergò verum philosophorum arcanum per clarum naturæ & philosophorum consensum revelâro, omniaque ordine ex ipsis philosophorum libris ad oculos legenda portexero, En offero me etiam ad ipsum actum: Hæc tamen lege: 1. Ut omnia, quæ ad opus elaborandum necessaria sunt, adsint. 2. Ut mihi detur Diploma sufficiens, me nunquam offensum iri; non tamè quod hoc verbò artem in dubitationem revocatā velim: sed quia ad id moneor à philosopho in duodecim Tractatibus, ita piè dicente: *Non dubito, multos bene conscientia & voluntatis homines illud donum DEI clanculum possidere, hi me admoniti exemplò, & meis periculis cautiore & providentiores facti, Harpocratis sibi commendatum habeant silentium: Quotiescunque enim me magnatibus detegere volui, semper aut in damnum, aut periculum mihi cecit.* Item admonitus exemplò eiusdem philosophi, his fidelibus verbis: PROPTER SCIENTIAM aliquos gravif-

gravissima pericula passi sumus, plus infortunii ac incommodi, quàm utilitatis inde habuimus: sed credimus, nondum tempus advenisse, cum raro sapiunt Phryges. Iudicia Domini abyssus multa; attamen divinam providentiam in ejusmodi nostris infortunijs admiratus sum. Semper enim Altissimi Conditoris protectionem præsto habuimus ut nullus inimicus potuerit nos opprimere, custos fuit semper Angelus Domini A R C A H U S, in quam altissimus Conditor rerum tantum thesaurum inclussit, quem & usque tueretur. &c. Hactenus pia ac fidelis philosophi admonitio, quâ docet ut philosophus in hac arte sit prudens & cautus. Quamobrem non credo mihi ab ullo viro bono & æquo verum ita vitio, si Diplomate firmo muniri volo. Neque enim hoc peto, quod artem ipsam in dubitationem vocatam velim: sed quia in hac arte inveniendâ totam ferè artem contrivi, nolo senectutem meam alteri mancipatam esse: Ita enim senectus honesta est, si libera & nemini mancipata est. Quicunque enim sibi proponit divinum hoc opus aggredi & absolvere, ejus animus desiderat esse ab omni timore & metu liber & suæ spontis: quia hoc opus divinum non vult fieri coactè, sed omnino voluntariè, in summa animi alacritate atque libertate. Pergamus: 3. Ut domicilium ad labores aptum mihi deputeretur, hoc est in loco ab omni turba, tumultu & strepitu forensi remoto & abstracto. 4. Ut alimentum mihi assignetur honestum. 5. Cum in inquirenda hac arte jam sum factus senex, adeoque ad labores sustinendos infirmus, ut me operis directore alij mihi subordinentur in operatione manuali utcunque versati, inprimis verò viripij & iuramentò firmissimò ad silentium perpetuum immediatè obligati. 6. Ut mihi deretur lapidis philosophorum portio debita. 7. Ut honorificè dimittar. Conditionibus his ita prævijs opus cum bono DEO aggrediemur & absolvemus. Und sum vberstaus bin ich auch hiemit willig / vrbietig vnd bereit / inter operandum dem Verlager jedesmal auff sein begehren per clarum naturæ & philosophorum consensum zu demonstrieren, Warumb der Punct / so mann eben vnderhanden hat / gerad also sein müsse / vnd nicht anders sein könne? Vnd sothane Ordnung in demonstranda causa laborum, soll von mir gehalten werden ab exordio usque ad totius operis complementum, fürnamblich vnd allein zu dem End / erstlich / damit der Verlager abermal per clarum naturæ & philosophorum consensum sehe / daß das Werck nicht stehe in eventu fortuito & casuali (wie sonst die Particularia thun / welche auß keinem Grund der Natur vnd der philosophorum können demonstrirer vnd bewiesen werden) sonderen / daß es zum gewünschten End außgehen müsse / vnd nicht fehlen könne / modo adiant requisita & laborum

constantia. Zum andern/das man auß solcher caularum recapitulatione
 bermal meine Fideßität vnd Redlichkeit sehe/nämlich das ich gang vnd durch
 auß nichts auß mir selber vorneme/sondern alles alles alles per clarum na-
 turæ & philosophorum consensum demonstrire, vnd also auch Angesichts
 auß der wahren philosophorum Büchern zulesen dargebe. Hinc etiam puer
 decennis videt, nedum vir zui & iudicij, quod neminem decipere possum,
 etiamsi vellem; illud enim quod quis legit ipse, & clarè intelligit, decipere
 nequit: quia naturæ & philosophorum consensus facit actum, & mentiri
 nescit. Das ist/dannnenhero siehet auch ein zehen jährig Kind/geschweige dan
 ein alter vnd verstendiger Mann/das ich Niemanden betriegen kan / ob ich
 auch gleich wolte: Dann was einer selber liest vnd klärlich versteht/ das kan
 nicht triegen/zumal weil der Natur vnd der philosophorum consensus da
 ist/welcher eine gewisse Arbeit gibe/vnd nicht liegen kann. Drum bricht abste
 abermal klärlich auß/das der in dieser Kunst ein philosophus fundamenta-
 lis sey/welcher schlecht vnd einseitig bey dem fundamento naturæ & philo-
 sophorum bleibet/vnd leisset allein. das fundamentum naturæ & philoso-
 phorum recht haben / so gehet man sicher/vnd kann nicht irren. Vnd wann ich
 anderst lehrete/so were ich kein philosophus fundamentalis, vnd könnte dem
 nach diß Geheimnis nicht fundamentaliter offenbahren: Dann wer diß
 Geheimnis recht offenbahren will/also das man in der Arbeit nicht fehlen
 könne / der muß nicht fahren noch handeln wie er will nach seiner Opinion:
 Dann das were(wie gesagt) auß das Eys barren / sondern er muß dem filo-
 thesei, das ist der Richtschnur nachfolgen / da die Natur vnd alle wahre
 philosophi zusammen treffen/alsdan gehet er sicher vnd kann nicht fehlen.
 Dann der philosophorum Haubtspruch zeiget solches klärlich mit diesen
 Worten: *philosophis nihil habetur certius, quam veritatem ibidem esse maxime, ubi
 inter naturam & philosophos parus est consensus.* Das merck abermal wol: Dann
 welchem Ich die wahre materiam vnd den wahren modum, wie er damit pro-
 cedieren vnd Verfahren müsse/per naturæ & philosophorum consensum
 offenbahret hab/der kan nicht sagen/das er betrogen sey: Ratio huius est ma-
 nifesta, nempe quia natura & philosophi vera præscribunt, & seipsum in
 suo consensu abnegare non possunt. *Huius autem Naturæ & philosophorum con-
 sensum nemo monstrare potest, nisi sit philosophus in hac arte verus & perfectus.* Verä
 revelatione nullus Alchymista (quamvis philosophū se & cōsummatū qui-
 dē esse existimet, & pro tali passim se districtā fronte rudi plebi vēditer) of-
 ferre potest, sed tantū cum falsis suis Processibus prodit, illosque pro certis
 venales circūfert. Causa verò, cur Alchymistæ verā artē offerre nō possunt
 hac

hæc est, quia ignorant naturam illam, quæ nobis tanquam certissima clavis unice commendatur ad aperiendum in hac arte omnia sine ullo defectu. *Hoc notetur.* Qui enim ignorat naturam, ad quam philosophi nos pro consequenda hac arte immediatè remittunt, *hic jam multum remotus est ab hac arte: quoniam non habet radicem veram, super quam intentionem suam fundet,* teste Gebro in præfatione suæ Summæ: Cùm ergo Alchymistæ hanc naturam ignorent, necessariò falsis conceptis & receptis bonis viris & in libris philosophorū non benè versatis, imponunt. Nunc vos æstimate omnes viri boni & cordati, adversarius meus, an natura & philosophi pluris sint? Proculdubio æstimabitis quoddam natura & pulchra philosophorum frequentia pluris sint, quàm adversarii mei lingua doloſa & mendax. *Well nu dem also/warumb bezeugstu mich dan anderst/als vmb metner reinen Philosophen willen? Dweil du dar ein solches thust/so folgt nothwendig/dass dein falsch Zeugniß nirgend anders herühre/als auß laurer bösen affecten/ ohne Ursach.* Ecce vivus vidensque ubique peris, nec immeritò: vivus enim & sciens eodem demisti, unde exitum vides nullum esse: Ut enim omnia ad ruinam properant, quæ scelestus falsidicus adversus me loquutus es: Sicutiam *ἀπορρογ* & *ἀλογον* est omne, quod de rore majali; alijsque stultissimè fabularis. Quam ergo ob causam tuam mendacia patior? propter verum naturæ & philosophorum consensum, atque sic per consequens propter veritatem ipsam. Si ergo me insimulas fraudis, insimulò te malitiæ: Ex hoc enim unico fundamento, quod modò dixi, ipsa solis luce clariùs clarescit; me fucum aut fraudem facere nequaquam posse, etiamsi vellem: Ratio; quia ego non sum qui loquor, sed solius naturæ & philosophorum clarus consensus loquitur per me. Cùm autem natura & philosophi non mentiantur, sed in horum consensu ipsa veritas & experientia immediatè insit, unde tu nequā probabis, me artem veram ignorare, ad eòque decipere? quia natura & philosophi per me loquuntur optimè pro me, at pessimè pro te: Nam hoc ipso testaris meam innocentiam, ac simul tuam malitiam; ad eòque ipse te impostorem declaras: quia locò manifestæ veritatis manifesta tua mendacia substituere conaris. Ecce, hinc multò pudore suffusus obmutescis, nec habes, quò malitiam tuam tegas & defendas. ô Haman! crexisti patibulum pro Mardocho, at ipse dignus es ab ipso suspendi. Ubi tua pietas? ubi dilectio christiana? ubi conscientia. Abi ad templum misericordiarum, mendacia tua deplora, & respisce. Non sum quidem gloriæ cupidus, sed vanæ gloriæ cupiditatem relinquo illis, qui malunt videri, quàm esse: Verum, hoc tutò gloriari possum, me veram artem lapidis philosophorum scire per causas.

causas naturæ & philosophorum ipsâ meridianâ solis luce clariores. Hinc
 etiâ supra diximus, & hic tanquam in parenthesi coronidis ergo iterum di-
 cimus: Quicumque conatur facere tincturam, lapidem, seu universale phi-
 losophorum ex alijs, aut etiam pluribus paucioribus - vè materijs, aut aliô
 modô, quàm sanctus naturæ & philosophorum consensus nobis præscri-
 bit, is tincturam, lapidem, seu universale philosophorum consequetur,
 quando possibile erit in Africam transfretare sine navi; aut ex arena funi-
 culosnectere, quod fiet quando Oceanus omni aquâ (quæ tua est mate-
 ria) exhaurietur. Drumbs was ich dir alhie in dieser Refutation/ vnd in mei-
 ner Philosophia Pura, vnd in meinem Veredario hermetico-philosophico
 gesage/dasselb erwege vnd betrachte wol/sey aber allen Haß vnd Neyd/allen
 Hassmuth vnd Halsstarrigkeit beyseit / so wirstu geschmeidiger von mir
 verhehlen als du bißhero gerhan/vnd nicht sagen/MICHAELIS POTIER ma-
 teria lapidis philosophorum ist Sol vnd mercurius, Ergo so ist seine Wissen-
 schafft falsch. Mein Haß Grobvnverstande der Natur vnd Philosopho-
 rum consensus gilt mehr als du vnd alle deines gleichen/vnd man erwer auch
 schon Zehenhausen Hopffensack voll weren. Dan der Natur vnd Philoso-
 phorum consensus ist die Wahrheit in dieser Kunst/ vnd lehret mich keine fal-
 sche materiam noch falschen Proceß. Drumbs welcher diesen consensum zu-
 treffen weiß/ der ist keines verachtens/ sondern billig aller Ehren wehr/ vnd
 für einen rechtschaffnen philosophum zuhalten. Wan du das kanst / so gehe
 auch hin/vnd laß dich der Natur Profeslores zum Doctor in dieser philoso-
 phia promovieren/ka auch wol gar zum Ritter schlagen: Dan ich mißgönne
 Niemandē seine Ehr/wie du vnd deines gleichen mir thun/vnd schreibe auch
 dis Niemandē zu Trog/ Niemandē zu Leyd/auch mir selbst nicht zu Ruhm/
 sondern allein dieser Ursachen halben/damit die jenige/welche halsstarriger
 weyse vermeynen diese Kunst zu wissen/vnd mich/so den wahren philosophis
 nu schier biß in die 40 Jahr lāg mit fleiß obgelegen/vnd vollen Grund weiß/
 fälschlich verachten/ gleichsamb als handgreiflich fühlen vnd augenschein-
 lich sehen/das alle ihr Wissenschaft nicht einer Loorberen wehr sey/vnd man
 deß rühmens/plapperens/vnd schnatterens noch ihausenmahl so viel were.
 Dan so man ihre Opinion auff gleiche Wage/vnd der Natur vnd philoso-
 phorum consensum dargegen legen solte/ so würde/ wie der Aufgang vom
 Nidergang weit abgesondert ist/der Vnderscheid erscheinen/vnd sich ohn ei-
 nig disputieren befinden/das alle ihre Wissenschaft nicht einer Linsen wehr/
 vnd nur ein purlauter vnnütziges Gewäsch / vnd mehr als hefftige Blindheit
 vnd grober Vnverstand ist: Vnd wahr/wer das nicht sehe/müste ja stah-
 stock.

soch blind sein/ vnd nicht wissen schwarz vom weissen zu unterscheiden. Dar-
 es ist gewis vnd fehlet nicht/ Eine jede Opinion/ wann sie gegen der Natur
 vnd philosophorum consensum conferiret vnd gehalten wird / so bricht of-
 tenbarlich auß / Ob sie recht oder vnrecht seye. Diesen Unterschied wissen
 wir (Gott lob) auß dem vn beweglichen Grundfest der Natur vnd aller wah-
 rer philosophorum consensu, vnd bedürffen nicht weiter zufragen. Drum/
 wan man mich einiges Betrugs beschuldiget / so geschichte mir für Gott
 vnrecht: Dann wer anderst lehret/ als vns die Simplicität der Natur vnd
 der wahren Philosophorum consensus zusehren fürschrreibet/ der/ der/ der/
 sage Ich / ist nochwendig ein Betrieger/ vnd kan kein Zeugniß veræ re-
 velationis von seinen Discipulis erhalten/ inmassen ich (Gott lob) von einem
 jeden maximè in authentica & probanti forma (wo es die Noth erfordert)
 zeigen vnd auflagen kan: Zu dem kan ich auch mit gutem Wissen sagen/
 vnd bezeuge solches mit meinen Herrn Discipulis / daß Ich post totius
 arcani revelationem einem jeden sein Hand vnd Sigill widrumb in sei-
 ne Hände gegeben / vnd dabey folgenden Inhalt gesagt. Hactenus
 clarè vidistis, me planè nihil dixisse è proprio cerebello, sed vobis re-
 velasse hoc arcanum lapidis philosophorum uti ipsi philosophi iubent,
 nempe per ipsissimum naturæ & philosophorum consensum; vidistis et-
 iam, me singulæ ex ordine, & articulatim è veris philosophorum libris
 vobis statim ad oculos legenda exhibuisse. Quamobrem oro vos, ut nec
 simulatè, nec in mei gratiam, neque odium, sed in solius DEI ac sim-
 plicis veritatis honorem velitè ingennè fateri, utrùm meâ revelatio-
 ne sitis contenti nec ne? si agnoscitis, me vobis arcanum lapidis philo-
 sophorum revelasse ad plenam intelligentiam, reddite obligationem,
 quam hactenus apud me deposuistis, sin minùs, retinete, aur in mille par-
 ticulas dilacerate, Ob id enim vobis illam restituo: Ad hanc præfationem
 ita responderunt singuli; Domine POTIUS, non possumus de tua révé-
 latione quicquam dubitare: Egisti enim nobiscum sicuti verum philo-
 sophum, & virtum pietatis ac honoris condecet; unde quod à te præ-
 terea requiramus, restat nihil: Sumus tuâ revelatione contenti, nihil
 habemus tibi contradicere, imò nec possumus: quia nobis omnia re-
 velasti ad plenam intelligentiam atque sufficientiam; agimus itaque
 tibi gratias perpetuas pro tam fideliter nobis præstita revelatione,
 & restituimus Recognitionem & respectivè Obligationem nostram,
 nec ullam habemus causam eam dilacerandi, sed potius tibi obli-

gamur

gamur totâ vitâ; utinam possemus tibi condignum reponere, pro tam fide-
 deli revelatione. Hâc replicâ finitâ omnes mihi porrexere manum, ac sub-
 inde restituere singuli suam Recognitionem & respectivè Obligationem
 manu, sigillò, & juramentò suò communitam vnâ cum honorario, in sig-
 num & restitutionem, quòd candidè illis satisfecerim, precantes insuper,
 ut vellem illud, quod dederunt munusculum; boni consilire; cum hac ite-
 rata declaratione, quòd velint omnium, quæ in suis literis mihi promise-
 runt, effectum dare, nec unquam in minimo articulo fidem datam viola-
 re. Hactenus. Ex his ergò jam quæro; An hoc sit decipere, quâdo quis fate-
 tur, sibi satisfactum esse? Nùm ergò ultetius obligor? Negat Ratio, negat
 Fides manibus & sigillis cõfirmata. Quid enim Ego possum, quando quis
 patitur, se impostorum mendacijs à vero seduci? Arcanum aperui rectè,
 ac quidem secundùm ipsissimâ naturæ ac philosophorum placita, iussu atq;
 mandata. Si quis ergò opus non persecutus fuerit secundùm naturæ & phi-
 losophorum exigentiam, erroris culpa non mihi, sed suæ ipsius paupertati
 vel inconstantiz imputetur. Ex causa debita non nisi debitus effectus resul-
 tat; exemplò: Equi quatuor trahunt currum; at si rota quædam sit fracta,
 malè currus agitur. Nùm hoc ab equis & non sanè; nec ideo vapulant à
 rhedario. Sic philosophus bonus revelat arcanum bonè, & per se causa est
 rectæ revelationis; at si artifex opus non rectè prosequatur, oboritur error.
 Hic quidem philosophus arcanum rectè revelat, & per se causa est rectæ reve-
 lationis, non erroris. Ille enim revelat artifici artè, ut fiat id, propter quod
 artem revelavit; at si artifex erret, non scilicet prosequendo opus suum, ars
 non potest præstare suum officium, sed semper errat: Hic, quis inculcasset re-
 velatorem? Sanus certè homo dicet, artificem aberrare ob defectum pro-
 prium, quòd nimirum non rectè laboravit. Sed adhuc rudiori exemplò
 discamus, cui sit imputandus error, si quis errarit? Si Colonia à Rhenum
 iturus es ses Romam, multa itinera ingredienda tibi forent priusquam
 Romam pervenire posses: quia ab extremo ad extremum non pervenitur,
 nisi per multa media: Si enim vel in primo, vel secundo, tertio, quarto,
 quinto, sexto, septimo vel octavo itinere motum subsisteres, non scilicet
 progrediendo, nunquam devenires Romam, quò statueras ire: Ubi verò
 iter semel bonè susceptum continuâris, infallibiliter Romam, quò decre-
 veras ire, pertinges; aliàs minimè. Est enim omnibus manifestum, eum qui
 in agendo deficit, non efficere id, quod aut debebat, aut efficiendū susce-
 perat: qui enim in medio cursum abruptit, is non dicitur cursum absolvis-
 se, aut susceptum motum continuâsse, sed in motu defecisse. Semper enim

manet

manet victoriosus ille canon logicus: Data causa sufficiente, sufficiens datur effectus, cessante vero causa, cessat & effectus. Sicut jam se grossum hoc exemplum habet, pari modò fructus ex tam grandi naturæ secrete provenire sine operis continuatione, est impossibile. Ex datis ergò manifestatur, quàm absurdus sit, qui dicit, erravi, ergò concludo, artem esse falsam. Qui ita concludit, ignorantiam & stupiditatem suam prodit, imò ac malitiam: Quàm enim sincere atque candidè hanc artem revelàrim, testimoniò sit hæc Apologia, nec non & auditorum meorum manus atque sigilla. Quæ ergò te malitia cœpit, quòd ausus sis me falsi accusare? quid culpe contraxi? Quoties ergò me traducis apud bonos viros, & impostorem appellas, toties nomen illud infamiae in tuum ipsius caput retorqueo, & meritò. Te enim esse impostorem, dùm verum negare, & locò veri, falsum substituere contendis, nemo est sani judicij, qui ex hac refutatione non videat: me verò rectè egisse, atque uti virum probum decet, ex hac Apologia videret. vel cæcus, audiret etiam surdus, mortalium nullus aliud judicium de me feret, nec potest, nisi fortè tecum insaniat, aut contra claram veritatem cœcutire, aut veritatem malitiosè negare velit; adde quòd ob eam causam monstrare possum, quoties opus erit, à meis discipulis manus atque sigilla, quibus juramentò sanctò fatentur meam fidelitatem plus, quàm ego te scire dignor. Tu quoque fac simile, si potes; at non potes, nisi fortè cœcus à cœcis, & in philosophorum libris non versatis, qui potiùs tuis juramentis decipi, quàm doctrinà philosophicà doceri volunt, & quibus persuaderi potest, ovum extitisse ante gallinam. Te igitur iterùm impostorem esse, testatur Arnoldus in Rosario, hisce claris verbis: *Omnes extra naturam docentes, deceptores sunt, & in re non debita docent.* Rectè. Qui enim extra naturæ & philosophorum consensum docet, is necessariò quarit novam naturam, & ita per consequens novam materiam & novam operationem, adedque tandem invenit novum recensque NIHIL, uti rectè loquitur philosophus in Tractatu de Sulphure. Eben also wirdet auch auß deinem Wärenthaw / auß deinem Bergschwaden / auß deinem Sonnenthaw / vnd dergleichen ein novum recensque nihil werden / vnd diese refutationschrift weyersers auch klärtlich auß. Bissher hab ich bey vielen (die sich düncken lassen sie verstehen alles) grosse Unwissenheit vnd groben Unverstand befunden / welcher sich dan damit er, zeigt / dieweil sie bey ihrer Opinion geblieben / welche doch keinen Grund noch Ursachen in der Natur vnd philosophorum consensu hat. quod (uti sub locò diximus) inde factum, quia non ex fundamentis naturæ & lectione librorum philosophicorum, sed tantùm ex auditu, & vanis receptis circum-

N

forance-

foraneorum ira perstrati sunt. Jegunder aber hoffe ich/sie werden die Augen auffthun/vnd hinfür solcher Betriegischen alchymisten / welche mich verachten/müssig gehen. Dann durch diese meine Schrift wird solchen hochschädlichen Betriegern ihre Falschheit vnd Betrug an das helle Taglicht gebracht/vnd wird ihrem Liegen vnd Triegen/ (wie hoch sie sich auch vermaßen vnd verschwören) so leichtlich nit mehr geglaubt werden. Dan diese Refutation schrift sagt die Wirtlaustere Warheit/welche für Gott vnd alle Warheitliebenden Leuten bestehn kann. Aber wie die Unverständigen gemeinlich den größesten Hauffen an der Zahl machen: Also bleibt auch der meiste Theil der Sophisten auff ihrer hefftigen Blindheit vnd groben Unverstand / wollen sich nicht auff bessers richten vnd weyßen lassen/ sondern behalten ihre Sophisteryn steyff/vnd bleibē beharlich dabey/ob schon die Natur noch thaufentmahl den rechten Weg zu dieser Kunst zeiget/ vnd der treffliche philosophus Nicolaus Flamellus noch thaufentmahl sagte: *Quanam dementia tenet operansum animos in hac arte, ut aliā viā, quā ipsa natura procedere velit; istam redarguere, vel superare conantes, quam vix ullā possunt industriā imitari. Deus per ipsam nobis viam rectam demonstrat, utputā simplicem & continuam decoctionem igne lento factā.* Vnd der philosophus in duodecim Tractatibus noch zehnthausentmahl also vberlaut riefte: *Nolite vobis res adeo subtiles imaginari, de quibus natura nil scit: sed MANETE, MANETE inquam, in via naturae simplici; quia in simplicitate rem citius palpare, quā eandem in subtilitate videre poteritis.* so will doch dieß ables bey den Verstockten vnd Halsstarrigen nichts fruchten noch verfangē: Weil sie aber die Sachen vbel verstehen/vnd wider den algemeinen Lauff der Natur handelē/also bleiben sie auch bey ihrer ignoranz/vnd richten nichts auß. Dan gleich wie die Natur eben so wenig vberwältiget/als ein starkes Plagregen sein vngestümmer Fall benommen werden kan: Also wird auch nichts gewisses auffgerichtet/so man der Natur nur etwas zuwider fürnimmet vnd handlet. Lese meine obgemelte Bücher/ vnd diese meine refutation mit Bescheidenheit/ohn allen Zorn vnd Meyd /die werden dich geschmeichlich machen/wann du sehen wirst/das sie mit der Natur vnd allen wahren philosophis klärllich vbereinstimmen: Aber noch geschmeichlicher würdestu werdē/wann ich für eine Augen kommen ließe meine grosse Apologiam/so auch mit der Natur/vnd aller wahren Philosophorum consensu widder dich vnd dein es gleichen Eügenmäulern(auch in allen/allen/allen scrupulis,damit man mich bißhero fälschlich belogen hat/dermaßen in naturz & philosophorum consensu, fundirer vnd gegründet ist /das auch der allerhalsstarrigste negator sich der Warheit müße submittieren vnd gefangen geben/wann er die-

selbe

selbe nur einmal durchlesen hette. Noch viel geschmeidiger würdestu werden/
 wann du dieses hohe Geheimnis durch den hellen vntwidersprechlichen
 naturæ & philosophorum consensum von mir gehörst hettest: Aufß aller
 geschmeidigst aber würdestu werden/wan ich deine Augen kommen ließe in
 meine figuram totius mirabilis naturæ, davon in diesem Buch Weibüß
 geschehen: Dan in dieser Figur leuchtet für vnd für ein schönes helles Liecht/
 welches du/noch kein Mensch auff Erden außsüßchen kan. Dann durch dis
 Liecht siehet man immerdar / immerdar / immerdar beydes die warhafftige
 materiam lapidis philosophorum rohe/vnd gekocht/ auch den ganzen mo-
 dum cum ista materia procedendi è toto naturæ & philosophorum. con-
 sensu dermassen hell vnd klar zu Tage leuchten / daß auch du alsobald alles
 darauff verstehn köntest/ wan mans dir nur einmal sehen ließe. Wan du die-
 se figuram mirabilitatis totius naturæ gesehen hettest/alsdan würdestu dich
 noch erst in dein Hers hinein schämen/daß du jemals linistre von mir gere-
 det hast. Ich wolte dir auch wol diese figuram infallibilitatis & mirabilitatis
 naturæ sehen lassen/wan ich mich nicht für dem Zorn Gottes fürchete: Dan
 es hat mir der Schöpffer vnd Geber aller guten Gaben befohlen/solches nur
 allein denē sehen zulassen/in quorum corde est timor Domini, nec ex eo exit
 falsum testimonium aduersus suum proximum. Ich habe viel Mißgönners/
 vnd heimliche Feinde/das muß ich leyden ab exemplo Christi. Ich tröste
 mich aber dessen/daß sie mit Lügen vmbgehen: Dan Niemand meine Scien-
 tiam läßern kan/Er wölle dan mit Lügen öffentlich vnd fürsätzlich vmbgehn/
 oder mit Vnverstand handeln. Dan ich offenbare nicht mehr noch weniger/
 als der Natur vnd philosophorum consensum, vnd demnach die warhaff-
 tige Kunst lapidis philosophorum ad transmutanda metalla in aurum: vnd
 wan ich drüber oder drumter thäte/so were ich ein Betrieger wie du bist / vnd
 lehrte nicht rechte. Drumw wer mir vñels nachredet / der beleuget mich ohn
 vrsach. Vnd wer de Lügner glaubet/der irret wie ein vnverständiger Mensch.
 Es ist auch an dem eusserlichen Ansehen der Persohn nicht gelegen/sonderen
 das ist die Frage/Ob er das warhafftige Vniuersale lapidis philosophorum
 wisse vnd lehren könne? Es folget auch nicht/Potier hat diesem oder jehnem
 auff seine Fragen nichts Antworten wollen; ergo so kann er die Kunst nicht.
 Mein Meister Hans Suchs / Potier ist nicht schuldig, einem jeden auff
 seine Fragen zu antworten / nec meretur audire veritatem, qui fraudu-
 lenter interrogat; & sic per subdolas blanditias artem exploratum ve-
 nit. Difficile vulpeculari cum vulpe. Argum fallere tentas, Michael.
 POTIER kann auch Lisse mercken / vnd bald sehen / wo mann hinaus
 will:

will: Er weiß auch was das heißt; non sic eliciuntur arcana, vnd solches war nit vnbillig: Cùm enim in hac arte scienda defudâr it usque ad capillorum canitiem; sumptusque fecerit multennes (uti quilibet, qui rectò valet iudiciò, & rem ad rectæ rationis trutinam pensitat, facîle æstimare potest.) So ist es auch zumal recht vnd billig; daß er den Daumen so lang in der Faust halte/bisß man ihm ein ander Lied singe. Vnd wer weiß ob Potier solche hof- fertige/auffgeblasene Gefellen einiger Antwort gewürdige habe; stehet doch in seinen Gnorismatibus/daß er Niemandem ad interrogata Antworten wol- le ante pium pactum. Wann das Vorhergangen/ alsdan werden sich res- ponsiones, fundamenta, Gründe vnd Ursachen gnug finden / darahn du sehen wirst / daß Potier ein Meister in dieser Kunst lapidis philosopho- rum sey/vnd sein Schulgeist wol angewendet habe. Sunt etiam plerique ad- ed importuni, ne dicam insulsi in interrogando & obijciendo, ut magis si- bi officiât quàm proficiant: Semet enim importunis suis interrogacionibus & obiectionibus ab hac artis scientia excludunt; ac proinde sibi ipsi non sa- piunt. Ergò qui seipsum ab hac tanta scientia non veller excludere, consiliũ ei foret ut quæstiones ineptas omitteret, & tantũ modò in intentionis suæ terminis maneret: Ego enim neminem ad disputationem, sed tantũ ad claram & confessam magni arcani lapidis antiquorum philosophorum SCIENTIAM invito, Sufficiat à me offerri illud ipsũ arcanum, quod hactenus tot viri docti & illustres, tot heroës, tot Principes, tot viri magnates & prelari magni sumptibus ferè infinitis quæsiuerunt; at verò perpauci- invenerunt: quia Sophistas & impostores audiverant, qui ipsi cœci fuerunt, nec sciuerunt, super quid intentionem suam fundare debuerunt. Hinc ut denuò scias, quomodo hoc arcanum revelaturus sim, hæc pauca nota: Methodus seu ordo, quem in hoc arcano revelando servabo, hic erit: *Primò* per expresum atque clarum philosophorum CONSEN- sum *revelabo* naturam, quàm philosophi nobis pro consequenda hac arte unicè ac immediatè sequendam commendant; *Deinde* per clarum natu- ræ ac philosophorum CONSENSUM *revelabo* veram, propriam, unicam ac immediatam lapidis philosophorum materiam: Denique itidem *per* cla- rum naturæ ac philosophorum CONSENSUM *revelabo* verum, proprium, unicum & immediatum cum ista materia procedendi modum, ut ita con- sequenter verum illum finem consequi possis, quem patres nostri philoso- phi in simplici tantũ via naturæ consecuti sunt, uti rectè testatur philoso- phus in libello duodecim Tractatum caput. 1. Plura non addo, nec plura curiosè interrogari volo. Etenim propositum meum non est, quòd velim perdere

perdere tempus circa inanes verborum discursus: sed quia me offero ad magni hujus arcani revelationem claram & confessam per ordinatum naturæ ac philosophorum **CONSENSUM**, uti verum Philosophum ex mandato naturæ & philosophorum decet, multò discursu, aut deliberatione longâ, non est opus; pauca verba sufficiunt; nempe, Hanc occasionem amplecti *VOLO, aut NOLO*; ita nec ego sumptus in expectando perdo; nec revelatio debite præstanda detinebitur. Neque enim fas est, quicquam velle doceri ante pium pactum, præsertim in hoc tanto naturæ secreto, quod ego mihi studiò *multenni* usque ad capillorum canitiem, ad eoque non abique multis sumptibus conquisi vi.

Consilium etiam esset, ut nec Alchymistam (si quem fortè circa te haberes) super hac re consuleres: Ille enim tibi hoc sanctum **DEI** donum *invidet*; quia timeret, ne hac ratione ejus imposturæ detegantur; adeoque ipse à tuo pane & penu pellatur. Interim verò libertati sit *venia*: Etenim hæc loquendi libertas manat è pectore pio, nec aliò respicit, quam ad illius utilitatem, cui hoc naturæ ac philosophorum arcanum *revelare* decrevi. Interim de me planè nihil dubitetur. Quòd enim sim in hac arte philosophus, *ego non dicam*, nec opus; *natura & philosophorum consensus pro me loquatur*. Drum̃ wer noch vber diß dubitirer, der hat sich bereit von diesem hohen Wissen selbst excludiret. Sed quorsum hæc à via instituta evagatio: ut adversarius meus inde iterùm iterùmque videat, quàm constans mihi sim in Scientia vera lapidis philosophorum. Non enim sequitur, **POTIER** lapidè philosophorum non fecit, Ergò nescit, an sua scientia sit vera? imò, quia naturæ & philosophorum consensus talis res est, quæ non minùs negari potest, quàm bis bina esse quatuor, & bis quatuor octo, potiùs sequitur, Potierum suæ scientiæ esse certissimum. Ratio; quia naturæ & philosophorum consensus est Theoria, quæ prædisponit omnia verissimè ad praxin infallibilem, & tanquam in speculo politissimo veram materiam, veramque cum ista materia procedendi viam præmonstrat. Hoc nota. Nam ex hoc ipso fundamento omnes philosophi sciverunt hanc artem ante facturam; & id quidè ratione potenti, nempe, quia sine præhabita causa, effectus esse nequit: Sic Bernhardus Trevisanus artem lapidis philosophorum totum quadrienniū scivit ante facturam, non casualiter ad incertum quendā eventum, sed per clarum ac immortum naturæ & philosophorū consensum; adeoq; ad exitum certum & infallibilem. Hinc etiam tam confidenter ait, quòd nemo ipsum ad errores revocare potuerit. Philosophus in Tractatu de Sulphure quoque faterur, se suis manibus lapidem philosophorum

non fecisse: sed an propterea concludas, ipsum artem hanc ignorasse, error. Quod si enim ipsius scripta ad naturæ & philosophorum consensum examinentur, patebit ipsum hanc artem lapidis philosophorum præcivisse, ac facturam peracutissimè. Id autem semper observandū in examinandis philosophorum libris, quod hoc saltē sit verum, quod cum natura cōsentit, illud autem falsum, quod à natura dissentit. Dictū enim, quod cum natura concordat, clarum est, & semper cum sano intellectu convenit: quod autem à natura dissentit & discordat, obscurum est, & procul ab intellectu recedit, quod optimè declarat philosophus in Tractatu de sulphure per hæc aurea verba: *Quicquid artis inquisitores legerint, id semper ad possibilitatem naturæ congruat, nec tentent ALIQUID contra naturam, nec credant etiam si esset scriptum in libris philosophorum, quod ignis non uras, quia hoc est contra naturam: sed si scribitur, ignem (nota) exsiccandi, calefaciendique vim habere, hoc, quia naturaliter fit, credendum est: Natura enim semper cum sano intellectu convenit, & in natura nihil difficile, omnisque veritas simplex est.* Hucusque philosophus. Hic oculos intellectus aperi, & quæ hæcenus diximus, benè contemplare, iterum comperies, quod Potier non possit ulli mortalium obducere fucum, aut rem artificiosè simulare, etiam si vellet. Ratio: quia naturæ & philosophorum consensus, per quem Potier arcanum lapidis philosophorum revelat, est veritas in hac arte simplex, lucens, perpetua & invariabilis, cuique nihil affingi, aut detrahi potest; imò etiam prohibet quicquam secus fieri atque ipsa præscribit. Licet verò natura sit simplex, non tamen eius simplicitas nos ab opere dimovere, sed potius ad opus aggrediendum & perficiendum maxime movere debet: quia hæc naturæ simplicitas nobis omnia bona promittit, & præstat. quod dicimus ex ore philosophi, qui in Præfatione Tractatus de Sulphure ita rectè loquitur: *Scias pro certo, quod natura simplicissima est, nec delectatur nisi in simplicitate, & crede mihi, quicquid in natura nobilissimum est, ad etiam ex facilius ac simplicius: quoniam omnis veritas simplex est. DEUS altissimus Conditor verum nihil difficile posuit in natura. Si igitur vis esse IMITATOR naturæ, tibi suadeo ut in simplici via maneas natura, & OMNIA BONA INVENIES.* Hæc verba sunt clara & totum spagyrium lapidis philosophorum continent: quod, qui non capit, nã ille est vel pernime subtilis, vel valdè stupidus, unde qui extra hanc naturæ simplicitatē docet, impostor est. Cum enim natura sit verax, utiq; philosophus debet philosophari & docere ad naturæ veracitatem, non aliter. Und was bedarffs viel zweifels/diese Refutatio zeigt und zeiget außdrücklich/was Potier für einen sey. Und wan auch der Eügelmañster thaufent werē/müssen sie dennoch (auch trun ihr Dera) gesehen und beten.

bekennē/ daß Michael Potier kein Betrüger/sondern ein warhafftiger Phi-
 losophus in dieser hohen Hermetischē Kunst sey/vnd wan du stolzer Veräch-
 ter etwa ein bloß Gesicht herrest/so sey eine Brill auff die Nase/vnd besche die
 Sach wol vnd recht / kanst du alsdan noch nicht sehen / daß Potier ein war-
 hafftiger Philosophus in dieser hohen Hermetischen Kunst sey / so stehet dir
 nicht zuhelffen / dan du bist zu dieser Philosophen nicht geboren. Interim
 ignosce, candidē lector, quod ipse me nōinem philosophum; non meip-
 sum laudo; sed tantum causis & rationibus demonstro, meesse philoso-
 phum: absit à me propria laus: sed celebrate eos, qui probitate & scientiā
 clarent, semper volo; detestari verò, qui probitate & scientiā non clarent,
 & tamen tales videri volunt, ut tantò libetius imposturas suas divendere
 possint. Sicut enim non possum laudare eum, qui se dicit scire, quod nescit;
 ita mihi displicet, qui se negat scire, quod scit. Hic enim est ingratus pro,
 ille temerarius. Impostorem laudare non possum, necejus imposturam
 tegere: Nam qui veritatem occultat, & qui mendacium profert, uterque
 reus est; hic, quia prodesse non vult; ille, quia nocere desiderat; utrumque
 avertere studeo. Dū enim adversarium meum impostorem esse demon-
 stro, simul bonos viros ab ejus imposturis dehortor; & hoc quidem facere
 ex officio teneor: qui enim alterius dāmnū avertere atq; declinare potest,
 nec tamen facit; ipse impostor est, & christianō nomine non dignus. Ex of-
 ficio inquam, quia mihi propositum est; hanc philosophiam hermeticam in
 veterem suam dignitatem restituere cōtra furciferos istos, qui per suas im-
 posturas effecerunt, ut hanc philosophiam, quæ per se est verissima, homi-
 nes acerbè oderint, & falsi suspectam habeant. Quid jam in hac philoso-
 phia restituenda præstiterim, malo ab alijs cognosci, quàm à me non sine
 arrogantiæ suspitione enuntiari; qui nondum cognovit, libros meos gustet,
 sed non ut bibit canis è nilo. Quod dicis, Principem quandam mihi pro-
 restitutione literarū dedisse aliquam florenorum summam, mendacium est
 apertissimū: positò verò sic factum, aut literas mihi fraude ereptas, an pro-
 pterea id mihi dedecori? nec impudētia dicet. Præterea, quid hoc ad rei ca-
 put? Dan das ist nicht das quæsitū, ob ich pro principis cujusdā obligatione
 florenos empfangē/ oder ob mir alselche obligation durch Listigkeit auß dem
 Hānden geschwanz worden/ sondern das ist die Quæstio, ob ich die Geheim-
 nūs auß der Natur vnd philosophorum cōsensu, wie einem redlichen/auff-
 richtigen vnd wahren philosopho gebühret / offenbahren könne: Aut si quis
 opus non incœperit, vel cœptum non ad finem debitum continuaverit;
 & sic inconstans extiterit, neque hoc mihi dedecori: Ego enim tantum
 possum.

possum veram artem revelare, non sumptus dare. Vitam nostram, quod attinet, ita adhuc viximus, scripsimusque publice, ut nemo de nobis quaerere possit: Tu primus? vesica eris pedibus displota, imò olla ad petram illisa. Sum enim ego philosophus, & aliquid plus; nempe hermeticus, dogmaticus, verus & fundamentalis, rumpantur ut ilia Codro. Hinc etiam per libros meos Hermetico-philosophicos in tota ferè Europa venales oelebris sto & fulgeo, rumpantur iterum ut ilia Codro. Tu Alchymista, si quid habes in contrarium, prodi in lucem, habebis me tibi non tantum Seriphiam aut piscem mutum, sed hominem philosophum emundum, oris & styli. Ignosce, bone lector; Te enim non tango, sed malevolum Alchymistam, qui, quæ non intelligit, cavillatur; illum inquam, qui bonam meam famam contra omne meum meritum non modò obscurare conatus est, verùm etiam, te ab hac tanta occasione malitiosè impedit. Quid ais porro? te nūquam vidisse, qui pro hujus arcanæ revelatione mercedem reciperet? Nec ego, te fortè senior, ullum unquam vidi, aut legi, qui sudores suos multennes frustra profuderit. Quid? nonne operarius suā mercedem dignus? Annon cuivis concessum vivere ex talento, quod deus illi concedidit, nisi votū obster? quid ergò gannis? Quod si conceditur, ut multi sibi corradant pecunias per injuriam & nefas, id est, durch Bucher / Kipperen / und dergleichen / cur mihi invidetur panis per honestam Scientiam, quæ proximo maximè inserviri potest? quamq; hætenus tot Principes, tot viri illustres, totque viri docti sumptibus ferè infinitis quæsi verunt? Nonne in omni vocatione honesta justum & æquum, ut, quia laboravit, ferat etiam suorum laborum præmia? Artem non vendo, sed præmium recipio, idque jure naturæ: Frustrà studui? Quis ergò tam insulsus & iniquus, qui sibi sudores meos ferè quadragennes frustra dari perat? Non ita facile ad hujus philosophiæ scientiam perveni, uti tu Alchymista impostor ad tuas imposturas; annos in ea contrivi ferè quadraginta, & canos inde contraxi capillos antequam veram magni hujus arcani scientiam è naturæ & philosophorum pectore eruere potuerim, & celam à coustè de l'argent, und dieß hat mich sehr gekostet. Quis ergò tam ingenerosi animi, qui iniquum ducat, si pro longis meis sudoribus aliquod recepero vitæ solatium? Distingvendum ergò inter venditionem & remunerationem. Justam & æquam remunerationem, nemo, qui est animi generosus, vitio mihi vertet: Etenim quivis, quod suum est, alteri dare frustra, non tenetur, sed præmium quilibet post rectè facta meretur; neque in hoc iniquum me petere, spero in animo suo quilibet generosus sibi dicet. Auch ist es ja besser / einem wahren philo-

philosopho eine ehrliche recöpens zugeben/ als sich auff seine ungriffe vnd falsche Procesen verlassen; oder sein Velt an dir vnd deines gleichen blint, den Alchymisten verlieren: Dann man kan wol allenthalben einen Alchymisten bekommen/ aber vnter Hundertthausent kann mann kaum einen etnigen philosophum wider antreffen: Sicut enim rarus est Phoenix in mundo, verus philosophus: ita ferè infinitus est numerus impostorum. Unde quicunque bonus vir se miscet cum alchymistis, ille vult decipi & apertè deludi, & temerè temporis, laborum, & pecuniæ dispendia incurrere. Nā inter centum mille alchymistas vix unum alterum vevinire datur, qui lapidis philosophorū conficiendi sciens, gnarusque sit; ferè omnes, nugas tantum vendunt. Das geb ich einem jeden wol zu bedencken. Absurdum sanè & ridiculum, quod dixeris, promissiones in Gnorismatibus meis esse bonas, si modò effectus inde sequatur bonus. Esto sanè; non inficiamur, quòd sint promissiones; sed propterea non sunt promissiones nudæ uti tuæ, sed maximè causales, ac fundamentales; & quidem non è falso sensu; sed è vero naturæ ac philosophorum **CONSENSU**. Ex hoc naturæ & philosophorum **CONSENSU** non potest alius sequi effectus, quàm bonus: quia ex causa bona, non potest evenire nisi effectus bonus, ut affirmant omnes boni: quia philosophi nihil tam frequenter nobis inculcant, quàm imitationem naturæ, & suorum Dictorum cum simplici natura **CONSENSUM**. Ex iis etiam, quæ in Gnorismatibus dicta sunt; & hic porro dicuntur, omnis, qui saltem ullius est iudicii, aut unum Comitum Bernhardum semel tantum perlegit, nedum alius in philosophis nostris multæ lectionis, clarè, imò plusquàm clarè videt, me non esse sophistam, sed philosophum in hac arte verum ac syncerum, adeòque hanc artem posse revelare rectè & perfectè. Atq; hoc verum esse, declarant ac manifestant quatuordecim causæ, quas in hoc libro ex ordine *benè intuendas* posui. Tali enim modò nullus alchymista (quavis jactitet se esse omnia) hanc artem offerre potest, sed cæcus quærit sibi similes cæcos, ut tantò facilius cæcitatem suam cæcis obtrudere possit. Proinde omnes veritatis studiosos hisce fideliter monitos volo, ut omnes alchymistas procul à suo limine fugent, qui lapidem philosophorum docent, aut facere promittunt extra clarum & expressum naturæ & philosophorum **CONSENSUM**: Nam omnes sunt fures & impostores, etiam si dixerint, se scientiam suam ex ipsis philosophorum libris monstrare posse: Nisi enim adsit naturæ & philosophorum **CONSENSUS** expressus & immediatus, scire suum falsum est **CONCEPTUM**; præterea philosophia nostra nihil credit, nisi quod naturæ & philosophorum **CONSENSU** demonstratur; nec evidentior

probatio dari potest, quàm è natura & philosophis: E natura, quia pene firma est, nec aliâ firmitate eget. E philosophis; quia ipsi philosophi è naturæ firmitate loquuntur. Si ergò credis naturæ & philosophis, credis utique mihi: quia ex me ipso nihil dico, sed omnia per naturam & philosophas

Eprobo, & sic necesariò ipsam experientiam velut in tabula depictam ob oculos pono. Ratio: quia in ipso naturæ & philosophorum consensu inest experientia viva, cetera, atque infallibilis. Hoc tu alchymista & tui gregales in æternum præstare minimè poteritis. Iterum ergo vos bonos fideliter moneo, ut omnes alchymistas ceu pestem fugiatis & è vestro conspectu pellatis: quia cum ipsis nullus fructus est, sed solum rerum perditio, nec nò temporis & laborum. Absurdum quoque, quòd ais: Ego artem non feci, ergò artem ignoro: Cum enim omnes philosophi unò ore atque tenore affirmant, quòd omnis veritas ac certitudo hujus artis consistat in solo naturæ & philosophorum consensu, quis adeò blennus & stupidus, quin agnoscat, eum esse in hac arte philosophum verum ac indubitatum, qui hoc arcanum offert revelare per clarum & infallibilem naturæ & philosophorum consensum in hoc enim non suum, sed naturæ & philosophorum mandatum exequitur. *Dan weiß ich die Geheimnis nicht auß meinem Gedächtnis sondern einig vnd allein auß der Natur vnd philosophorum consensu offenkundig/so folget nothwendig/das ich nicht das Meine/sondern was die liebe unschleibare Natur vnd alle wahre philosophi lehren vnd vorschreiben/offenkundig. Wer nun aber also handelt/der beweiset in der That vnd Wahrheit/das er kein betrieglicher Sophist, sondern ein wahrhaftiger philosophus sey/ vnd demnach die wahrhaftige Kunst auß wahrem Grund der Natur vnd aller philosophorum offenkundig: Dann erstlich ist vnd kan ja nichts gewisser seyn/als eben die Natur: quia natura ambiguum non habet, ratione sui Conditoris, qui fecit naturam simplicem atque veracem in suis generationibus. Etenim natura ab ipsa veritate, quæ est deus, veritatis suæ lucem, simplicitatem & firmitatem habet, & à solo deo, cui subordinata est, tanquam à prædicamento relationis dependet. Ex quo iterum constat, quòd naturæ & philosophorum consensus testetur verum philosophum, de cuius scientia dubitari, nulla prorsus sit ratio. Vbi nun aber der Natur vnd philosophorum consensus ist/da bleibt die Theorica eine gewisse Praxis:*

Equia consensus facit actum. Quicquid naturæ & philosophorum consensus præscribit, hoc revelo, non plus, nec minus; neque natura & philosophi plus minusve me revelare jubent. Dann ich muß (wie gesagt) nicht das Meine, daher schwagen/wie die Alchymisten thun/wann sie sich mit ihrer opinion

pinion selbst betriegen/oder ihre falsche Processen jemandem aufschwätzen.
Es heist alhie / Da demonstrandi; idque non ex tua phantasia, sed per clarū
 naturæ & philosophorum consensum. Wan der da/so ist kein Betrug vor-
 handen/ vnd kan kein Betrug vorhanden sein. Solus enim naturæ & philoso-
 phorū consensus est in hac arte veritas lucens, non opinio. Siehe auß diesem
 einzigen puncto bricht klärlich auß/ daß/ wo die causæ gut sind/ auch der effe-
 ctus nothwendig gut müsse sein/ vnd daß ich demnach keinen Betrug hierin
 vornemen könne/ ob ich auch gleich wolte: quia non ego, sed ipsa ipsissima na-
 tura, & ipsi ipsissimi philosophi loquuntur per me, & arcanum suum revelat
 per me; & sic per consequens fidelitatem meam ubique testatam faciunt.
 Demnach / wer auß diesem Schreibē nit kan syllogisticē concludirē/ daß ich
 das warhafftige mysterium lapidis antiquorum philosophorum wisse/ vnd
 demnach warhafftiglich offenbahre könne/ der muß entweder kein vernünfft-
 iger Logicus seyn/ vnd nicht wissen Weiß vom Schwarzen zu vnterschei-
 den/ oder niemals einigen philosophum hermeticum glesen habē/ oder Gott
 muß es nemlich nicht haben wollen/ daß ich ihm dis hochwürdige Geheim-
 nuß der Natur vnd der vhrasten philosophorum offenbahren solle. Agē ve-
 rō, quoniam judicas de mea scientia, quæro ex te (si modō ex te quæri po-
 test) an non Comes Bernhardus, cæterique philosophi omnes hanc artem
 sciverint ante facturam? Si negas, te ipsum deridendum exponis: Omnes
 enim philosophi sine exceptione hanc artem sciverunt ante facturam;
 adeoque alijs rectē tradere potuerunt. Sicut illi hanc artem sciverunt ante
 facturam per lumen naturæ, id est per causas naturæ certas, evidentes, &
 immobiles: ita & Ego Michaël Potier artem hanc scio ante facturam, &
 hanc ratione eam alijs rectē tradere possum. Quid vis amplius miser alchy-
 mista? Effectum ante causam? ò Crasse! ò Heraclite ridere! Non Plato, nō
 Aristoteles, non quisquam veterum philosophorū unquam dixerit, effectū
 præcedere causam, sed contrā, causam præcedere effectum: quia causa ordi-
 ne naturæ, est prior effectu. Hūc ordinem, & nos sequimur; ac quidē ex mā-
 dato naturæ & philosophorū: Tu verō & tui similes alchymistæ promittitis
 aureos mōtes ante causam, imō sine causa: Den ihr könnet ewer Gütgebē per
 certas ac evidentes causas naturæ nicht demonstriren, viel weniger per natu-
 ræ & philosophorū consensum verificirē, sondern ihr kömet nur mit blossen
 erdichtē Processen aufgezogen/ vnd verheisset darauff hohe güldene Berge/
 der Beweiß auß der Natur vnd philosophorum consensu mag bleiben wo
 er kann. Hiernauff sagt aber Arnoldus in Rosario also: *Omnes extra naturā opo-*

rantes, deceptores sunt, & in re non debita operantur. Adhuc ergo clama-
bis, causam nolo, effectum volo ante causam? Audi quid sibi velit Comes
Bernhardus, quando in Epistola ad Thomam de Bononia sic disertè ait:
Ceterum, sua sapientia est, res per causas cognoscere & intueri: quoniam experimen-
tum fallax est, cujus notitia non praeceperit: Philosophantibus enim inest firma discre-
tionis meditatio, ut operis, quod fieri debet, perfectio, ad extremum commodè perducatur.
Erroris nempe contingentia evenit ad opus accedere volentibus omisso. & neglecto
mentalis practica iudicio, quam theorica in animo operatur priusquam ad opus. consi-
ciendum operationes accedant: Nam opus sequitur naturam, & non contrà. Qui, ergo
vult quicquam efficere, animum disponat, ut rerum causas & eventus intelligat, postea
verè tuto manus ad operandum emittat. Ecce grandis sophe, ex hisce philosophi
verbis etiam puer decennis videt, nedum vir ævi & iudicij, effectum verū
haberi non posse sine præhabita causā vera. Hinc etiam factum, ut Comes
Bernhardus Barbarini conversationem studiō evitaret, quia in Naturæ &
philosophorum CONSENSU confirmatus erat, & artem totius quadrienniū
sciverat ante facturam. Sic inquam & ego in naturæ & philosophorum
CONSENSU confirmatus per naturæ & philosophorum CONSENSUM ago,
nō aliter, nec natura & philosophi aliter volunt. Magnus Aristoteles esles,
nisi ubique impingeres: nam ex tyronum classe vel minimus aliquis sub pri-
mam aurore deprehendit tuam stultitiā. Quō enim evidenti argu-
mentō monstrabis, effectum præcedere causam? Auf! deinet Scartecten?
Wies dasheim: Dann was es für Lappen sind! ist schon befunden. Sed dic
mihi grandis Hippiā: quī possem scire, quænam esset materia vera, qui vè
processus verus, nisi id omne mihi suppeditaret natura? Ecquī possem ho-
rum esse certus, nisi fidem mihi faceret natura? quis mihi crederet, inventū
meum esse verum philosophorū Universale, nisi id prius sibi monstrari vi-
deret per dicta philosophorū, quæ artem lapidis philosophorum univer-
salem continent? imō quis dicta philosophorum crederet esse vera, nisi ea
sibi probari videret per naturæ potestatem & concordantiam? quis bo-
num inde speraret eventum, nisi eum per causas naturæ evidentissimas
prævideret? quis alacri mente susciperet opus, nisi per causas theoriæ veras,
verum prævideret finem? quā itē ratione possem affirmare, tuū inventum
non esse verum philosophorum universale; nisi manifestè viderem, na-
turam & philosophos tibi reclamare? Unde cognoscerem, ex tuo rore ma-
jali miserum & tristem eventurum finem, nisi per causas naturæ certas?
Unde prosperum & lætum ex Sole & Mercurio, nisi per causas naturæ
certas? Unde scirem, totum tuum inventum erroribus esse suffertum,
nisi id.

nisi id mihi declararet naturæ & philosophorum consensus? Nonne item: facilius discimus ea, quæ secundum naturam sunt, quam quæ sunt contra naturam? nonne quæ cum natura conveniunt, etiam cum sano intellectu conveniunt? nonne ergo notiora? nonne ergo vera, simplicia; addeò quæ facilius an idem cum illis, quæ sunt extra naturam? Quid philosophum in Tractatu de Sulphure movit dixisse, Quisquid inquisitores legerint, id semper ad possibilitatem naturæ conferant, nec teneant ALIQUID contra naturam, nec credant etiam si scriptum esset in libro philosophorum, quod ignis non urat, quia hoc est contra naturam: sed si scribitur, ignem EXSICCANDI & calefaciendi vim habere, hoc, cum naturaliter sit, credendum est. Natura enim semper cum sano intellectu convenit, & in natura: nihil difficile, omniūque veritas simplex est; nisi natura, quæ est causa demonstrans ante effectum? Quid Raymundum movit dixisse: Non credas fili, quod hoc magisterium per aliquod miraculum fiat, ut satius putant, imò sit secundum cursum naturæ per artem notam, de qua certam habemus operationem, quæ nobis attulit desiderium per preparationem, nisi natura, quæ hanc operationis certitudinem exhibet? Quare philosophi dixissent. Omne opus, quod non procedit secundum naturam cursum seu ordinem, falsum est, & contra naturam possibilitatem, nisi causa præcederet effectum? Quid antecessores nostros fecit invenisse hanc artem, nisi natura, quæ est causa ante effectum? quod, nisi mihi credis, fidem tibi faciat bonus ille philosophus in duodecim Tractatibus, his verbis: Antecessores nostri nil aliud considerant præter naturam ipsam & naturam possibilitatem. Et quamvis illi in simplicibus tantum natura via transierint, ea tamen invenerunt, quæ nos nunc in tot rebus versantes vix nostris ingenijs potuissimus imaginari. Hoc fit, quia nobis natura & generatio rerum in orbe jam vilis simplexque videtur; & ideo ingenia nostra non ad res cognitæ, sed ad talia, quæ non, vel vix fieri possunt, intendimus; quæ propter ita etiam nobis succedit, facilius extorgere res subiles, quam ad verum naturæ cursum & philosophorum sensum pervenire. Ecce Heri Domine, siud dir diese Wäanner nicht glaubwürdig? Nonne philosophus hunc textum declarat, quod sola natura sit causa ante effectum, addeò quæ ad hanc artem manu ductrix? Dic mihi, quâ viâ possem honorem meum adversus te defendere; nisi per naturæ & philosophorum consensum demonstrarem, quod nemini fecerim injuriam? Quod ergo dicis, principia nolo, philosophos nolo, solum experientiam volo, hunc ipsò declaras, te esse impostorem, quia vis agere sine causis. Profecto qui hoc non videret, nihil videret, qui hoc non sentiret, ad instar populi nihil sentiret. Quid? Potest etiam ædificium recte construi sine præhabita vera dimensione? nonne prius requiritur exacta dimensio antequam sit partium omnium rectus consensus & responsus? nonne principio opus

est ut architectus singula ædificij membra consideret singillatim priusquàm ea disponat? nonne primam, secundam aut tertiam magnitudinem dimittitur, antequam fiat symmetria vera? antequam prima primis, media medijs, extrema extremis respondeant? Nonne Grammaticus agit juxta præcepta & regulas? Nunquid sutor juxta formam? Sartor juxta mensuram? qui picturi sunt imaginem ad vivum, nonne prius explorant circinò membrorum *symmetrias*? nonne prior est delineatio, quam pictura? imò potest etiam in quibusvis vitæ munijs quicquam agi rectè sine veris rei peragendæ causis? Quid quæsd hæc omnia sunt? nonne principia ante principjata? nonne causa ante causatum & effectum? theoria ante praxin? principia ante experientiam? id, cum per se sit notius, quàm ut ullâ probatione indigeat, tamen ob majorem rei fidem non gravabor evidenti testimoniò, quod dixi, denuò confirmare per comitem Trévifanum in epistola ad Thomam de Bononia sic inquentem: *Ceterum tua sapientia est, res per causas cognoscere, & intueri: quoniam experimentum fallax est, cujus notitia non præcesferit: philosophantibus enim inest forma discretionis meditatio, ut operis, quod fieri debet ad extremum commodè perducatur. Erroris nempe contingencia evenit ad opus accedere volentibus omisib & neglectò mentalis practica judiciò, quam theoricæ in animo operatur priusquam ad opus conficiendum accedant: nam opus sequitur naturam, & non contrà. Qui ergo vult quicquam efficere, animum disponat, ut verum causas & eventus intelligat; postea verò surd manus ad operandum emittat. Optimè dicit philosophus: Nam philosophia theoretica est prior, quàm practica ordine accuratæ doctrinæ. Atque hinc etiam est, quòd philosophus in duodecim Tractatibus ita loquitur: Multò melius est cerebrò & imaginatione prius discere, quàm manu & sumptibus. Non enim potest, inquit Arnol-dus in Rosario, in practicam bene assuescere, cujus mens in theoria renuit desudare: quoniam procedis ad practicam, sicut asinus ad fenum, nesciens ad quid porrigat rostrum. Agè nunc Grobeane, adhuc vociferaberis, principia nolo, philosophos nolo, solam experientiam volo? Hic tyro es, qui te illic jactàras invictum ducem: Ex dictis enim videt etiam cæcus, nedum oculatus, non posse inveniri finem sine principio, praxin sine theoria, effectum sine causa: quia effectum quærere sine causa, est ponere artem in inventione casuali. quod est absurdum & fallax. Omnes enim philosophi asserunt, hanc artem inveniri, adeòque doceri non posse sine expressa naturæ imitatione. Atque hoc ipsum clarè testatur philosophus in Tractatu de Sulphure per hæc verba: Scito pro certo, quòd hæc scientia non in fortu-*

in fortuna, neque casuali inventione, sed in reali scientia locata est. Er hoc est maximè rationabile. Praxis enim dependet à theoria, & in theoria fundata est: quia vi sui principij à quo procedit, sui veritatem habet; adedque theoria & praxis sese mutuo respiciunt, sibi que mutuas tradunt manus, & sic altera alterius testis veritatis est. Si enim perfecta est theoria, inde parè procedere praxin, consequens est infallibile: quia, quod verum est in theoria, id etiam verum est in praxi. Sicut enim vera theoria se habet ad praxin; ita vicissim praxis se habet ad theoriam. Est enim par ratio. Hinc Lullius: *Theoria intellecta non debet separari latus digiti à practica scita; nam theoria informat practicam, & practica* **B** *corrigit defectus: quia nunquam est ars aut scientia vera, nisi prius inchoetur à suis certis principijs.* Audis opinator, hæc philosophi verba itorùm clarè probant, quòd non possit esse experientia vera, nisi ex principijs veris ac naturalibus, quod idem clarè testatur Arnoldus in Rosario per hæc brevìa quidem, sed fortia: *Opus universale nostrum ex principijs veris & naturalibus educitur.* Qui ergò quærit effectum ante causam, perinde mihi videtur, ac si quis vellet ascendere turrim altissimam sine scalis: dùm enim incipit ascendere, deorsum recidit in dolore & miseria; nec injuriæ quia, qui rem non prius videt per causas, experientiam seu effectum videbit nunquam; maximè verò in hoc opere philosophorum universali, quod non in inventione casuali, sed in scientia causali, adedque reali posita est à DEO, ut sic per causas esset scibilis. Ex datis ergò consecrarium est infallibile, quòd ille, qui prius novit theoriam per causas naturæ, in praxi errare non possit. Theoria enim informat praxin, & praxeus corrigit defectus, ita ut nullus error existere possit, nisi forsitan artifex erret per inconstantiam, qui error non est assignandus arti. Nam hujus artis veritas consistit in theoria vera & praxi constanti. Omnis ergò, qui dicit, *principia nolo, philosophos nolo, solam experientiam volo*, similis est homini prorsus exoculato, qui quidem ambulat, sed nescit quorsum ambulet. Si enim non essent principia, quæ viam ad hujus artis scientiam monstrarent, nemo hanc artem sciret; quia & ars ipsa non fuisset in rerum natura: quicquid enim non est, illud non cadit sub scientiam, nec principia habet, unde sciri possit. Si autem ars non esset in rerum natura, unde eam philosophi memoriæ prædidisset, & nobis eorùm posteris indagandam reliquisse potuissent? Unde nos pro impetranda hac arte tam crebrò ad naturam remisissent? Ad hæc, si nobis

possi-

possibile fuisset, hanc artem invenire præter naturæ sequelâ, quæ omnes philosophi in genere dixissent, *absque naturæ imitatione hanc artem assequi, est impossibile*. Unde inquam, per oppositum dixissent, *Si naturam, tanquâ filium Ariadnæ sequamini, omnia bona invenietis*. Quoniâ ergo in ipsâ naturâ & philosophorû dictis cum naturâ convenientibus ipsa experientia certò ac indubitatè inest, quistam fatuus, qui dixerit, principia nolo, philosophos nolo, solam experientiâ volo? Qui enim potest hoc arcanû aperire per principia naturæ & philosophos, is est philosophus nõ speratus, sed certus ac indubitatus, aliâs nequaquâ. Nota enim, quâ revelatio cognoscitur esse vera, est ipse naturæ atq; philosophorû cõsensu, uti omnes veri philosophi mihi subligant. Omnes autè extra naturâ docentes, deceptores esse, affirmant omnes philosophi, quoties dicunt, quòd præter naturæ imitationem, hanc artem assequi, sit impossibile. Porro, quòd ais, scientiam meâ non esse verum philosophorum Universale, sed tantum Particulare, in hoc quoq; non veritas, sed insignis tua malicia loquitur. Etenim discipulorum meorum Confessiones expressè habent, me planè nihil dixisse, nisi purè putè ex naturâ & philosophis, ad eòq; ex horum amborum mutuo consensu. Philosophorum autem subjectum non esse aliud, nec unquam fuisse aliud, quàm solum opus universale, multis probare, non est opus. Id enim vel saltem ex eo cognoscitur, quòd ad consequendum hanc artem philosophi nos ad solam naturam remittunt, quod, si negas, necessariò negas non modò omnia philosophorum præcepta, quibus opus philosophorum universale continetur, verum etiam ipsa principia naturalia, quibus opus philosophorum universale scitur, & in quibus omnia philosophorum dicta, quæ artè continent, fundata sunt, atque ad eò hòc nomine inducis, opus philosophorum universale casu tantum, non firmis naturæ principiis inveniri: quia hac ratione negas, præcepta philosophorum ad principia naturæ esse formata; unde hanc artem invenire, nemini esset possibile, quod falsum. Opus enim hoc philosophorum universale in naturam positum est à DEO, ut per naturam esset scibile, atque demonstrabile: Omne enim scibile requirit causas, ut inde cognoscatur & sciatur. Hinc ergo querimus, num ad consequendum hanc scientiam philosophi nos jubeant imitari naturam, vel querere casualiter? Si ais, casualiter; contra omnem rationem, & sanum intellectum ais. Id enim est propriè scire, rem per causam cognoscere; at causa in hac arte rectè & legitimè sciendi, consistit in solo naturæ & philosophorum consensu. Si ergo concedis quòd philosophi nos jubeant imitari naturam, necessariò concedas oportet, scientiam meam nequaquâ esse

esse Particulare, sed verissimum philosophorum Universale. Ratio; quia (teste totâ philosophorum universitate) omninò sequitur naturam, & ex puris putis principiis naturæ educitur, adedque in inventione minimè casuali, sed maximè causali positum est, ejusque experientia non in opinione, sed tantum in veritate & scientia reali locata: Particularia verò non sequuntur naturam, neque ex principiis veris ac naturalibus educuntur, sed tantum in inventione casuali posita sunt; eorumque experientia in opinione; in opinione inquam: quodenim in hac arte lapidis philosophorum universali non imitatur naturam, illud est falsum; contra verò, quod imitatur naturam, illud est verum: quia natura ambiguum non habet, aut si habet, non est natura, sed sophisma. Quoniam ergo dicta philosophorū, quæ vel materiam, vel ipsum modum agendi continent, cum natura consentiunt, iterum consequens est clarum & apertum, scientiam meam non esse Particulare, sed ipsissimum philosophorum Universale. Dan der consensus naturæ & philosophorum lehret so klärlisch / so deutlich / vnd so offenbarlich / daß auch ein Blinder greiffen / geschweigen ein Sehender sehen kan / daß meine Wissenschaft kein Particular / sondern das einigste wahre philosophorum Universale ist. Quæris causam? adest, nempe, quia nulli operi particulari competit demonstrari, sciri & cognosci per naturam, sicuti competit operi philosophorum universali. Non sum gloriæ cupidus, sed hoc mihi fas effari; quod mea revelatio sit verum philosophorum Universale. Tota enim natura probat, atque universus philosophorum ordo testatur, id esse verò verius atque verissimum, & extra hoc unicum lapidis philosophorum Universale sub toto hoc sole cælesti aliud non esse, nec esse posse. Sicut enim bis quatuor ostendunt octo; Ita naturæ & philosophorum consensus ostendit verum Universale lapidis philosophorum. Si ergo dixeris, meam revelationem esse figmentum, & non verum philosophorum Universale, naturam & philosophos tibi reclamantes habebis: quia natura & philosophi sunt realium, non fictorum. Quod enim natura, ad quam philosophi nos pro scienda hac arte immediatè remittunt, si nihil prodesset? quò præcepta philosophorum ad naturam formata, si inutilia? quò utrumque, si figmentum? Si ergo concedis; quod philosophi nos jubeant imitari naturam, necessariò concedas oportet, revelationem meam esse verum philosophorum Universale: quia ne jotam quidem dico, quod non ipsa natura & philosophi confirment. Sin verò dixeris, naturam non esse imitandam, palàm peccabis contra philosophos, qui omnes in genere ferè ad ravim usque clamitant, naturam esse imitandam; imò præter naturæ

P

imita-

imitationem hanc artem assequi, esse impossibile. Si ergo approbas naturam & philosophos, uti te approbare, velis-nolis, oportet, eccur mavis sequi tenebras, quàm lucem? Cum enim approbes naturam & philosophos, absurdum est, non obedire jussis illorum, absurdius, rorem majalem tenere pro materia lapidis philosophorum vera, & veritatem à philosopho vero non velle doceri. Quòd enim certum est, non debet deferri, propter incertum. Atqui certum, & dudum definitum est ab universis in hac arte philosophis, quòd solus naturæ & philosophorum consensus certum monstrat. Ergò naturæ & philosophorum consensus non debet deferri, propter incertum tuum Processum in aqua seu rore majali, ex qua lapidem philosophorum ad transmutanda metalla in aurum temerè polliceris. Si quis mihi videri vellet processum sub prætextu Universalis lapidis philosophorum, & non priùs probaret per causas naturæ certas, & evidentes, quare esset verum philosophorum Universale, huic ego non crederem: quod si vero mihi demonstraret omnia per causas naturæ & philosophorum certas ac evidentes, malefanus essem, si illum nò audirem; incivis & inhonestus, si illum non honorarem, ingratus & impius, si illum non honestè remunerarem; quippe inde liquidò viderem, quod candidè mecum ageret: ità nimirum ludì aut decipi non possem; ad eò que nec remunerationis honestæ pœniteret. Non enim est impostor, qui arcanum lapidis philosophorum revelat per naturā & philosophos: quia natura & philosophi vera loquuntur, & se ipsos abnegare non possunt uti jam sapiùs dictum est. Quis enim non agnoscat, id fallum esse non posse, quod ex principiis veris & naturalibus educitur? Ecquis tam cæcus, quin videat, verum manare à vero? Quis non fateatur, plus credendum esse sanctæ naturæ & philosophis omnibus, quàm alchymistæ obscuro, rerumque ignaro? quis nò applaudit, verū obtinere victoriam, mendaciū cum pudore discedere? Qui Scientiam suā per expresum & ocularem naturæ & philosophorum consensum demonstrat, ille non est impostor, nec impostor esse potest: Qui vero Processus venales circumfert absque vivo, oculari, expreso, manifesto, claro & evidenti naturæ ac philosophorū consensu, ille sine ulla controversia maximè est impostor, quòd cunq; etiam nomine vocetur, aut cuiuscūq; doctrinæ & apparentiæ fiet. Quid? Nemo me ex trunco corporis spectat, sed ex veritate naturæ & philosophorū æstimat. Hinc etiam ipse non mea laudo, nec opus: natura & philosophi mea laudant: illi pro me loquuntur, illi produnt *qualis ego* in hujus artis Scientia siem, illi testantur, me non aliter agere, quàm probū & bonæ conscientiæ philosophū decet, atque *in hoc bene agere*, volo insistere, &

mori.

tori, ac interim te malevolum alchymistam DEO omnis iniquitatis vindicti
 justo cōmēdare. Qui enim dicit, me esse impostorem, ille mihi facit inju-
 riam coram DEO & sanctis ejus Angelis. Ego enim bonā conscientia DEUM
 testari & apertā fronte gloriari possum, me ad imposturas animatum non
 esse, nunquam fuisse, nec unquam fore, sed agere, egisse & acturū esse, uti
 verum philosophum & virū pietatis & bonæ conscientia concedet. Ita me
 animatum esse, manifestius ex scriptis meis est, quā ut id neget vel impu-
 dentissimus. Quod etiam nemini imponere possim etiam si vellem, id om-
 nibus veritatis amantibus ex meis Gnorismatibus est plusquam evidentis-
 simū. Quod iterū evidens sit hōc brevi argumētō: Qui revelat arcanum
 per naturā & philosophos, & sic per horū amborū consensum, is necessariō
 revelat ipsam experientia: quia in ipsa natura & in ipsis philosophorū Di-
 ctis cum natura concordantibus necessariō ipsa experientia inest. Nā ea de
 causa est natura, atq; ea de causa philosophi sua Dicta ad naturā formārūt,
 ut in natura & philosophorū Dictis inesset experientia, unde clarō elari-
 clarer, quod Ego Michaël Potier artem non revelo, sed natura & philoso-
 phi artem revelent per me. Si ergo quis negaret, meam revelationem esse
 verā, ipsam naturā & philosophos negaret, adeo que artem ipsam, quæ teste
 totā philosophorū coronā, est in sola natura & philosophorū Dictis, quæ
 cum natura concordant. Quoniam ergo Universale philosophorū non re-
 velo ex me ipso, sed ex ipsa natura & philosophis, atque adeo per tales te-
 stes, qui sunt veri, & se ipsos abnegare non possunt, cōsequens est infallibile,
 quod mea revelatio utique sit vera & indubitata lapidis philosophorū veri-
 tas: quia in naturæ & philosophorum consensu nulla est fallacia, sed mera,
 pura, & simplex veritas. Cur ergo me infames apud viros bonos, causæ ni-
 hil video, nisi malitiam tuam enormem. Quid? An putas permagnum hoc
 naturæ secretum inveniri cōjecturā? erras; à conjecturalibus finis rarō præ-
 statur. Spe? spes hic alititulos & sine evidenti causa fallit. Casu? casu nihil
 certi concluditur: hæc ars non est casualis, sed maximē causalis, uti testan-
 tur philosophi omnes in universum. Opinione? qui opinatur, putat; qui
 putat, omni genere errat. Scientia? recte. Nam propriē scire, est rem per
 causam cognoscere; præcipuē verō in hac arte lapidis philosophorum, in
 qua scientia nostra est evidentium per causas naturæ & philosophorum.
 Non ergo statim sequitur, Potier non fecit lapidem philosophorum,
 ergo non potest artem revelare; opus est argumentis necessarijs ex ipsa
 naturæ & philosophorum evidentia, antequam hoc vel illud nege-
 tur: quia simplici negatione, nihil refutatur: Sola natura & philosophi
 sunt

sunt nostri arbitri; quicquid illi negant, hōc ipsō negatum est: quia natura & philosophi negarunt; & quicquid illi approbant, hōc ipsō approbatum est: quia ipsi approbavunt. In solo enim naturæ & philosophorum consensu esse veritatem, quæ nunquam mutari potest in falsitatem, adeo confesum est apud philosophos, ut nullā egeat probatione. Drum *man du böser böses von mir redeß / selbig thust du im theil auß* Unverständ / *im theil auß* affectuerrē *Steyloder angehörner Zantchaffziger Vossheit* *in das helle Licht der Wahrheit*. Omnes enim philosophi naturales affirmant, veritatem ibidem esse maximè, ubi inter naturam & philosophos nulla apparet contradictio, quotiescunque nos jubent imitari naturam. Quid ergo negas: naturam? stultum! Præcepta philosophorum? Vanum! Ego *re: quia natura non patitur philosophorum* Præcepta sibi conformia *negari: cō quod philosophorum* Præcepta, quæ vel materiam, vel artem ipsam continent, à natura dependent, & in natura fundata sunt; adeoque ad naturam tanquam ad certam speciem arctantur & conjugantur. Utrum ergo oporteat te alchymistam audiri potiusquam naturam & philosophos, tu ipse iudex esto. Profectò insanus essem, nec dignus appellari philosophus, tibi alchymistæ impostori naturam & philosophos celebratissimo ostendere. Ego me conformo ad naturæ & philosophorum voluntatem. Hanc enim conformitatem mihi mandari à philosophis, negari non potest; sed an tibi alchymistæ impostori sit credendum, in dubium vocari non potest, sed planè negatur. Hinc ergo velis-nolis, me pro vero philosopho agnoscere, tibi necessum est; quia naturæ & philosophorum consensus testatur veram philosophum, de quo dubitari non potest. Ex his enim, qui saltem nullus est iudicij, vel unum. Comitē Bernhardum semel tantum inspexit, nedum in philosophis benè versatus, clarè videt, me philosophum esse non posse, etiam si vellem, quod etiam declarant quatuordecim causas in Gnorismatibus meis posite. *Gu de / so ist auch der consensus naturæ & philosophorum* *sedesmaßl dermassen evident / hell vnd klar / das auch kein Mensch* (quamvis scrupulosissimus) *das cōtrarium darwider finden kan / er wolle sich dann haßstarrigkch wider die helle einfältige Natur vnd alle maß* in philosophos opponere, videt, quod et in alle Ewigkeit nicht wider sie können, utiam si tota, quod ajunt, pectore nitatur, quia contrariam opponentem militat nūc natura, nūc philosophi omnes, nūc ipsa Ratio: quæ veritas in falsitatem nunquam mutari potest. Quod enim natura, vulgè, leu. sophistica mutare nequit. Quis ergo imponet mihi necessitatem credēdi, quod tu unus negas, aut nō credēdi, quod ipsa sancta natura & plurimi viri præcla-

præclari rerumq; periti affirmant: Non malevolus, non impostor sophista, sed natura & philosophi sunt audiendi; horû consensus nullius sophisticatione perimi potest: quia una naturæ simplicitas plus valet apud sapientē, quàm quinquaginta milliû Sophistarû loquacitas. Dannenhero kan auch schier ein zehnjährig Kind / geschweigen ein Alter verstehen / daß meine Revelation keine falsche Opinion, sondern das einige wahre universale lapidis philosophorum seye / vnd kein ander in universa rerum natura seyn könne / als eben allein dis einige ware Universale, welches vnser liebe Vorfahren / die alte philosophi in simplici tantûm naturæ via manentes gefunden / vnd vns ihren Nachfahren in iren Büchern zu finden / hinterlassen haben: Auß diesen vnd erwähnte Ursachen / kan Ich für meine Person / mit reiner Gewissheit / für Gott vnd allen Wahrheitsliebende Menschen sagen / daß ich keine Meinung im Sinn habe / noch jemals gehabt habe / sondern daß meine Revelatio das einige wahre universale lapidis antiquorû philosophorû seye / darumb / daß es der einige naturæ & philosophorum consensus also Sonnenklarlich vnd vberflüssig aufweist vnd für Augē stellet. Wo nun aber der Natur vnd philosophorû cōsensus vorhanden / da ist vnd bleib die Theorica etne gewisse Praxis: quia consensus facit actum. Si ergo malam mihi noxam imponere pergis (ut impudentissimus es) in te eam hisce retorsam volo quàm probatissimè & constantissimè: vos autem, ô viri docti & cordati, qui hæc legetis, obsecro, considerate, & expendite, quàm mihi faciat injuriam adversarius meus; quando falsò spargit, meam scientiam non esse opus philosophorum universale, sed tantûm Particulare. Omnes circumstantiæ bucconem istum confundunt, & mendacij revincunt. Quod enim discipulis meis non obtulerim, quid pro quo, & sic Particulare pro Vniversali, id mox iterûm clarebit per differentiam inter Universale & Particulare; ac quidē hujus rei veritatem eliciemus ex ipso philosopho Arnolde de Villanova, qui in Rosario suo è vero-naturæ atque philosophorum pectore opus Universale à Particulari sic clare distinguit: *Duplex (inquit) est via: universalis & particularis. Via universalis est facilis & rara; & est alia, quæ ex principijs veris & naturalibus educitur: Secunda verò via; quæ dicitur particularis, est difficilis & laboriosa.* Hisce philosophi verbis continetur eorum, quod de differentia inter Particulare, & verum philosophorum Universale, dici aut potest, aut debet. quod apertè sciemus, si hoc philosophi dictum paulò penitius inspicimus. Primum ergò dicit philosophus, *duplicem esse viam, universalem & particularem*; ac quidem optimè, secundum naturam, omniumque philosophorum consensum. Etenim viam universalem esse tantûm unam, &

non plures vias Universales, ipsa natura & vocis CONSIDERATIO manifestat. quod ipsum etiam attestatur philosophi omnes, inter quos sequentes attendamus: Arnoldus in Rosario: *Lapis philosophorum est tantum unus in toto mundo.* Lullius: *Non est nisi una semita.* Idem, *Vnus est lapis, una medicina, una dispositio.* Lilius: *Magisterium nostrum una re duntaxat, uno regimine, & unico medio perficitur.* Dionysius Zacharius: *Vnica via hoc nostrum opus absolvitur.* Morienus: *Magisterium nostrum unam habet dispositionem, atque etiam unam viam linearem.* Comes Bernhardus: *Illi aures ne praebeas, qui dicit, aliam tincturam esse, quam nostram.* Idem: *Veritas non potest in pluribus, sed in uno tantum consistere.* Philosophus in Tractatu de Sulphure: *Non est nisi unica materia in mundo, per quam, & ex qua preparatur lapis philosophorum.* Idem ibidem: *Vnica res, unica ars, unica operatio.* Idem ibidem: *Vnica est operatio, extra quam non est alia, qua vera fit.* Idem asserunt omnes, quotquot scripserunt hactenus in hac arte philosophi, quoties ita & in consimilem sensum loquuntur: *Bonum, est verum & simplex: mendacium verò malum, varium & multiplex.* Aristoteles hisce omnibus appendit sigillum per sententiam, quam ponit Ethicorum libro secundò. Ita, *Omne quod rite peragitur, unico medio perficitur.* Hucusque philosophi naturales. Verum ad quid citantur? ad quid: ut inde denuò fortissimè probetur, quòd mea scientia non sit *quid pro quo, & sic particulare pro universali*, sed immediatè, semel atque semper unum & verum philosophorum Universale, extra quod non est aliud, quod sit verum. Ex his enim philosophorum dictis ipsa solis luce clariùs elucet, quòd unum tantum sit philosophorum Universale, & extra illud unum, nullum aliud, quod sit verum: quia sicut una est natura in ordinaria rerum generatione; ita una tantum est materia, operatio una, unumque opus philosophorum Universale, quod ex natura una prodit: qui id non vult credere, maneat in suo errore. Nam & ipse Hermes Trismegistus, qui tamen fuit supra omnes mystas naturæ arcanorum monarcha, ne unum quidem apicem de alio Universali scripsit: de alia materia nulla mentio: de alio Processu altum silentium: de Universali universalissimo, quod hodie stultis stultiores stultissimi somniant, litera æquè nulla reperitur, ex qua colligi queat, aliud esse Universale: quinimò esse aliud, hoc ipsò Hermes planè negat, quando sic ait: *Homo principia naturæ generatur, cuius viscera carnea sunt, & non ex alio: In hac litera meditamini, superflua verò respuite.* Rectè: Nam hoc ipsò Hermes nos directè ad naturam remittit; ac proinde expressè fatetur, suum Universale aliud non esse, quàm & Universale lapidis philosophorum: quia imitatur naturam. Negat quoque Hermes, aliud esse Universale, quàm lapidis philosophorum

phorum, quando sic ait: *Quemadmodum omnia ab uno prodeunt, sic in eam magisterium ab una sit substantia.* Iam autem extra omne dubium & controversiâ est inter omnes philosophos naturales, quod Hermetis magisterium non fuerit aliud, quàm opus lapidis philosophorum Universale, quo de hîc fermocinamur: quia sicut una tantum est natura, quæ omnia (quodque in suo genere) producit & generat: ita unum tantum est Universale philosophorum in toto mundo, & præter illud, nullum aliud, quod sit verum. Hoc verò verius atq; verissimum esse, philosophi modò suprà citati satis superq; imò ac superflue probant. Secundò dicit philosophus: *Via universalis est facilis, & rara.* Optimè dicit philosophus, & ad naturâ: Cum enim ipse fateatur, quod via universalis sit talis, quæ ex principiis veris & naturalibus educitur, necesariò etiam fatetur, quod sit facilis & rara: quia & natura, ex qua educitur, est facilis, & omnis difficultatis ignara. Quod etiâ dicit, *Via universalis est rara*, in hoc iterum optimè loquitur: Cum enim rarus sit ille, qui principia vera & naturalia sequatur, fieri non potest, quin utiq; via universalis sit rara, adeòque rarus philosophus; quippe inter millies mille hominû vix unus tandem aliquando existit, qui naturæ simplicitatē veneretur; ferè omnes volunt sapere supra naturam, & cerebri sui ductum sequi. Unde necesariò quaerunt novâ naturam (quæ tamen non est natura, sed sophisma). & sic per consequens inveniunt novam materiam, & novam operationem, adeòq; tandem novam recensque nihil, uti jam sæpè diximus è philosopho. Tertiò dicit philosophus: *Via universalis est talis, quæ ex principiis veris & naturalibus educitur.* Rectè: Nam hîc ipso philosophus declarat, quod opus philosophorû Universale per causas naturæ certas, claras & evidentes cognoscatur; Particularia verò solùm ab experientia casuali, quod est probare principium à fine, causâ ab effectu, praxin à theoria; ita nimirum est cõparatum cum Particularibus: Secus autè se habet cû philosophorû Universalis; Ejus enim praxis non prius ab effectu, sed maximè à causis naturalissimis noscitur. Quartò dicit philosophus: *Secunda verò via, quæ dicitur particularis, est difficilis & laboriosa.* Rectè distinctum. Quare antè via particularis sit difficilis & laboriosa, explicat ipse Arnoldus per oppositum, his verbis: *Via universalis est talis, quæ ex principiis veris & naturalibus educitur.* Sensus interprete non eget; verba sunt clara: Nam his ipsi manifestat philosophus, viam particularem ex principiis veris & naturalibus non educi: quia duo contradictoria non possunt simul esse vera; unum destruit alterum: quia ex duobus contrariis alterum semper est alterius privatio, uti antè dictum. Viam enim universalem ex principiis veris & naturalibus educi, manifestam præsupponit privationem; nempe, quod via particularis sit talis, quæ

ex prin-

ex principijs veris & naturalibus non educatur. Si autem via particularis ex principijs veris & naturalibus non educitur, consequens est necessarium & irrepugnabile, quod utique via particularis sit difficilis & laboriosa. Rectè igitur dixit philosophus in Tractatu de Sulphure: *Facilius est ipsum lapidem conficere, quam Particulare aliquod etiam simplicissimum, quod sit utile, & in examinatione cum naturali persistet.* Rectè inquam, idque duabus de causis; Primum, quia Particularia fieri non possunt absque magna materiarum, vasorum atque regiminum varietate. Modò enim intermiscuntur aquæ fortes, modò spiritus vini, modò spiritus salis, modò spiritus nitri, modò spiritus vitrioli, modò spiritus Veneris, modò spiritus Veneris & Martis, modò æcta, & id genus heterogenea, modò adhibetur cucurbita, modò retorta, modo phiala, modo pelicanus, modo ignis, modo balneum maris, modo fimus equinus, modo filtratur, modo destillatur, modo præcipitatur, modo proliciuntur olea, modo salia, modo crystalli, &c. quæ omnia fiunt per manifestas corporum destructiones & aquas violentas, &c. Unde merito Arnoldus propter hujusmodi molestas rerum & operationum varietates, rectè dixit, *quod via particularis sit difficilis & laboriosa*, & philosophus in Tractatu de Sulphure, *quod facilius sit ipsum lapidem conficere, quam Particulare aliquod etiam simplicissimum*: quia hujusmodi materiarum, operationum, vasorum & regiminum varietates, corporumque destructiones in philosophorum Universali non visuntur, sed tantum materiarum duarum, vasorum duo, operationesque duarum, quæque ita lineariter sibi subordinantur, quod, *quando una earum perficitur, altera earum tunc incipit, & quando altera perficitur, totum magisterium terminatur*, uti rectè dicit Lullius. Ex quibus patet, Arnoldum rectè distinguere, *quod via universalis sit facilius*. Altera causa, cur facilius sit ipsum lapidem conficere, quam Particulare aliquod etiam simplicissimum est, quia via particularis non habet causas naturæ certas & evidentes, quibus certò sciri & cognosci possit, nùm ejus theoria sit vera, & exitum bonum promittat: imò potiùs sequitur, quod Particularium theoria non sit theoria, sed tantum opinio sophistica: quia nulla potest esse theoria vera & evidens, nisi habeat sua principia regulativa & perspektiva, secundum quæ certo sciri, cognosci & perspicui possit, quod sit vera, & felicem exitum promittat: longè verò aliter sese res habet cum via philosophorum universali: Cum enim illa sit talis, quæ ex principijs veris ac naturalibus educitur, planum est, & clarum, quod utique certas habeat naturæ causas, per quas certò sciri, cognosci & perspicui possit, quod ejus theoria sit vera, adeoq; bonus inde sit sequuturus effectus: quia & natura, ex qua

qua via universalis educitur, est vera, & ambiguū nō habet, aut si habet, non est natura, sed sophisma, quod in varias opiniones flecti potest. Sophisma verò nec in natura, neq; in philosophorū dictis ad naturā formatis esse potest. Ut enim natura sibi ubique consentit, ita in Universali lapidis philosophorum dicta dictis concordare debent, ne alioquin contradictio, vel absurditas sequatur. Quare etiam naturam & dicta philosophorum ad naturam formata ita intelligere debemus, ut inter se consentiant, atque mutuā contradictionē non habeant, uti suprà folio 44 & 45 fusiùs diximus. Hinc verè dicit Lullius: *Magisterium nostrum sit secundum cursum naturæ per artē notā, de qua certam habemus operationē, qua nobis attulit desiderium per præparationē.* Optime. Quemadmodū enim natura nil absque ordine vel meditatatur vel efficit: ita similiter in hac arte nil confusè agitur, sed semper unus labor ex alio sequitur. *Omne enim opus, quod non procedit secundum naturæ amicū cursum seu ordinē, falsum est, & contra possibilitatē naturæ,* uti rectè dicit philosophus in propositionibus viginti duabus ordine quintō. Cū ergo hoc propriū, nēpe ex principiis veris & naturalibus educi, nulli Particulari, sed soli & uni philosophorū Universali competat, omni rationi clarum est & manifestum, scientiam meā nequaquam esse Particulare, sed verissimū philosophorū Universale. Totum enim arcanum non aliunde, quā ex principiis veris & naturalibus à me educi, & continuò meis auditoribus ad oculos monstrari, palām restantur eorum Confessiones manibus atque sigillis firmatæ. Sed & hæc, in quem finem? in quem inquam? Ut per differentiam inter viam universalem & particularem iterū iterūque clarè demonstretur, quod mea scientia nō sit Particulare, sed ipsissimum philosophorum Universale. Hoc, quia scientia mea est talis, quæ ex principiis veris & naturalibus educitur: Illud, quia via particularis est talis, quæ ex principiis veris & naturalibus non educitur. Fieri enim non potest, ut duo contraria simul uni eidemque subjecto insint: quia concessio contrariō unō, necessariò negatur alterum. Quod si ergo scientia mea ex principiis veris & naturalibus educitur, tibi judicandum relinquo, an scientia mea sit verum philosophorum Universale, vel tantū Particulare? si ais esse Particulare, absurdus es in naturam: quia Particularia ex principiis veris & naturalibus non educuntur, sed tantū in inventione casuali posita sunt, & eorum effectus in opinione. Sin dixeris, meam scientiam esse verum philosophorum Universale, uti te ex vi antecedentium & consequentium fateri oportet, verum dixeris, atque ad eò contra te ipsum turpiter testaberis. Quid? audi philosophum in Tractatu de Sulphure: *Scito pro certo, quod hac scientia non in fortuna, neque casuali inventionē,*

ventione, sed in reali scientia locata est. Numquid fateris te convictū? Malē ergo & perversē agis, quādo dicis, meam scientiam non esse antiquorū Aliud Universale in tabula Hermetis: Dū enim ipse Hermes ait; *Opus vobiscum, & apud vos est*, hōc ipsō nos expressē remittit ad naturā sicut & omnes alij philosophi; & dum hoc facit, hōc ipsō fateretur expressē, suum magisterium aliud non esse, quā & omnium aliorū philosophorū magisterium: quia principia naturæ non monstrant, nec monstrare possunt aliud magisteriū, quā idē magisteriū in tabula Hermetis. In hac omniū philosophorū via universali sum philosophus, nō in via particulari. Etenim in via particulari nemo philosophus Hermeticus verē dici ac prædicari potest: quia in via universali philosophari, propriē est imitari naturam omniaque per naturam probare; & sic per consequens verum philosophorum universale ex principiis veris & naturalibus educere. Quod ergo me apud bonos viros falsō infamas, falsus testis es, meritō carcere & capite plectendus: quia mens tua est, verum suppressere, falsum docere, & sic bonis viris imponere. Ex his ergo facescant etiā isti novitij & nuper nati philosophastri, qui aliud universale somniant, quā quod venerādi antiqui & aurei illius ævi philosophi in simplici tantū via naturæ invenerunt, & nobis eorū posteris in suis scriptis inveniendū reliquerunt. Velle enim aliud universale invenire extra hoc unicū, quod ē principiis veris ac naturalibus educitur, est tēpus perdere, & cū stultis stultescere. Quod porro dicis, Doctore quēdā medicū de me cōqueri, mēdaciū est decumanū. Sic enim sonant literæ; quas ipse Doctor nuper ad me scripsit, quasq; ego in authentica & probāti forma ostendere posū quotiescūq; opus erit: *Hoch. vnd Wolgelärter/ Wolsfahrner/ Weitberümbter Herr Potier &c. lieber Herr Vater/ Bruder vnd vertrauester Freund: Daß der Allgewaltige Gott/wunderbarlicher Weise/den Herrn auß so abgelegene Orten/nach A. gebracht / vnd ich anno 1626. daselbst in A. nicht allein seiner Kundschaft/ sondern auch seiner Mysteriorū divinorum Wissenschaft vnd Grund erfahren/ so wol theilhaftig worden / wirdet auch nach meinē vnd des Herrē Todt besage die Abhandlung selbigen Jahrs vnd Monats Augulti, gegeben vnter meiner Handt. Daß nun nach jeziger aber, maßligē wunderbarliche/vnserer in B. Antreffung vnd Zusammenkunfft/ auch ehergestrigē Vnterredung/ vnd mir von dem Herrn anverrauwē hohe Secretis weiterer/nicht allein Cōmunicirung/ sondern elucidirung/demonstrirung/vnd confirmirung/der Herr heutiges Tages/durch seines an mich gethanes Schreiben zu wissen begehret/oder Bericht haben wil / Ob ich mit deme mir von ihm verrawē Secreto Hermetico zufrieden sey / vnd Ob er mir bonā fide uti virū probū decet das hohe Geheimnus lapidis der vhrat.*

ten philosophorum anverrathet/vnd dieses/wie er meldet/vmb gewisser sei-
ner vnd meiner Ehren Ursach halben. Als hette ich zwar solcher Frage vnd
Berichts gern entvnd vberhaben sein mögen/diweil (wie obgemelt) meine
von mir gegebene Hand redet / auch reden wirdet. Wann ich aber auff des
Herrn Begehren antworten soll vnd muß/Als bin ich in keiner Abrede/ daß
mir (laut zuwer gedachteer meiner Hand) von dem Herrn/als einem wahren
philosopho Hermetico/das hohe Geheimnüs lapidis der Vhralten philo-
sophorum/damals von dem Herrn/mündlichen/fideliter/auff allen philo-
sophis, *secundum ductum & convenientiam naturæ* anverrathet/ich selbigen an-
gehört/vnd wol verstanden; vnd also redlichen / seinem Versprechen nach/
quantum ad informationem mir Alles gethan vnd gehalten. Wege meiner gros-
sen außgestandenen Vnglücken vnd Vnmöglikeiten aber ich biß dato
nichts verbringen/oder außarbeiten können: Bey vnserer gestrigen vnd ehe-
gestrigen Zusammenkunft aber/von dem Herrn *per lectionem Apologia ipsius*
ad malevolum quendam scriptam, in detme/so ich vormahls von dem Herrn ge-
hört vnd gelernt/trefflichen *de novo* confirmiret worden: Wir auch meine
scrupuli, *quantum ad perficiendum opus nostrum* durch selbige Ablebung
also vnd dermassen benommen worden/daß ich erstlichen dem höchsten Gott
als Directori & Datori/vnd dan dem Herrn hiervor danck zusagen/ die zeit
meines Lebens Ursach habe/vnd haben werde: Auch nimehr entschlossen/
dieses Werck (so bald zeit vñ sumptus vorhande/welches verhoffentlich ehestes
sein wirdet) vor die Hand zu nehmen/vnd des wahrē Außganges zugewar-
ten/welches dann mit nichten fehlē kan / weil in diesem Werck/das Werck
nicht vom Herrn erdichet/durch ihn/oder von ihm ist/sondern von allen al-
len philosophis/vnd Vbereinstimmung der ganzen Natur/ geredet / vnd v-
berflüssig bezeuget/geschriben/vnd bewiesen wird/Es redē oder dichte auch
des herrn malevoli vnd Vnverständige Halschäbler/Wirkunge Wider-
setzler/hierwider was sie immer wollen. Sobald nun der vnzweifliche Erfolgs-
vnd Endschaft des hohen Wercks kömen/vnd von mir zu Ende getracht wer-
den wirdet/dem Herrn zur Danckbarkeit/was ich verschrieben/ vnd verspro-
chen/redlichen/vnd ohne Abgang/ neben gebürlicher Ehr vnd respect, Zeile
Lebens/zu thun vnd zuerweisen/mich wil erfinden lassen. Solches dann zur
Begenantwort auff sein Begehren vngeschewet / auch dem Herrn zu Trost
vnd Schutz ausgeben/ Ich nicht abschlagen sollen noch wollen. Befehle ihn
hiermit Göttlicher Obacht/wündsche glückliche Reise/vnd alles dis so ihm
noch vnd sältiglichen. Datum B.am 23. Julij. 1629.

Des Herrn Treuer
weil ich lebe

N. N. D.

Q 2

Sequi

Sequitur titulus,

*Clarissimo, Dilectissimo, atque Consummato philosopho-Hermetico vero, Domino
MICHAELI POTIER, Patri, fratri, nec non amicorum intimo &c.*

Haec tunc ille, plura ab alijs ostenderem, verum quid opus? naturæ & philosophorum consensus ostendit, qualis sim. Ecce Alchymista, quodcumque te veritas, captus es, nec ullum tibi patet effugium, quia veritas ubique adversus te triumphat; Drumh heist es allhie; Tace, obmutescelz laps. Du woltest wol gern / es fehlt dir aber an der Macht / Vana est sine viribus ira. Drumh spricht auch Prudentius zu dem Groffen Goliath; Desine magna loqui; frangit Deus omne superbum. Melius ergo tibi fuisset, tacuisse, quam immaturè dixisse: Practica est multiplex. Nam hoc ipsò fecisti homine probò indignum, quod me præter omnem noxiam apud Dominum tuum infimularis falsi. Practica enim apud me (uti tu malitiosè dicis) nequaquam est multiplex, sed simplex, atque in sola naturæ & philosophorū simplicitate fundata; & beatus, imò felici sydere natus; & verè inter tot non dico centurias, sed multas hominum myriades felix, qui practicam illam naturæ & philosophorum simplicem intelligit; non enim erit alchymista impostor uti tu, & tui gregales, multiplex, sed philosophus in hac arte naturæ sancta, simplex; simplex inquam: Bonum enim est simplex: mendacium verò varium & multiplex. Hic oculos à somno defrica alchymista multiplex, ut videas in gnorismatibus meis, meæ promissiones Quid sint, & Quomodo sint, an nudæ, vel causales, adeòque reales necne, antequam blennus blateres de re tibi ignota, imò ignotissima: Es kann mir wol ein Vossbafftiger böses nachreden; Aber des tröste ich mich / daß er mit Unwarheit umgesehet. Ego enim DEUM mei & tui cordis inspectorem hisce testificor, quod in animum meum numquam subintraverit ulla decipiendi voluntas, nec ulla subintratura sit; quamdiu vixero; imò nec opus habeo, quia sum philosophus in hac arte hermetica illuminatus, qui hoc arcanum lapidis antiquorum philosophorum causis revelare possum è vero naturæ & philosophorum CONSENSU, quod tu nequaquam præstare potes, nec poteris unquam, etsi omnes vires tuas, simulatque omnem vitam intenderis. Vera enim hujus artis Scientia multò majoris indaginis & dignitatis est, quam ut in malevolam & duram tuam cervicem perveniat. Ja sprichst du, Potier allegiret viel Dicta auß den philosophis, das ist kein Kunst / es sind nur so generalia / darauf folgt nicht / daß eben Potier die warbafftige Kunst könne; Ich kan auch Dicta auff meine opinion allegiren, weiß aber dennoch nicht / ob meine opinion recht sey. Antwort. Es kan zwar einer

einer/so nur etwas in den Philosophis bewädet/auff seine opinion, Sprüche allegiren; Aber es ist nicht gnug Sprüche allegiren / vnd dieselbe auff seine opinion ziehen / sondern es müssen auch gewisse Ursachen angezeigt werden / Ob die Sprüche recht allegirer werden oder nicht? Dann alhie nit die Frag ist/ Ob einer Spruch allegiren, vnd dieselbe auff seine opinion ziehen könne/sondern das ist die Frag/Ob die angezogene Sprüche auch mit der Natur vbereinstimmen / vnd also recht allegirt werden? Dan wer ein warhafter Philosophus ist/der siehet allein auff den consensum naturæ & philosophorum, vnd gehet mit keinen opinionibus vmb/ allegirt auch keine Sprüche auff seine opinion, sondern er allegirt allein die Sprüche / welche eben vnd gerade mit derselben Natur vbereinstimmen / zu welcher vns die wahre philosophi ad consequendum hanc artem immediatè remittiren; vnd nach welcher sie selbstn ihre Sprüche formiret haben / damit es nicht Dicta opinionis, sondern Dicta veritatis bleiben. Drumb folgt hierauff/daß etwas mehr hiezu seyn müsse/als blosser Dicta, damit man vnweisslich wisse/Ob die Dicta wahr sind oder nicht? sonst geht man nimmer sicher/sondern es gehet nur alles auff eine vn sichere opinion. Drumb lehret der philosophus in Tractatu de Sulphure recht/wan er also sagt: *Ne moveare, quod scripta nostra contraria sibi videantur in aliquibus locis; ita enim opus est, ne ars prodere- tur: Tu autem elige ea; quæ cum natura conveniunt; Accipe ROSAS, relinque spinas. Idem ibidem: Inquisitor bonus OMNIA ad possibilitatem naturæ applicare debet; si cum natura non conveniunt; omittenda sunt.* Idem in præfatione: *Studiosus diligens sciat, apertè etiam ex venenosis herbis mel colligere: Si enim ad possibilitatem naturæ lectionem dirigat; facillè sophismata separabis.* Qui ergò potest applicare dicta philosophorum ad naturam, ejusque possibilitatem; ita ut natura & philosophi consentiant, is est philosophus indubitatus: quippè omnes philosophi fatentur apertè, veritatem ibidem esse maximè, ubi inter naturam & philosophos nulla apparet contradiçtio. Undè qui putat; se artè invenire unò còtextu descriptam, vanum putat: Patet enim ex modò citatis philosophorum Dictis, veram artem esse. hinc inde in libris philosophorum sparsam propter impios & indignos; quod testatur Geber, his verbis: *Non tradidimus scientiam nostram sermone continuatione; sed sparsimus eam in diversis capitulis, & hoc idè; quia tam dignus, quàm indignus, si continuatim fuisset tradita, usurparet indignè.* Undè porro consuetarium, quòd ille, qui arcanum philosophorum revelat per clarum naturæ & philosophorum CONSENSUM, necessariò non Particulare, sed ipsissimum philosophorum Universale reveler: Primum; quia philosophi veri & naturales fatentur universim, unicum tantum esse

Universale in tota rerum natura: Secundò, quia omnes philosophi asserunt, *veritatem ibidem esse maximè, ubi in homogeneo nulla apparet contradictio*: Tertiò, quia in toto mundo non est Particulare, cui competat revelari per naturæ & philosophorum *CONSENSUM*, sicuti competit soli operi philosophorum universali: Cum enim Particularia non sequantur ordinem seu cursum naturæ, necessariò per ordinem seu cursum naturæ revelari non possunt: quia ex quo quid non est scibile, ex eo etiam non est demonstrabile. Qui ergò revelat arcanum non ex suo ipsius cerebro, aut alio sophisticationis figmento, sed ex libris philosophorum veris; ac quidem per talia Dicta, quæ sunt ad naturam formata, certum est, talem revelationem non esse Particulare quoddam, sed verum lapidis philosophorum Universale: Tum quia non adest contradictio; tum quia verorum philosophorum subjectum non fuit Particulare, sed solum Universale, eò quòd omnia philosophorum Dicta, quæ artem continent, ad naturam, atq; sic per consequens ad solum Universale directæ, accommodatæ & formatæ sunt. Ex datis ergò clarum evadit, daß allein die Natur die einzige Regel vñnd Richtschnur sey/welche alles richtet/ mit derselben müssen die Dicta philosophorum examiniret vñd gemessen werden/ stimmen sie damit überein/ so sind es Dicta veritatis, wo nicht/ so sind es Dicta falsitatis, vñd demnach opinionis, adedque seductionis. Vñd das dem also/ vñd nicht anders seye/ so bewege wol in deinem Herzen/was die Philosophi wollen/wan sie also vñd dergleichen lehren: *Hanc artem assequi velle sine natura imitatione, est impossibile*. Item: *Inquisitor bonus OMNIA (Dicta) ad naturæ possibilitatem applicare debet; si cum natura CONVENIUNT, accipienda sunt; si non, omittenda*. Hinc Comes Bernhardus in Epistola ad Thomam de Bononia: *OPORTET vos philosophorum Dicta intelligere ad naturæ possibilitatē*. Aus diesen Worten erhellet vñd bricht abermal klärlich auß/ daß es nicht gnug sey/ Sprüche allegiren/ sondern man muß etwas mehr hierzu haben/ als nemlich die Natur: Aber nicht eine Natur nach vnserm Gurdüncken/ sondern eben vñd gerad dieselbige Natur/ zu welcher vns die wahre philosophi pro consequenda hac arte immediatē remittiren. Etenim illa neminem errare permittit, sed ad artem veram ducit; adedque necessariò per naturam & Dicta philosophorum ad naturam formatam sub oculos venit, quicquid ad hujus artis experientiam attinet. Quod enim naturæ & philosophorum *CONSENSUS* docet, id ipsum præstat experientia. Wer diese Natur in ihrer weitfältigen Progression nicht weiß auß einem centro principiorum naturalium zubringen/ vñd alles daraus in

offen.

offenbahren / der würdet das ware Universale lapidis der vbrachten philosophorum (absque revelatore fideli) wol vngesunden lassen. Sexcenta possent adduci naturæ & philosophorum testimonia adversus te, sed quia hic, & superius (ubi refutavi tuum Particulare ex Venere & Marte) satis superque claret, quodd mea scientia non sit opus particulare, sed ipsissimum philosophorum Universale, me reprimo, nec vagabor in tua opinione refutanda longius. Nam ut est apud Arnobium, ajunt sana sentientes contradicere rebus stultis, stultitiæ esse majoris. Dicer-
gò mihi, quem penes jam est victoria? nonne penes illum, cui ubique acclamari à natura & philosophis vides? nonne apud illum, qui habet ubique naturæ & philosophorum consensum? annon ille victor, qui nihil ex se loquitur, sed naturæ & philosophorum testimonijs ad res suas confirmandas utitur? nonne ille, qui per naturæ & philosophorum consensum ipsam veritatem sub aspectum subijcit? nonne ille, qui non se jungit naturam à philosopho, neque philosophum à natura, sed per horum amborum consensum omnia probat? Quis autem est, in quo aliquid considerationis & prudentiæ lumen eluceat, qui non videat id esse in hac refutatione à me factum? Quis consideratus & prudens factum non approbet? nonne apud naturam & philosophos plus veritatis atque autoritatis est, quàm apud Alchymistam mendacem? quis hoc neget, nisi qui cum adversario meo æquè desipiat? nonne quod natura & philosophi unò consensu approbant, pluris est, quàm quod natura & philosophi improbant? nonne qui naturam & philosophos habet sibi comites, duces & propugnatores contra Alchymistas impostores victor atque triumphator evadit? Cùm ergò talis evaserim, cur mihi non habes & agis gratias, quodd meâ Refutatione & respectivè Apologiâ mens tua collustrata liquidissimam veritatem intueretur? Ex malo corvo malum ovum expecto. Abi ergò ζῷον ἀλογον, & opinare, quodd collibuerit, naturæ & philosophorum consensus unus plus valet apud sapientem, quàm centum mille Alchymistæ, & horum verbum unum plus, quàm mille tuar: quia naturæ & philosophorum consensus solus est verax, & plausum meretur ubique; tu verò Alchymista impostor & falsus testis dignus es virgis & fustibus patriâ, civitate, regnò, agrò & foribus pelli, aut planè in malam cruceem suspendi: Hòc enim unicò consiliò. nec mihi calumniæ, nec proximo fraudi eris. Abi tenebrio, & bonas horas male perde; Ego tui satur abiturio; idque decretò: Ut enim flores
quosdam

quosdam esse scimus, qui non nisi ad Solem se convertunt, sic nos mentem à nubibus istis tuis avertimus ad naturæ & philosophorum SERENA, ad quæ bonos invitamus antice, te verò etiam indignum censemus in nostrum ingredi conspectum & in sella nostra sedere. Hactenus ergo vidisti, quòd, dum opinionem tuam falsam esse probavi, simul scientiæ meæ veritatem & innocentiam meam contra te & omnes tui similes calumniatores ostendi, ut sic necessariò lapis, quem in altum jeceras, in tuum ipsius caput recidat : quòd enim mihi feceris injuriam coràm deo & sanctis ejus Angelis mendaci tuâ lingvâ, à me dici, non est opus, res ipsa seipsam in hac Apologia dicit, & porrò auditoribus meis futuris inter hujus artis revelationem dicet. Plura jam non dico, etiam quid opus chartam meam tuis nugis implere? Hæc sufficiant lascive provocator, quæ ad tua mendacia de rore majali, de materia vili, ubique tam apud pauperes quam apud divites reperibili, nec non de tempore brevi, & hujusmodi nugamentis pro defensione veritatis hæc vice respondisse volui. Tuum est resorbere venenum, quod viperinâ tuâ lingvâ in me evomuëras, & meritò. Hinc enim omnibus palam fit, quàm præclaram tibi famam (scilicet) longè latèque confeceris, teque non rectè facere, quando bonos viros à recta naturæ via ad tuos errores abducis, meque præter omne meum meritum falsò traducis & infamas. Ego quidem maluissem hoc labore supersedisce, & pacificam senectutem vixisse, quàm sic in sancto hoc naturæ mysterio mendacia tua publicè refutasse, nisi calumnias mecum in tumultum ferre, infamisque sepeliri, mihi meisque turpe fuisset. Cum enim restangat meum honorem, ad mei defensionem me impulit causæ necessitas, rei veritas, & bona conscientia. Calumnias ferre, grave est, & ferendò, aliæ invitantur. Gravius enim lædit, qui bonam famam eripit homini, quàm qui pecuniam furripit: quippe fama vita quædam hominis est, & homicidij genus, calumpnia. Præterea eum à proximo damnum declinare, lex christiana jubeat, christianò nomine fuisset indignus, si siluissem, & damnum à proximo non avertissem: Multi enim boni viri seducti à te fuissent enormiter: quia putassent, te esse cum rito rore majali ipsum Hermetem Termaximum, omniaque tua portentosa *μεγαλύνει* esse meras *κρύπτεσθαι*, & ut unò verbò dicam, ipse putasses, te esse Sapientiam ipsam, & Tribunal, ad quod omnes docti in Europa, Asia, & Africa genua sua flectere deberent, perinde ac si esses novus Salomon cælitus missus, ut doceres nos Sapientiam cum tuo rore majali, &c. Ità plurimi sanè fuissent à te decepti, cujus deceptionis silentiò meò causâ fuisset: Sed errasti mi domine, spes tua te fefellit, res aliter cecidit, quàm tu tibi

tibi imaginabare, ros tuus majalis est materia lapidis philosophorum falsa falsior falsissima, quod de vili pretio, de tempore brevi & cæteris erroribus dicis, nugæ sunt aniles ore & pedibus exhibilandæ. Interim omnes boni ignoscant, si pro justificanda intentione & purificanda mente mea audientiori calamò scripserim. Etenim, qui suò utitur jure, nemini facit injuriam; *mens enim innocens & pura* naves à se omnes indigestibiles excutit, semetque naturali motu purificare tenetur. Ignosce & tu alchymista impostor, non animò injuriandi hæc scripsi, sed tantum ut hòc meò scriptò bonos viros à tuis imposturis dehortarer, & in viam rectam revocarè; atq; id quidem ex officio meæ professionis facere teneor: qui enim alterius damnum (uti jam aliquoties dictum) avertere potest, & non facit, is christianò nomine est indignus. Promisi decem notas, quibus (lector benevole) impostorem à vero philosopho illicò internoscere, & alterum ab altero certò distinguere possis. Restat ergò ut promissis meis satisfaciam. Tu bone lector attende, atque ad eas, alchymistam, qui se tibi posthàc obtulerit, examina, ut sic ab ejus fraude tutus maneas. Sunt autem notæ, quæ sequuntur.

1. Impostorem cognosces meritò reprehendendum & procul à tuo limine pellendum, si dixerit, lapidem seu Universale philosophorum fieri *ex aliquo*, quod natura negat fieri posse. Sic enim veri philosophi è veris naturæ principijs tradunt: *Abque natura imitatione, hanc artem assequi, est impossibile.* Itē: *Omnes extra naturā operantes, deceptores sunt, & in re non debita operantur.*

2. Impostorem cognosces, si aliunde, quàm è regno minerali metallico lapidem seu Universale philosophorum educi posse, dixerit. Sic enim veri philosophi è veris naturæ principijs: *Si eupis facere metallum, metallum sit suum fundamentum; & hoc in mare & fœmina, aliàs nil efficies.*

3. Impostorem cognosces, si dixerit, lapidem philosophorum confici ex rore majali, aut alia re quavis, quæ in regnum minerale metallicum notè pertinet: Sic enim veri philosophi è veris naturæ principijs: *Est in sole & Mercurio, quicquid quarunt sapientes.*

4. Impostorem cognosces, si dixerit, lapidem philosophorum esse in pluribus materijs, quàm in duabus: Sic enim veri philosophi è veris naturæ principijs: *Opus nostrum non indiget, nisi materijs duabus, non videntur, nec tanguntur, nec intrant plures, pauciores-vè, quàm duæ, nec in magisterij nostri principium, neque medium, neque finem.*

5. Impostorem cognosces, si dixerit, ad hæc duas materias aliud quicquam accedere præter solum ignem externum adjuvantem: Sic enim veri philosophi è veris naturæ principijs: *In hac arte nihil possumus, quàm naturam juvare; & hoc non aliò mediò, quàm solò igne seu calore.*

6. Impostorem cognosces, si dixerit, quòd materia & præparatio lapidis

dis philosophorū sit varia & multiplex, hoc est quodd requiratur in ultiplex
 materialium, præparationum, valorum & fornacum varietas seu diversitas
 priusquā sit veniendum ad ipsius lapidis præparationem: Sic enim veri
 philosophi è veris naturæ principijs: *Nolite res multiplicare; invidi quidam eas
 multiplicarunt & varia posuerunt regimina, ut inquisitores fallerent.* Item: *Primum
 esto voluntatis in OPERE NATURÆ, nec modò hoc, modò illud attendere præsumas:
 quia in varia rerum multitudine ars nostra non perficitur.*

7. Impostorem cognosces, si dixerit, metalla esse reducenda vel in duas,
 vel in tria, vel in quatuor principia inter se disjuncta, utpotè in Sulphur &
 Mercurium se junctim, vel in tria principia disjunctim, ut sunt Sal, Sulphur
 & Mercurius, vel in quatuor elementa separatim, ut sunt terra, aqua, aër,
 ignis: Sic enim veri philosophi è veris naturæ principijs: *Sulphur & Mercurius
 noster unum & idem sunt re & nomine.* Item: *Sulphur & Mercurius noster non
 sunt res à se invicem separata, sed sunt res una in substantia.* Item: *Nostrium sal non est
 nisi ignis, nec ignis nisi sulphur, nec sulphur nisi Mercurius noster vivus, quia quidem
 tria sunt nomine, re autem non nisi substantia una.* Item: *Quoniam metalla ex nulla
 alia re generantur propinquius, quā ex Sulphure & Mercurio, idcirco non remotius
 resolvenda sunt, quā in Sulphur & Mercurium: quia natura in generatione rerum
 ordinaria non tendit retrocedere ad principia remota, sed continuò ab ipso semine, tan-
 quā à materia rei nascende proxima appropinquare ad terminum. Nam lex natura
 vult, ut omnis generatio ordinaria fiat ex natura immediatè proxima seu propinquissi-
 ma, quia virtute seminis, quod est verū generabilium materia prima, nascuntur omnia.*

8. Impostorem cognosces, si dixerit, in opere philosophorum esse plu-
 res solutiones, quā duas: Sic enim veri philosophi è veris naturæ princi-
 pijs: *Duplex est solutio in opere nostro: Vna ad corruptionem per conservationem sue
 speciei. Altera in totum ad resurrectionem veram corporis glorificati. Qui hanc auri
 destructionem ad vitam triumphantem ignorat, constructionem ejus ex cursu natura
 necessario habet ignorare.*

9. Impostorem cognosces, si dixerit, opus lapidis philosophorum plures
 habere partes operationis, quā duas: Sic enim veri philosophi è veris na-
 turæ principijs: *Totum opus magni lapidis philosophorum duas habet partes ope-
 rationis, quæ ita ad invicem sunt connexa, quod quando una earum perficitur, altera
 earum tunc incipit; & quando altera perficitur, totum magisterium terminatur.*

10. Impostorem cognosces, si ejus Processus erit varius & multiplex in
 materijs & præparationibus; & sic per consequens difficilis. Sic enim veri
 philosophi è veris naturæ principijs: *Opus nostrum est ludus puerorum, qui penes
 ignem & aquam exercent ludos; & opus mulierum, quæ assiduò lavant & coquunt.
 Hinc philosophi dixerunt: Multiplicate, variate, novate nomina, quia veriti sunt,
 ne quis artem nimis citò conciperet. Multus & prolixus essem si omnes notas ex*

ore

ore philosophorum huc transponere vellem, sed hæc sufficiant. Etenim contra minimam harum decem notarum si quis tibi spoponderit lapidem philosophorum, ab illo faciem averte, manifestus est impostor fustibus, carcere & suspendiò dignus, quia sciens, & ex dato proposito te deceptum venit, & ita non tuum, sed suum querit commodum sub specie magni philosophi; cum tamen tu nihilò plus ab eo assequi possis, quàm si ab asino petas lanam, aut concionem à mortuo. Corollariò locò hoc addo: Wer sich bey dir angeben wirdet/als sey er Michael Potier / vnd hat die acht Wartschehen nicht / welche ich droben foliò 46 lin. 34 gesetzt habe / denselbigen höre nicht/dann er ist ein Betrieger/oder er hat die Kunst von mir / vnd ist Welsch nandig ahn mir geworden. Hoc autem arcanum si tibi acquisis à perjurò, prosperò successu, & omni benedictione DEI carebis. Ignosce stylo, non oratoriè, sed tantùm simpliciter, & sermonè proletariò loquor, Non querit æger medicum eloquentem, sed sanantem; si tamen ita competit, ut idem ille, qui sanare potest, comprè de ijs, quæ facienda sunt, diserat, boni consulat. Unde si hanc meam Apologiam boni consulueris, permagnis meritis me tibi obstrinxeris. Hisce in Christo Jesu, lector benevole, vale, & illum pro philosopho hermetico vero agnosce, qui hisce ita subscripsit,

Michael Potier, Philosophus hermeticus, dogmaticus, verus & fundamentalis, in civitate imperiali ESSEN, in V Pöstphalia (septem leucarum intervallò ab urbe Colonia ad Rhenum) inveniendus, aut inde vocandus. Si enim littera dirigantur ad Postam Coloniensem, certò ac infallibiliter (DEO volente) ad manus meas perveniunt.

Vade liber, verbisque meis loca grata saluta.

*In anno Ipso, In qVo
DeV: beulgaè CaVsaM eVebatVr Insonia.*

Österreichische Nationalbibliothek

+Z177705606

